

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра бухгалтерського обліку

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА

Студентки 2 курсу, 3м групи,
спеціальності (071, «Облік та
оподаткування»)
спеціалізації («Облік та
оподаткування»)

Горобчук Тетяни
Леонідівни

Науковий керівник
доктор економічних наук,
доцент

Фоміна Олена
Володимирівна

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
професор

Бенько Микола
Миколайович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність поточної кредиторської заборгованості підприємства.....	8
1.2. Огляд та аналіз нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження.....	17
1.3. Передумови організації та методики обліку, аналізу та аудиту поточної кредиторської заборгованості у ТОВ «Програма регіони».....	25
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	35
2.1. Організація обліку поточної кредиторської заборгованості підприємства.....	35
2.2. Бухгалтерський облік та оподаткування поточної кредиторської заборгованості підприємства.....	46
2.3. Облік поточної кредиторської заборгованості в системі прийняття управлінських рішень.....	67
Висновки до розділу 2.....	75
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА АУДИТ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	77
3.1. Джерела, основні показники та методи аналізу та контролю поточної кредиторської заборгованості підприємства.....	77
3.2. Методика контролю поточної кредиторської заборгованості підприємства... ..	88
3.3. Методика аналізу поточної кредиторської заборгованості у формах звітності.....	97
Висновки до розділу 3.....	107
ВИСНОВКИ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	116
ДОДАТКИ.....	127

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання кредиторська заборгованість підприємств стала невід'ємною складовою функціонування усєї системи господарства країни. Виникнення такого типу заборгованості викликане недостатнім рівнем забезпеченості коштами підприємств, або специфікою їх діяльності. Кредиторська заборгованість має велике значення у житті кожного підприємства, оскільки саме її рівень говорить про реальний стан фінансового забезпечення та платоспроможності суб'єкта господарювання, що може впливати на кількість зацікавлених інвесторів для залучення власних коштів у діяльність того чи іншого підприємства.

В умовах сучасної ринкової економіки значну частину в складі ресурсів ІТ підприємств займають позикові кошти, а отже й поточна кредиторська заборгованість. В останні роки існує тенденція до збільшення поточної кредиторської заборгованості, що є негативним явищем для підприємств цієї галузі.

Динаміка поточної кредиторської заборгованості підприємств України протягом 2013–2017 рр. показана в Додатку А. Протягом останніх п'яти років обсяг поточної кредиторської заборгованості підприємств України збільшився більше ніж у 2 рази, а в 2017 році порівняно з 2016 роком зріс на 14%. Найбільший рівень кредиторської заборгованості характерний для промислових підприємств – 40% від загальної суми, на другому місці – підприємств оптової та роздрібної торгівлі – 32,2%.

Дослідження особливостей обліку поточної кредиторської заборгованості підприємств ІТ бізнесу є дуже актуальним, адже раціональна організація обліку чинить значний вплив на величину оборотного капіталу та ефективність використання залучених коштів підприємства, допомагає уникнути прострочення кредиторської заборгованості, яке має негативний вплив на фінансовий стан та фінансову стійкість підприємства. Ефективне управління поточною кредиторською заборгованістю ІТ підприємства можливе лише при чіткому

розумінні її змісту та класифікаційних ознак, які мають бути різносторонніми та зручними для вирішення облікових завдань.

Актуальність роботи на тему обліку кредиторської заборгованості підприємств зумовлено дослідженням даного питання в контексті сучасних умов господарювання та швидкоплинної зміни нормативно-правової бази, а також його роль в житті підприємства.

Наукові дослідження окремих аспектів обліку і аналізу кредиторської заборгованості в Україні переважно обмежуються теоретичними узагальненнями та визначеннями, хоча останнім часом з'являється все більше і більше практичних розробок.

Аналіз наукової літератури свідчить, що питання щодо загальної сутності та особливостей класифікації кредиторської заборгованості підприємства – пріоритетний напрям багатьох традиційних досліджень Н. С. Алімова [1], А. Андрусенко [3], Н. М. Бондаренко [7], Г. В. Булат [8], Ф. Ф. Бутинця [10], Н. І. Верхоглядової [11], І. О. Власова [12], Т. В. Гладких [14], О. М. Губарик [17], А. В. Драбаніч [20], О. В. Дячук [22], А. В. Жаворонка [24], С. В. Зеленко [25], Л. І. Коваль [31], М. М. Коцупатрого [36], О. В. Лишиленка [40], Є. В. Міщука [44], О. С. Млінцова [48], Г. Г. Осадчої [57], О. М. Панченко [59], Є. В. Скляр [79], К. С. Сурніної [81], В. В. Сопко [80], О. Ю. Сус [70], Н. М. Ткаченко [83], Ю. С. Цал-Цалка [94], Е. Ф. Югас [99] та ін.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є узагальнення та обґрунтування теоретичних і практичних положень, методики та організації обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості підприємства.

Реалізація головної мети дослідження зумовило вирішення в роботі таких завдань:

- визначити економічну сутність поточної кредиторської заборгованості підприємства;
- розглянути та проаналізувати нормативну базу та спеціальну літературу з теми дослідження;

- дослідити передумови організації та методики обліку, аналізу та аудиту поточної кредиторської заборгованості у ТОВ «Програма регіони»;
- розглянути організацію обліку поточної кредиторської заборгованості підприємства;
- розглянути систему обліку та оподаткування поточної кредиторської заборгованості на базовому підприємстві;
- узагальнити інформацію про поточну кредиторську заборгованість підприємства;
- визначити джерела, основні показники та методи аналізу поточної кредиторської заборгованості підприємства;
- апробувати методику аудиту поточної кредиторської заборгованості підприємства;
- апробувати методику аналізу поточної кредиторської заборгованості у формах звітності.

Об'єктом дослідження є процес обліку, контролю та аналізу поточної кредиторської заборгованості на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичний інструментарій організації обліку, аналізу і контролю кредиторської заборгованості на підприємстві.

При написанні випускної кваліфікаційної роботи були використані такі методи: методи аналізу та синтезу, системного підходу, теоретичного узагальнення та порівняння економічної сутності використовувались у ході вивчення сутності поточної кредиторської заборгованості підприємства; методи індукції та дедукції, монографічний метод використовувались для аналізу нормативної бази та спеціальної літератури з теми дослідження, факторний аналіз, статистичний метод використовувався для аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві; методи спостереження, групування – для виявлення залежності результативних показників від складових їх формування. Графічний метод використовувався для наочного зображення фінансових показників підприємства.

Наукова гіпотеза полягає в наступному: в області інформаційного забезпечення управління поточною кредиторською заборгованістю існує набір ключових критеріїв, які забезпечуються постійним розвитком теоретико-методологічних, організаційних і науково-методичних положень обліку, контролю й аналізу поточної кредиторської заборгованості, що в кінцевому рахунку забезпечить удосконалення управління зобов'язаннями підприємства і досягне переваги над основними конкурентами завойовуючи кращі позиції на ринку.

Наукова новизна даного дослідження полягає в тому, що: удосконалено теоретичні положення обліку, контролю та аналізу поточної кредиторської заборгованості, розроблено науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення організації обліку та контролю поточною кредиторською заборгованістю на підприємстві, методики аналізу поточної кредиторської заборгованості.

Практична значущість обраної теми випускної кваліфікаційної роботи для ТОВ «Програма регіони» полягає в розробці основних напрямів і конкретних рекомендацій з удосконалення обліку, контролю та аналізу поточної кредиторської заборгованості, що посилить інформаційне забезпечення управління зобов'язаннями підприємства. Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки проведеного дослідження були представлені і апробовані у вигляді доповідей.

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків після кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, який містить 101 найменування і поданий на 11 сторінках, та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поточної кредиторської заборгованості підприємства

Господарська діяльність суб'єктів господарювання пов'язана з використанням коштів, що перебувають у безперервному кругообігу. У складі джерел коштів підприємства значну питому вагу займають позикові кошти, а саме кредиторська заборгованість [22].

Кредиторська заборгованість є одним із джерел формування засобів для підприємств і тому виступає складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів, з точки зору їх фінансової стабільності.

Проте залучення позикових засобів останнім часом спрямоване не на розвиток виробництва, а, навпаки, на погашення своїх зобов'язань перед іншими кредиторами. Прийнято вважати, що підприємство, яке користується в процесі господарської діяльності тільки власним капіталом, має максимальну стійкість [84, с. 161].

Відповідно до даних Державної служби статистики України протягом 2013-2017 рр. обсяг поточної кредиторської заборгованості вітчизняних підприємств зріс на 1593,0 млрд гривень, або в 2 рази. Значне збільшення поточної кредиторської заборгованості відбулося в 2015 році, коли поточна кредиторська заборгованість збільшилася на 463 млрд. гривень, і в наступні роки продовжувала зростати [101] (Додаток А).

Незважаючи на давню історію існування кредиторської заборгованості та стан її вивчення, у сучасній науковій літературі немає єдиної думки щодо трактування цього поняття.

Так, І. Бурак визначає кредиторську заборгованість як грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню

юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені та яким вони не виплачені [9, с. 98]. Ф. Ф. Бутинець, Л. Горецька розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари та послуги, які придбаються в ході операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати) [10, с. 186].

У свою чергу, С. Ф. Голов і В. М. Костюченко зазначають, що кредиторська заборгованість, рахунки до оплати – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю в них товарів або послуг у кредит [44, с. 56].

Г. О. Партин і А. Г. Загородній [60, с. 123] наголошують, що кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк [44, с. 56].

Ю. С. Цалко ідентифікує кредиторську заборгованість як тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання [84, с. 182].

У економічному словнику під кредиторською заборгованістю розуміється заборгованість певної організації іншим організаціям, робітникам і особам, які називаються кредиторами [6, с. 211].

Крім того, аналіз літературних джерел показує наявність двох напрямів трактування цього поняття, зокрема економічний і юридичний. Так, Цивільний кодекс України визначає кредиторську заборгованість як правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку [95].

Натомість МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» визначає кредиторську заборгованість як теперішню заборгованість підприємства, яка виникає в результаті минулих подій і погашення

якої, за очікуванням, спричинить вибуття з підприємства ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди [43].

Тобто з юридичного боку під кредиторською заборгованістю розуміють вимоги кредитора стосовно виконання боржником свого обов'язку, тоді як з економічного боку під останнім слід розуміти, тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню його кредитору.

У табл. 1.1 згрупуємо трактування сутності поняття «кредиторська заборгованість» вітчизняними науковцями.

Таблиця 1.1

Трактування сутності поняття «кредиторська заборгованість» *

Автор	Визначення
А. В. Жаворонок, В. В. Моржук	сума його боргу іншим особам, які стосовно цього підприємства називаються кредиторами
В. Е. Колесниченко	безоплатний кредит, що належить до залучених підприємством у господарський оборот коштів. На відміну від стійких пасивів, кредиторська заборгованість не є планованим джерелом формування оборотних засобів і характеризується певними особливостями
Е. Ф. Томчук	різновид комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства
С. Реп'єв	відносини, що виникають між двома особами в кредитній угоді, а також які йменуються боргом. Вони можуть затверджуватися словесно або письмово. В першому випадку вони мають форму усного зобов'язання, але частіше кредитна угода оформлюється у форму письмового документа, який служить свідченням того, що борг існує і буде сплачений в певний строк
Р. Шпруз, М. Муниц	зобов'язання з передачі активів або надання послуг, зобов'язання, які виникають в результаті минулих або поточних господарських операцій і повинні бути виконані в майбутньому
А. В. Драбаніч	заборгованість підприємства перед іншими особами, яку воно зобов'язано погасити в установлені терміни, а виникає вона лише тоді, коли дата виконання послуг не відповідає даті їх фактичної оплати
Д. І. Черкав	виникає при здійсненні підприємством операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів
А. В. Непран	природна складова бухгалтерського балансу, що виникає у випадку, коли дата надходження товарів не збігається з датою їхньої фактичної оплати
Н. В. Чебанова	особлива частина майна організації, що є предметом зобов'язкових правовідносин між організацією та її кредиторами

*Джерело: складено автором на основі [20, 24, 33, 54, 84, 88]

Отже, деякі вчені розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари роботи та послуги, деякі – як складову кругообігу капіталу, інші – як тимчасово залучені у власне користування кошти, дехто – як особливу частину майна організації. Тобто поняття кредиторської заборгованості є

багатостороннім і багатьма вченими розглядається з різних боків. Ми погоджуємося з усіма зазначеними вище твердженнями, адже всі вони разом взяті повністю характеризують поточну кредиторську заборгованість.

Оцінка й визнання поточної кредиторської заборгованості за П(С)БО та МСБО мають певні відмінності, які наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Порівняння критеріїв визнання та оцінка поточної кредиторської заборгованості в П(С)БО та МСБО*

П(С)БО [67]	МСБО [43]
Кредиторська заборгованість визнається якщо: оцінка заборгованості може бути достовірно визначена; існує ймовірність зменшення економічних вигід внаслідок погашення даної заборгованості	Кредиторська заборгованість визнається якщо: суб'єкт господарювання, який має існуюче зобов'язання (юридичне чи конструктивне) внаслідок минулої події; ймовірно, що вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним і для виконання зобов'язання; можна достовірно оцінити суму зобов'язання
Оцінка зобов'язань відбувається за їх видом: довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю; поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення; непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках підприємства за обліковою оцінкою	Сума, визнана як забезпечення, має бути найкращою оцінкою видатків, необхідних для погашення існуючого зобов'язання на кінець звітного періоду

*Джерело: складено автором на основі [67, 43]

Отже, критерії оцінки кредиторської заборгованості в П(С)БО та МСБО мають як спільні, так і відмінні риси. Спільними є те, що зобов'язання визнається якщо його можна достовірно оцінити. У П(С)БО на відміну від МСБО оцінка зобов'язань відбувається за їх видами.

Існують такі форми поточної кредиторської заборгованості, як грошова, матеріальна та вексельна. Кредиторська заборгованість у вигляді одержаних авансів від покупців є джерелом формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Тобто підприємство отримує грошові кошти за невідвантажену продукцію і використовує їх для своїх цілей.

Інші види поточної кредиторської заборгованості в грошовій формі деякий час також є джерелами фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, за умови,

що в розпорядженні підприємства є такі грошові кошти. Особливістю поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги є одночасність виникнення джерел фінансових ресурсів і напрямів їх розміщення [47, с. 202].

Реальним джерелом формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання можна вважати кредиторську заборгованість у вигляді одержаних авансів. Джерело формування й одночасно напрям розміщення фінансових ресурсів представляє собою кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Інші види кредиторської заборгованості в грошовій формі є джерелами фінансових ресурсів за умови виникнення заборгованості через несплату коштів, а не реальну їх відсутність [79, с. 154].

А. Бланк наголошує, що в сучасній фінансовій практиці розрізняють такі основні види кредиторської заборгованості (рис. 1.1).

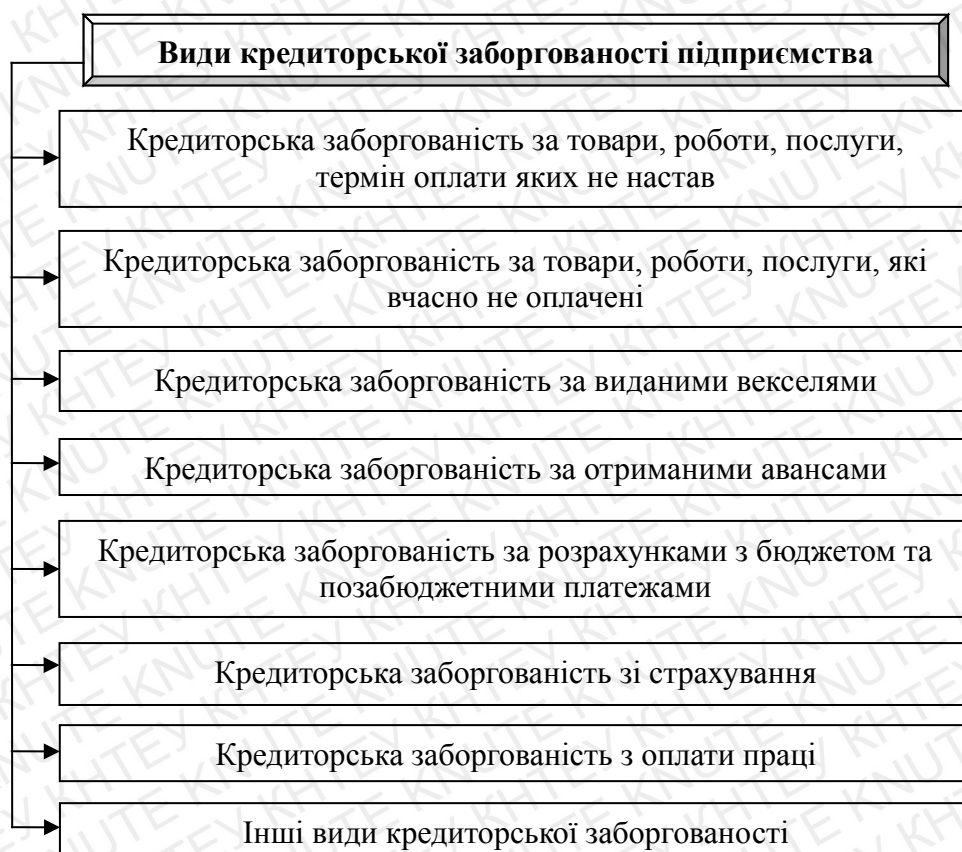

Рис. 1.1. Види кредиторської заборгованості за І. А. Бланк

Джерело: складено автором на основі [6]

Отже, як бачимо, автор розглядає досить розгорнуту класифікацію, але, на жаль, не приділяє уваги довгостроковим зобов'язанням.

Найбільш розгалужену класифікацію зобов'язань пропонує колектив Житомирської наукової бухгалтерської школи на чолі з Ф. Ф. Бутинцем [10] (рис. 1.2).

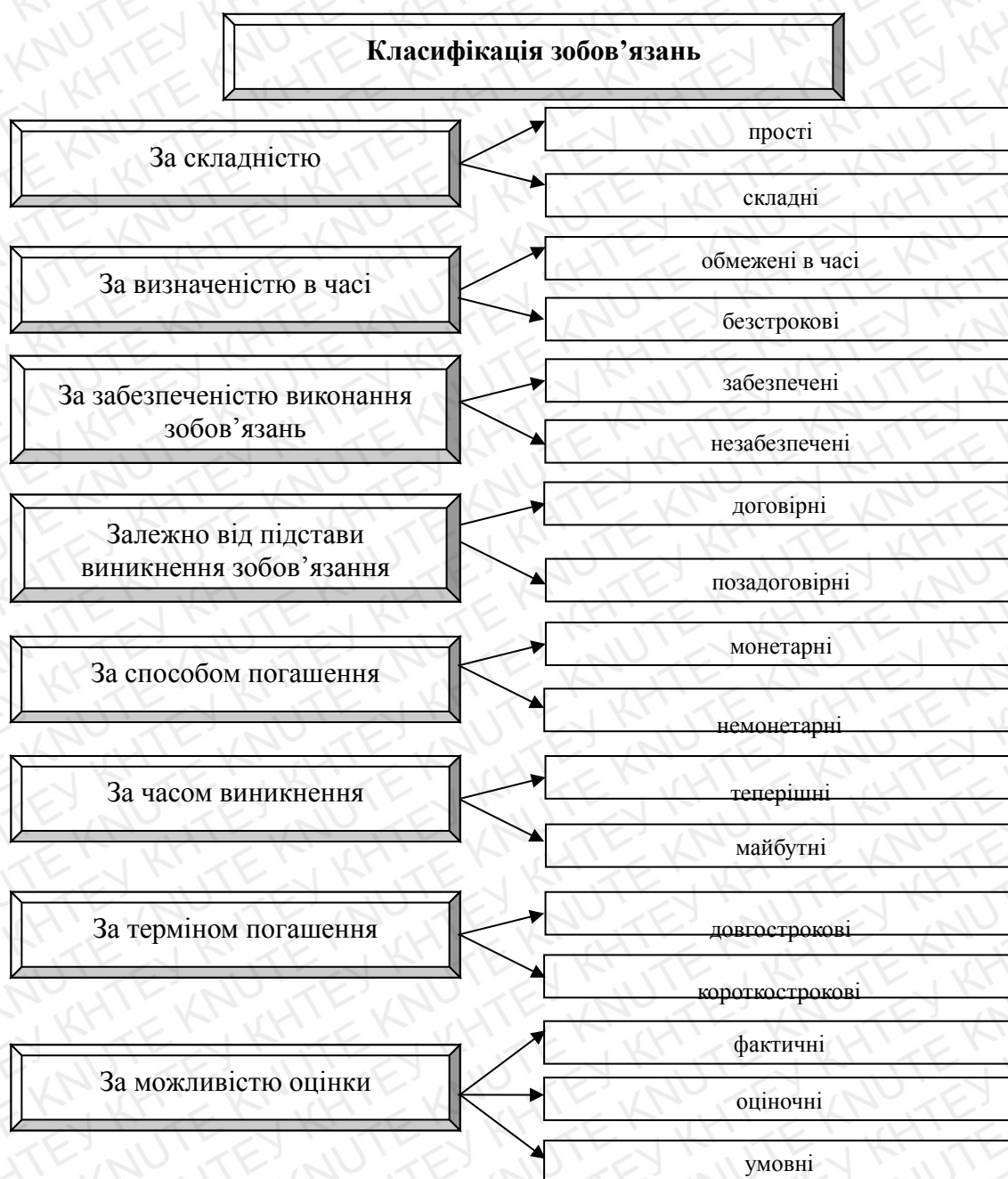

Рис. 1.2. Класифікація зобов'язань за Ф. Ф. Бутинцем

Джерело: складено автором на основі [10, с 221]

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 11 «Зобов'язання». Поточними називаються зобов'язання підприємств юридичним і фізичним особам, які повинні погашатися в ході операційного циклу (дванадцяти місяців з дати балансу) [67].

За МСБО 37 «Зобов'язання» – існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди [43].

Нині науковці не мають єдиного підходу до визначення класифікаційних ознак поточної кредиторської заборгованості. Порівняння класифікаційних ознак визначених різними вченими наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Порівняння класифікаційних ознак визначених різними вченими*

Класифікаційна ознака	Вчені				
	Власова І. О. [32]	Остапченко Н. В. [70]	Бутинець Ф. Ф. [31]	Бланк І. А. [25]	Сурніна К. С. [81]
За складністю			+		+
За визначеністю у часі			+		
За забезпеченістю виконання зобов'язань			+		
Залежно від підстави виникнення зобов'язання			+		
За часом виникнення		+	+		
За терміном погашення		+	+		
За можливістю оцінки			+		
За видами				+	+
За терміном виконання	+	+			
За кореспондентами	+				
За видами забезпечення	+				
За можливістю реструктуризації		+			
За методом погашення		+			

*Джерело: систематизовано автором.

За даними, наведеними в табл. 1.2, бачимо, що науковці не мають єдиного підходу до класифікації кредиторської заборгованості. На нашу думку, для класифікації кредиторської заборгованості мають використовуватися всі вище

зазначені ознаки, адже вони дозволяють найбільш різнобічно класифікувати поточну кредиторську заборгованість для подальшого її аналізу та контролю.

З метою бухгалтерського обліку П(С)БО 11 класифікує зобов'язання наступним чином (рис. 1.3).

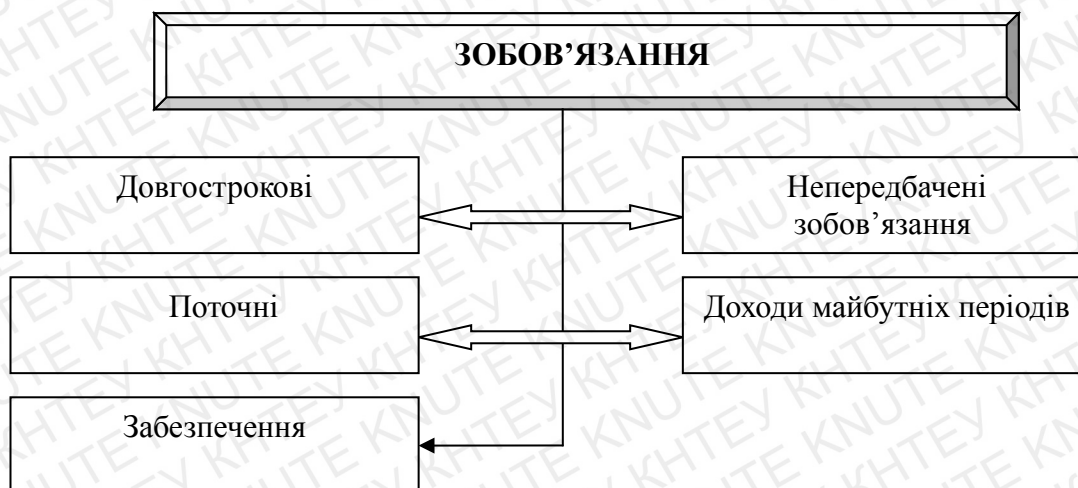

Рис. 1.3. Класифікація зобов'язань за П(С)БО 11

Джерело: [67]

Отже, як бачимо, П(С)БО 11 пропонує загальну класифікацію, яка є універсальною для будь якого підприємства.

Основними причинами виникнення поточної кредиторської заборгованостей на підприємстві є:

- невідповідність обсягу грошової маси, що перебуває в обігу, вартісному обсягу продукції, що випускається;
- невисоку платіжну дисципліну постачальників і загальний економічний стан галузей, до яких вони відносяться;
- нестача коштів у клієнта або зниження рівня його платоспроможності;
- порушення розрахунково-платіжної дисципліни контрагентами;
- зменшення інвестиційних накопичень та інших залишків грошових коштів у суб'єкта господарювання;

- значне випередження процентних банківських ставок у порівнянні з темпами інфляції та практична недоступність отримання кредитів, особливо довгострокових, для більшості підприємств;
- відволікання платіжних засобів для закупівлі валюти та подальше знецінювання гривні;
- нерозвиненість практики факторингу;
- недосконала політика стягнення дебіторської заборгованості;
- недосконалість якості аналізу дебіторської та кредиторської заборгованостей і послідовності у використанні його результатів [47, с. 204].

Якщо в процесі управління кредитними ресурсами діяти раціонально, то заборгованість може бути для підприємства додатковим, відносно дешевшим джерелом ресурсів [86].

Процес управління кредиторською заборгованістю підприємства можна проводити за допомогою двох основних способів: оптимізації кредиторської заборгованості та мінімізації кредиторської заборгованості [35, с. 113].

Оптимізація кредиторської заборгованості полягає в пошуку нових підходів, за допомогою яких зміна кредиторської заборгованості позитивно впливає на діяльність суб'єкта господарювання та його становище на економічному ринку. Мінімізація – це система управління кредиторською заборгованістю, за якої наявна кредиторська заборгованість максимально зменшується або ж повністю закривається [35, с. 113].

У разі ефективного управління кредиторською заборгованістю підприємства буде можливість ліквідувати негативні наслідки її наявності. Необхідно здійснювати прогноз загального розміру заборгованості відповідно до цілей і показників діяльності підприємства. Постійний контроль над кредиторською заборгованістю допоможе підвищити роботу фінансового сектору підприємства, а саме аналітичного обліку, для отримання точних строків надання та погашення кредитів [22, с. 244].

Належна організація обліку кредиторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню

інформації, прозорості та достовірності даних розрахункових операцій за борговими зобов'язаннями (з кредиторами).

Досягнення й належна підтримка стійкого фінансового положення підприємством є запорукою його подальшого економічного та фінансового зростання. Адже в разі недостатньої платоспроможності в підприємства буде мета діяльності не власна капіталізація та зростання добробуту його власників, а утримання на конкурентному ринку. Нинішній досвід свідчить, що одним із показників стійкого фінансового становища в умовах конкурентоспроможності є позитивна кредиторська заборгованість та належно організована робота з її управлінням.

1.2. Огляд та аналіз нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження

Облік кредиторської заборгованості підприємства, як і будь-який процес, що відбувається на підприємстві та пов'язаний із коштами та розрахунками між покупцями й замовниками, між підприємством і різними кредиторами, регламентується певною нормативною базою.

Класифікація нормативно-правового забезпечення обліку кредиторської заборгованості підприємства за різними ознаками наведена на рис. 1.4.

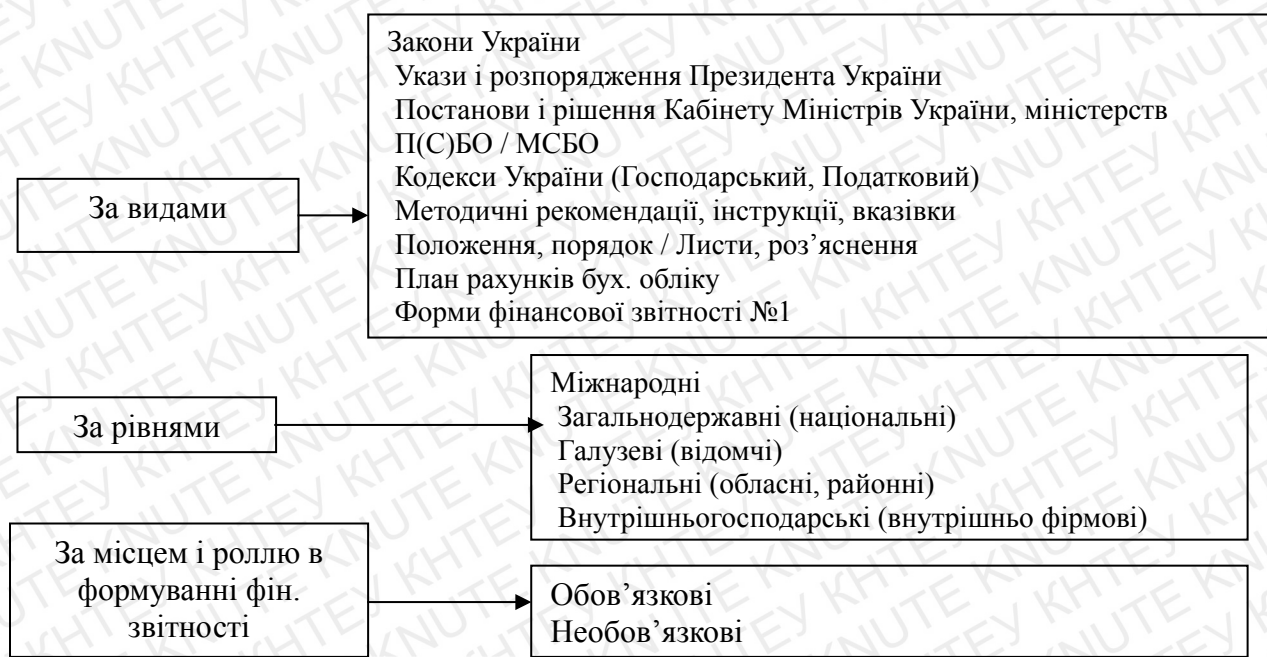

Рис. 1.4. Класифікація нормативно-правового забезпечення обліку кредиторської заборгованості підприємства

Джерело: складено автором на основі [27, 28, 34,43, 50, 52, 63]

Також нормативні акти можна про класифікувати за кількома напрямками: загального призначення та ті, що стосуються безпосередньо облікових питань.

Розглянемо нормативно-правові акти, що регулюють основні аспекти обліку та аналізу оплати праці підприємств (Додаток Г).

Правові засади організації документального оформлення обліку кредиторської заборгованості підприємства досить чітко регламентуються законами України, постановами Кабінету Міністрів, наказами міністерств, відомств, державної податкової адміністрації, Національного банку України.

Існуючу систему нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості можна представити п'ятьма рівнями, кожен з яких охоплює ряд документів.

Перший рівень представлений Конституцією України [27], Податковим кодексом України [64], Господарським кодексом України [16], Цивільним кодексом [95], Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [72], іншими законодавчими актами. Нормативними документами цього рівня визначаються основні засади обліку зобов'язань підприємства. Положення, які містяться в цих документах є обов'язковими для виконання на всій території України.

Головним нормативно-правовим документом України є її Конституція. У конституції визначаються основні економічні права та свободи громадян, можливості людини і громадянина у сфері виробництва, розподілу, обміну і використання матеріальних благ. Конституцією України регулюється здійснення діяльності будь-якого українського підприємства, установи чи організації, проголошуються права та обов'язки органів управління, підприємств та громадян.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є головним документом який регулює всі аспекти здійснення бухгалтерського обліку в Україні, визначає правові засади організації та ведення бухгалтерського обліку, його регулювання та складання фінансової звітності [72]. Відповідно до цього Закону, Міністерство фінансів здійснює нормативно-правове регулювання питань методології бухгалтерського обліку, затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначене таке поняття як «зобов'язання». Відповідно до цього закону суб'єкт господарювання самостійно визначає облікову політику, в якій відображаються основні засади ведення обліку відповідних об'єктів.

Важливими законодавчо-нормативними документами є кодекси України: Податковий, Господарський та Цивільний.

Податковий кодекс України визначає особливості обліку податкових зобов'язань, зокрема дає зрозуміти сутність доходів; регламентує їх склад та особливості визначення окремих елементів, визначає платників податку, об'єкт оподаткування, оподаткування операцій особливого виду, дохід який оподатковується і який не оподатковується.

Господарський кодекс України встановлює правові основи діяльності підприємств. Він націлений на забезпечення зростання ділової активності підприємств, збільшення ефективності суспільного виробництва.

Другий рівень – Укази та розпорядження Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази Міністерства фінансів України.

Третій рівень – НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [53], П(С)БО 11 «Зобов'язання» [67] та інші нормативно-правові акти. На цьому рівні нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку визначаються методологічні аспекти формування інформації про зобов'язання підприємства та її розкриття у фінансовій звітності.

Четвертий рівень – Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій

підприємств і організацій [27], Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти та методичні рекомендації Міністерства фінансів та інших організацій.

Важливим інструментом реалізації принципів і методів бухгалтерського обліку є План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ № 1591 від 09.12.2011 р. [63].

Саме ним забезпечується однаковість відображення господарських операцій, нагромадження облікової інформації, необхідної для визначення фінансового результату діяльності підприємства, складання фінансової звітності та проведення економічного аналізу.

З метою кращого розуміння, для чого саме необхідні ті чи інші рахунки в Плані рахунків бухгалтерського обліку, що на них відображується та як вони кореспондуються, призначена Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ № 291 від 30.11.1999 р. (зі змінами, внесеними наказом Мінфіну від 26.09.2011 р. № 1204) [63].

В Інструкції подано коротку характеристику кожного синтетичного рахунка і його субрахунків, розглянуто їхню структуру і призначення, наведено порядок обліку найбільш типових господарських операцій.

На цьому рівні надаються докладніші роз'яснення щодо ведення обліку зобов'язань підприємства. Ці нормативні акти є більш конкретизованими.

П'ятий рівень – це документи, що розробляються на підприємстві (Наказ про облікову політику підприємства, робочий план рахунків підприємства, інші документи щодо організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості). На цьому рівні в документах висвітлюється специфіка ведення обліку на кожному підприємстві.

Досить важливого значення в обліку та аналізі кредиторської заборгованості набуває Наказ «Про облікову політику підприємства», адже саме в ньому висвітлені всі елементи щодо їх обліку, які є специфічними для підприємства,

тобто в обліковій політиці вказано, який з альтернативних варіантів запропонованих П(С) БО було обрано і має бути застосовано на практиці [52].

Наказ про облікову політику є внутрішнім документом кожного конкретного підприємства і саме через це має велике значення для організації бухгалтерського обліку. Він містить опис методів оцінок, що використовуються на підприємстві при організації бухгалтерського обліку, а також конкретні аспекти облікової політики щодо окремих об'єктів та статей обліку.

Загалом, при складанні Наказу «Про облікову політику» на підприємстві доцільно вказати таке коло напрямів: порядок організації та оформлення договірних відносин; склад і обсяг комерційної таємниці та порядок її захисту; розробка посадової інструкції бухгалтера до функцій якого входить облік розрахунків з кредиторами; форму ведення бухгалтерського обліку; організацію документації та документообігу; організацію, умови й строки зберігання документів та облікових реєстрів на підприємстві; робочий план рахунків; методи, способи і дату визначення величини резерву сумнівних боргів; порядок обліку резерву сумнівних боргів; порядок списання кредиторської заборгованості; порядок обліку векселів [52].

Робочий план рахунків бухгалтерського обліку підприємства повинен містити синтетичні рахунки та субрахунки до них, необхідні для ведення його бухгалтерського обліку відповідно до вимог своєчасності й повноти обліку та звітності. В ньому може бути використано стільки рахунків і субрахунків, скільки необхідно для відображення таких розрахунків.

Перші чотири рівні нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку регулюються на рівні держави та є обов'язковими для всіх підприємств. При чому документи певного рівня не повинні суперечити документам вищого рівня. Документи останнього рівня формуються безпосередньо на самому підприємстві.

Основними нормативними документами, що регулюють бухгалтерський облік кредиторської заборгованості в Україні, є Господарський кодекс України [16], Цивільний кодекс України [95]. Методологічні засади формування в

бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності визначені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [53], П(С)БО 11 «Зобов'язання» [67], П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [68].

Таким чином, виходячи з усього зазначеного вище, можемо дійти висновку, що нормативно-правова база досить добре продумана та контролює майже всі аспекти кредиторської заборгованості підприємства. Нормативне забезпечення формувалось протягом двох останніх десятиріч і воно перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними й іншими чинниками.

Сучасне нормативно-правове забезпечення обліку кредиторської заборгованості підприємства в Україні складається з цілого ряду нормативних документів, покликаних здійснювати його регулювання та методичне забезпечення.

Щодо спеціальної літератури, яка стосується обліку, аналізу та контролю зобов'язань, то нині з боку вітчизняних авторів цим питанням надається значна увага. Про це свідчать статті спеціалізованих періодичних видань, підручники, монографії та навчальні посібники.

Питання управління кредиторською заборгованістю на підприємствах нині набули значної актуальності та привертають увагу як науковців, так і практиків, а саме, праці М. Д. Білика, Г. О. Крамаренко, Л. А. Лахтіонової, І. Д. Фаріона, О. О. Шеремета, Д. В. Шиян, Н. П. Шморгун тощо [37].

Розглянемо спеціальну літературу з обліку й аналізу фінансових результатів діяльності підприємств в Додатку Д.

Дослідженням з обліку та аналізу кредитних операцій приділяється багато уваги у працях провідних вітчизняних вчених: М. Д. Білик, Ф. Ф. Бутинця, О. В. Васюренка, В. В. Вітлінського, А. М. Герасимовича, А. В. Головача, Н. А. Головач, Р. А. Гриценка, О. Д. Заруби, В. Б. Захожая, Б. С. Івасіва, М. Р. Ковбасюка, Г. О. Кравченко, В. Д. Лагутіна, І. М. Лазепка, Б. Л. Луціва, А. М. Мороза, Л. О. Примостки, М. Ф. Пуховкіної [10].

Питання аудиту кредиторської заборгованості розглядали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Н. І. Дорош, Р. Л. Хом'як, Ф. Ф. Бутинець, Л. П. Кулаковська, Ю. В. Кочинев та інші [38].

Зокрема, О. Біла у статті «Облік кредиторської заборгованості: вітчизняний та міжнародний досвід» розглядає особливості обліку кредиторської заборгованості у вітчизняній і міжнародній практиці [4].

П. Й. Атамас у монографії «Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект» досліджує особливості й основні проблеми обліку зобов'язань підприємств [38].

Н. І. Верхоглядова в підручнику «Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика» показує ведення бухгалтерського фінансового обліку на підприємствах України. У ньому систематизовано викладено організацію та методологію фінансового бухгалтерського обліку [11].

Т. В. Гладких у навчальному посібнику «Фінансовий облік» висвітлює теоретичні основи організації фінансового обліку на підприємстві [14].

Є. П. Гнатенко в статті «Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства» досліджує сутність і мету аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості, дає порівняльний аналіз стану співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві [15].

О. В. Дячук у статті «Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством» досліджує теоретичні аспекти управління кредиторською заборгованістю на підприємствах АПК в умовах ринкового середовища [22].

М. М. Коцупатрий у збірнику наукових праць «Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах АПК» визначає питання обліку та контролю на підприємствах АПК [36].

Г. О. Крамаренко в підручнику «Фінансовий аналіз» детально розглядає принципи фінансового аналізу і фінансового планування, моделі оцінки

фінансових активів і пасивів, критерії аналізу і рейтингової оцінки фінансового стану підприємства [37].

В. С. Лень у підручнику «Звітність підприємства» розкриває сутність та зміст звітності підприємств, теоретичні та практичні аспекти її складання, джерела інформації для заповнення показників [39].

О. В. Лишиленко в підручнику «Бухгалтерський облік» розкриває питання теоретичних основ бухгалтерського обліку, а також організації і практики ведення обліку на підприємствах України [40].

Й. М. Петрович у підручнику «Економіка та фінанси підприємства» системно викладає теоретичні і прикладні питання економічної і фінансової діяльності підприємств в умовах ринкових трансформацій та жорсткої конкуренції [62].

В. В. Сопко в підручнику «Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу» розглядає об'єкти організації бухгалтерського обліку, економічного контролю й аналізу за умов сучасного розвитку економіки України [80].

К. С. Сурніна в роботі «Зобов'язання і кредиторська заборгованість, проблеми термінології і класифікації» особливості класифікації зобов'язань в національних стандартах та у працях різних науковців [81].

Н. М. Ткаченко в підручнику «Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність» викладає чітку побудову бухгалтерського фінансового обліку відповідно до змін його організації та техніки ведення, яка підвищує роль обліку як основного способу одержання достовірної інформації для прийняття рішень [83].

О. Ф. Томчук у статті «Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства» обґрунтовує необхідність аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства, оскільки розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств у виробленні і ухваленні управлінських рішень [84].

О. Б. Чорненька у статті «Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства» досліджує вплив дебіторської та кредиторської заборгованостей на фінансовий стан підприємства та його економічну безпеку [90].

К. Чучаліна у статті «Списання кредиторської заборгованості та податковий кредит» висвітлює питання списання кредиторської заборгованості [92].

Проаналізувавши спеціальну літературу з теми роботи, визначили, що в Україні створені необхідні передумови для обліку й аналізу кредиторської заборгованості.

1.3. Передумови організації та методики обліку, аналізу та аудиту поточної кредиторської заборгованості у ТОВ «Програма регіони»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Програма регіони» є підприємством, що займається діяльністю в області комп'ютерного програмування.

ТОВ «Програма регіони» здійснює такі види діяльності:

1. Розробка програмного забезпечення та консультування в цій сфері.
2. Рекламна діяльність та просування.
3. Консультування з питань комерційної діяльності та управління.
4. Діяльність в сфері дослідження ринку та виявлення суспільної думки.
5. Технічне обслуговування та ремонт офісних машин та обчислювальної техніки.
6. Діяльність зі створення та використання баз даних та інформаційних ресурсів.
7. Обробка даних.
8. Консультування по апаратним засобам обчислювальної техніки.

9. Інші діяльність, пов'язана з використанням обчислювальної техніки та інформаційних технологій.

Для своїх клієнтів компанія ТОВ «Програма регіони» пропонує такий спектр послуг:

- 1) комплексне SEO-просування;
- 2) контекстна реклама;
- 3) управління репутацією;
- 4) пошуковий аудит сайту;
- 5) вивід сайтів з-під фільтрів;
- 6) просування сайту на закордонних ринках.

Діяльність ТОВ «Програма регіони» здійснюється відповідно до Статуту, в якому зазначається мета та предмет діяльності, юридичний статус підприємства та порядок управління ним, зовнішньо-економічна діяльність, принципи ведення обліку та формування звітності тощо.

Загальна інформація про ТОВ «Програма регіони» наведена в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Загальна інформація про ТОВ «Програма регіони»

Підприємство	ТОВ «Програма регіони»
Повна назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «Програма регіони»
Адреса	02088, м. Київ, Дарницький район, вулиця Леніна, будинок 42 62.01 Діяльність в області комп'ютерного програмування
Послуги	46.90 Неспеціалізована оптова торгівля 62.02 Консультаційні послуги в області комп'ютерних технологій
Код за ЄДРПОУ	35757692
Керівник підприємства	Поліщук Олена Василівна

Джерело: [складено автором]

Організаційна структура наведена в Додатку В (рис. В.1).

Згідно з цією схемою, управління фірмою здійснюється за лінійно-функціональним типом організаційної структури. Вона являє собою комбінацію лінійної та функціональної структур. В основу такої структури покладено

принцип розподілу повноважень і відповідальності за функціями та прийняття рішень по вертикалі.

Лінійно-функціональна структура дозволяє організувати управління на підприємстві по лінійної схемою, а функціональні підрозділи допомагають лінійним керівникам у вирішенні відповідних управлінських функцій. Функціональні керівники мають право безпосередньо впливати на виконавців. Переваги такої організаційної структури:

- поєднує переваги лінійних і функціональних структур;
- забезпечує відносно швидке здійснення управлінських рішень завдяки своїй ієрархічності;
- має спеціалізацію функціональних керівників.

Недоліком такої структури є складність регулювання відносин лінійних і функціональних керівників – в умовах реорганізації збільшується потік інформації, який спричиняє перевантаження керівників.

Лінійно-функціональна оргструктура застосовується при вирішенні задач, які постійно повторюються, забезпечуючи максимальну стабільність організації.

Формування облікової політики ТОВ «Програма регіони» є дуже відповідальним завданням, яке полягає не тільки в застосуванні принципів ведення бухгалтерського обліку, складання і подання бухгалтерської фінансової звітності, а й у виборі методів і процедур опрацювання облікової інформації.

Основна мета облікової політики ТОВ «Програма регіони» – забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, що є необхідним для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Особливості облікової політики ТОВ «Програма регіони» регулюються Наказом № 12/2016 «Про організацію бухгалтерського обліку й облікову політику підприємства». Відповідно до Наказу, бухгалтерський облік на підприємстві доручено бухгалтерській службі на чолі з головним бухгалтером.

У роботі ТОВ «Програма регіони» застосовується журнально-ордерна система обліку. Журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку ґрунтується на

широкому застосуванні системи накопичувальних і групувальних облікових регістрів – журналів і допоміжних відомостей до них. Основними обліковими регістрами журнально-ордерної форми є журнали. Це комбіновані регістри синтетичного, а в багатьох випадках і аналітичного обліку.

У них поєднано хронологічний і систематичний облік, що відповідає самій назві регістрів: вони одночасно служать журналами (оскільки записи в них здійснюються в хронологічному порядку) і ордерами (оскільки місячні підсумки журналів за кореспондуючими рахунками замінюють собою меморіальні ордери).

У ТОВ «Програма регіони» журнали побудовані за кредитовою ознакою: всі господарські операції відображають за кредитом даного синтетичного рахунка і дебетом кореспондуючих із ним рахунків.

Кредитову ознаку взято за основу будови журналів тому, що вона більшою мірою, ніж дебетова, відповідає характеру здійснюваних операцій. Така будова регістрів із використанням шахового принципу дає можливість значно скоротити дублювання записів і розкрити суть операції, виявити помилкові записи.

На первинних документах бухгалтер ТОВ «Програма регіони» проставляє відмітки про їх обробку. Щомісячно складаються журнали-ордери й інші облікові регістри.

Структура бухгалтерії ТОВ «Програма регіони» наведена на Додатку В (рис. В.2), з якого бачимо що на підприємстві централізована організація обліку.

При централізації обліку обліковий апарат підприємства зосереджений у головній бухгалтерії, і в ній здійснюються ведення всього аналітичного і синтетичного обліку на основі первинних та зведених документів, що надходять з окремих підрозділів підприємства. У самих підрозділах здійснюють лише первинну реєстрацію господарських операцій.

На головного бухгалтера ТОВ «Програма регіони» покладено наступні функції:

- керівництво здійснення бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві;
- формування облікової політики з розробкою заходів щодо її реалізації;

- надання методичної допомоги працівникам підрозділів підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, звітності;
- забезпечення складання економічно обґрунтованих звітних калькуляцій собівартості продукції, розрахунків з оплати праці, нарахувань і перерахувань податків і зборів до бюджетів різних рівнів, платежів в банківські установи;
- контроль за своєчасним і правильним оформленням бухгалтерської документації.

Для виконання покладених на нього функцій головний бухгалтер ТОВ «Програма регіони» зобов'язаний:

- здійснювати організацію бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності і контроль за економічним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, збереженням власності підприємства;
- формувати відповідно до законодавства про бухгалтерський облік облікову політику, виходячи зі структури і особливостей діяльності підприємства, необхідності забезпечення його фінансової стійкості;
- забезпечувати раціональну організацію бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві;
- забезпечувати законність, своєчасність і правильність оформлення документів, складання економічно обґрунтованих звітних калькуляцій собівартості продукції, робіт (послуг), що виконуються, розрахунки з оплати праці, правильне нарахування і перерахування податків і зборів до бюджету, погашення у встановлені терміни заборгованості банкам по позиках, а також відрахування коштів на матеріальне стимулювання працівників підприємства;
- брати участь у розробці та впровадженні раціональної планової і облікової документації, прогресивних форм і методів ведення бухгалтерського обліку на підставі застосування сучасних норм обчислювальної техніки.

Бухгалтер з обліку заробітної плати та витрат виробництва є відповідальним за нарахування та виплату заробітної плати, за правильність розрахунку нарахувань та відрахувань із фонду заробітної плати. Він також веде облік собівартості продукції. Бухгалтер з обліку реалізації є відповідальним за облік

реалізації продукції, за облік товарних націнок, знижок, розрахунків з покупцями тощо.

Бухгалтер з ведення касових операцій та робота з банками відповідає за організацію обліку касових операцій, за облік кредитних операцій, облік розрахунків із кредиторами.

Бухгалтер з обліку основних засобів управляє ділянкою обліку основних засобів, а саме веде облік придбання, введення в експлуатацію, продажу основних засобів, нарахування амортизації тощо.

Порядок документального оформлення господарських операцій та вимоги щодо складання документів регламентується статтею 9 («Первинні облікові документи та реєстри бухгалтерського обліку») Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність України» від 16 липня 1999 р. № 996-ХГ [72] (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Аналіз організації та ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Програма регіони»*

Об'єкти облікової політики	Аспекти облікової політики, які розкриваються в наказі
Наявність наказу по підприємству «Про організацію бухгалтерського обліку»	Наказ по підприємству «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику» видано «01» лютого 2016 р. №12
Відповідальний за організацію бухгалтерського обліку	Головний бухгалтер
Укладення договорів на матеріальну відповідальність	Укладено договори на матеріальну відповідальність із всіма матеріально-відповідальними особами
Відповідальний за організацію податкового обліку	Головний бухгалтер
Визначені методи нарахування зносу – основних засобів	Амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом, відповідно до пп. 145.1.5 п. 145.1 ст. 145 Податкового кодексу України
Визначення методів оцінки: - незавершеного будівництва	За витратами матеріалів на будівництво
- сировини, матеріалів, готової продукції та товарів	За методом середньозваженої вартості
- придбаних товарів	За цінами продажу
Порядок відображення обліку загально виробничих та адміністративних витрат	У порядку визначеному Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, затвердженою Наказом Мінфіну України № 291 від 30.11.99 р.
Наявність автоматизації бух. обліку	1С Бухгалтерія

Графік документообігу	Графік документообігу розроблений та затверджений, встановлений наказом по підприємству 01.02.2016 р. №12
-----------------------	---

*Джерело: складено автором

Система обробки і збору інформації на даному підприємстві є централізованою. Функції збору даних реалізуються у виробничих підрозділах, а ведення синтетичного та аналітичного обліку на основі первинних документів здійснює головна бухгалтерія підприємства.

Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності.

Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами та ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Ліквідність підприємства – це його здатність перетворити актив на гроші швидко та без втрат його ринкової вартості. Аналіз ліквідності підприємства здійснюється на підставі порівняння обсягу поточних зобов'язань із наявністю ліквідних коштів.

Для оцінювання ступеня ліквідності підприємства вчені використовують різні відносні показники ліквідності, що різняться набором ліквідних засобів, які використовують для покриття короткотермінових зобов'язань. Залежно від того, які види оборотних активів приймаються в розрахунок, виокремлюють різні показники ліквідності.

Показники ліквідності ТОВ «Програма регіони» в 2013–2017 рр. представлено в Додатку В (табл. В.1).

Проведений аналіз свідчить про низьке значення коефіцієнтів абсолютної та швидкої ліквідності ТОВ «Програма регіони» та необхідність збільшувати розмір грошових коштів підприємства для підвищення абсолютної ліквідності. Низьке значення коефіцієнту загальної ліквідності свідчить про наявність фінансових ризиків для підприємства.

Далі проведемо розрахунок показників фінансової стійкості ТОВ «Програма регіони» (Додаток В, табл. В.2).

Розрахунок показників свідчить про високу фінансову стійкість ТОВ «Програма регіони» та її збільшення у 2013–2017 рр. – зростає коефіцієнт автономії, збільшується коефіцієнт фінансової стійкості, зменшується коефіцієнт фінансової заборгованості та зростає коефіцієнт маневрування підприємства.

На рис. 1.5 наведено динаміку фінансових показників діяльності ТОВ «Програма регіони» протягом 2013–2017 рр.

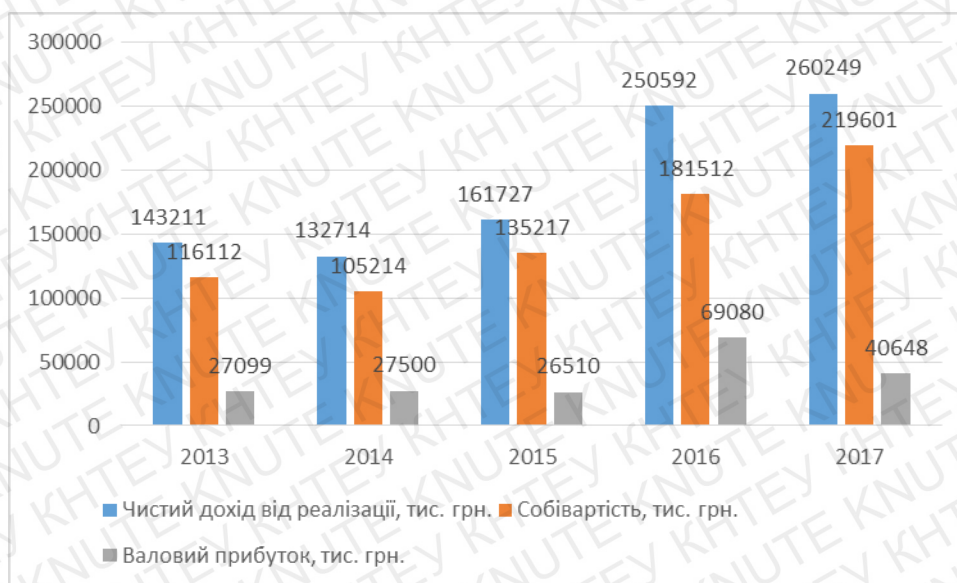

Рис. 1.5. Динаміка фінансових показників діяльності ТОВ «Програма регіони» протягом 2013–2017 рр.

Джерело: складено автором

Характеризуючи дані рис. 1.7, слід відмітити, що в 2017 р. спостерігалось зростання основних показників економічної діяльності підприємства ТОВ «Програма регіони». Так, обсяг реалізації зріс на 3,8%, собівартість – на 20,9%, в результаті чого валовий прибуток скоротився на 41,2%.

Для оцінки ефективності роботи ТОВ «Програма регіони» будуть розраховані показники рентабельності.

Рентабельність продукції характеризує вигідність виробництва продукції (надання послуг), яка випускається або реалізується підприємством; цей показник використовується при внутрішньогосподарських аналітичних розрахунках, при контролі прибутковості, при впровадженні нових видів продукції.

Результати розрахунку рентабельності ТОВ «Програма регіони» в 2013–2017 рр. наведено в Додатку В (табл. В.3).

Проведені розрахунки показників рентабельності ТОВ «Програма регіони» свідчать, що в 2016 році ефективність роботи підприємства значно знизилася (через зменшення чистого прибутку).

У 2017 році ефективність роботи ТОВ «Програма регіони» підвищилася, хоча і є нижчою за показники роботи в 2015 році. Використання власного капіталу є ефективним, про що свідчать високі показники рентабельності власного капіталу.

Висновки до розділу 1

Аналіз трактування кредиторської заборгованості показав різні підходи до сутності поняття. Теоретична узгодженість категорійного апарату сприяє правильному відображенню об'єкта дослідження в обліку. Деякі вчені розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари роботи та послуги, деякі – як складову кругообігу капіталу, інші – як тимчасово залучені у власне користування кошти, дехто – як особливу частину майна організації. Тобто поняття кредиторської заборгованості є багатостороннім і різними вченими розглядається з різних боків. Таким чином, кредиторська заборгованість – це фінансова категорія, яка є сукупністю фінансових вимог до підприємства внаслідок здійснення певних дій на користь інших осіб, які є юридично оформленими певними документами та набувають форми довгострокового або поточного (залежно від строковості) пасиву (зобов'язання) і є джерелом залучених коштів підприємства.

Досліджено, що критерії оцінки кредиторської заборгованості в П(С)БО та МСБО мають як спільні так і відмінні риси. Спільними є те, що зобов'язання визнається якщо його можна достовірно оцінити. В П(С)БО на відміну від МСБО

оцінка зобов'язань відбувається за їх видами. Існують такі форми поточної кредиторської заборгованості, як грошова, матеріальна та вексельна.

Розглянуто основні нормативно-правові акти, що забезпечують облік та аудит кредиторської заборгованості: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Закон України «Про аудиторську діяльність»; національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 11 «Зобов'язання», МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» тощо.

Об'єктом дослідження в роботі є ТОВ «Програма регіони». Основною метою діяльності є діяльність в області комп'ютерного програмування. Особливості облікової політики ТОВ «Програма регіони» регулюються Наказом «Про організацію бухгалтерського обліку й облікову політику підприємства». У роботі ТОВ «Програма регіони» застосовується журнально-ордерна система обліку. Позитивним явищем для ТОВ «Програма регіони» є збільшення оборотності кредиторської заборгованості (+2 дні), оскільки підприємство може користуватися залученими коштами на власний розсуд без відповідної плати за користування.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організація обліку поточної кредиторської заборгованості підприємства

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», підприємство самостійно встановлює правила документообігу та технологію обробки облікової інформації. Документообіг – це впорядкований процес руху документів і виконання різноманітних облікових процедур з моменту їх отримання (створення) до моменту передачі в архів.

Документообіг в ТОВ «Програма регіони» включає такі стадії (рис. 2.1).

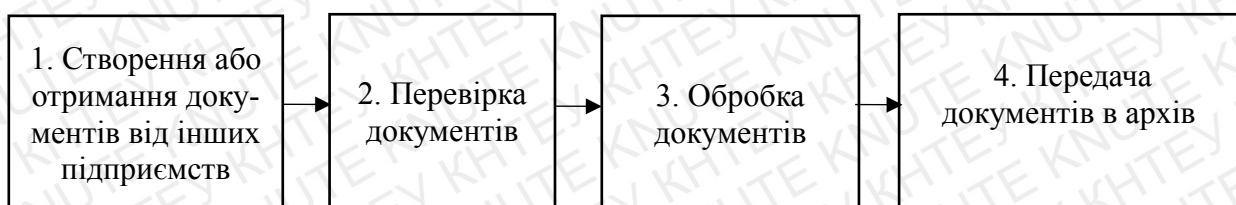

Рис. 2.1. Стадії документообігу в ТОВ «Програма регіони»

Джерело: складено автором

Графік документообігу – це документ, що містить перелік робіт із складання, перевірки і обробки документів, які виконуються підрозділами і конкретними виконавцями з зазначенням термінів виконання і строків знаходження документів на робочому місці і взаємозв'язку відповідних робіт. Графік документообігу складає головний бухгалтер і затверджує керівник підприємства. Робітникам, які безпосередньо працюють з документами, видають витяг з графіка документообігу, який стосується виконання обов'язків такого працівника. Виконання вимог, які встановлені графіком документообігу, є обов'язковим для всіх працівників. Графік документообігу ТОВ «Програма регіони» наведено в Додатку Е.

Основними завданнями організації руху документів на етапі первинного обліку є: встановлення раціональної послідовності їх створення; мінімізація витрат часу на цей процес.

Операції поточного обліку умовно можна розділити на чотири види:

- 1) пересування (прийом-передача) первинних документів;
- 2) арифметичні дії;
- 3) угруповання, перегруповання;
- 4) зберігання документів і здача їх в архів бухгалтерії.

Першою операцією поточного обліку є приймання документів. Раціональна організація цього етапу вимагає встановлення по кожному виду документів чітких термінів здачі й вибір найбільш ефективного їх переміщення.

Прийом бухгалтерських документів бухгалтерією від матеріально відповідальних осіб підтверджується підписом про прийом в супровідному документі-ярлику або записом у спеціальних книгах.

Організація прийому документів залежить від форми обліку і розподілу праці. Так, при оперативно-виробничому розподілі праці в бухгалтерії прийом документів здійснює відповідний сектор: обліку матеріалів, обліку основних засобів та ін. У разі функціонального розподілу праці всі документи поступають у спеціальний функціональний сектор – прийому документів на обробку.

У цьому секторі документи перевіряють за всіма ознаками: за змістом, законністю, правильністю оформлення тощо. Далі документи за графіком передають на обробку, тобто для відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Наступним етапом після обробки є зберігання документів і здача їх до архіву бухгалтерії.

Після закінчення поточного року всі документи здають до архіву підприємства.

На підсумковому етапі при організації руху носіїв необхідно визначити: перелік робіт, які треба виконати при заповненні окремих форм звітності; взаємозв'язок окремих форм; склад осіб, які відповідають за підготовку даних для заповнення конкретної форми; термін підготовки даних; спосіб передачі даних

виконавцеві та ін. Для організації документообігу на цьому етапі доцільно використовувати графіки.

Усі первинні документи й облікові реєстри, що пройшли обробку, бухгалтерські звіти й баланси підлягають обов'язковій передачі до архіву. Такий архів розміщують у спеціально обладнаному приміщенні та передають до нього документи раз на рік.

Архів на підприємстві повинен бути організований таким чином, щоб була можливість швидкого пошуку необхідних документів. До моменту передачі до архіву вони повинні зберігатися в бухгалтерії у спеціальних приміщеннях або зачинених шафах під відповідальність осіб, уповноважених головним бухгалтером.

Усі операції з обліку кредиторської заборгованості оформлюються первинними документами. Форми цих документів затверджені наказом Міністерства статистики України. Документування операцій з обліку нарахування і виплати заробітної плати пов'язане передусім з документами з особового складу, до яких відносяться:

- документи, які підтверджують суму витрат на оплату праці;
- документи, які підтверджують трудові відносини працівника з роботодавцем;
- документи, які підтверджують трудові відносини за договорами цивільно-правового характеру;
- документи, які підтверджують суму утримань із заробітної плати;
- документи на виплату заробітної плати.

Облік операцій по кредиторській заборгованості ТОВ «Програма регіони» здійснюється на підставі господарських договорів і первинних документів, що засвідчують факти здійснення господарської операції.

На підприємстві ТОВ «Програма регіони» використовується журнально-ордерну форма обліку. Схема документування операцій обліку зобов'язань показана на рис. 2.2.

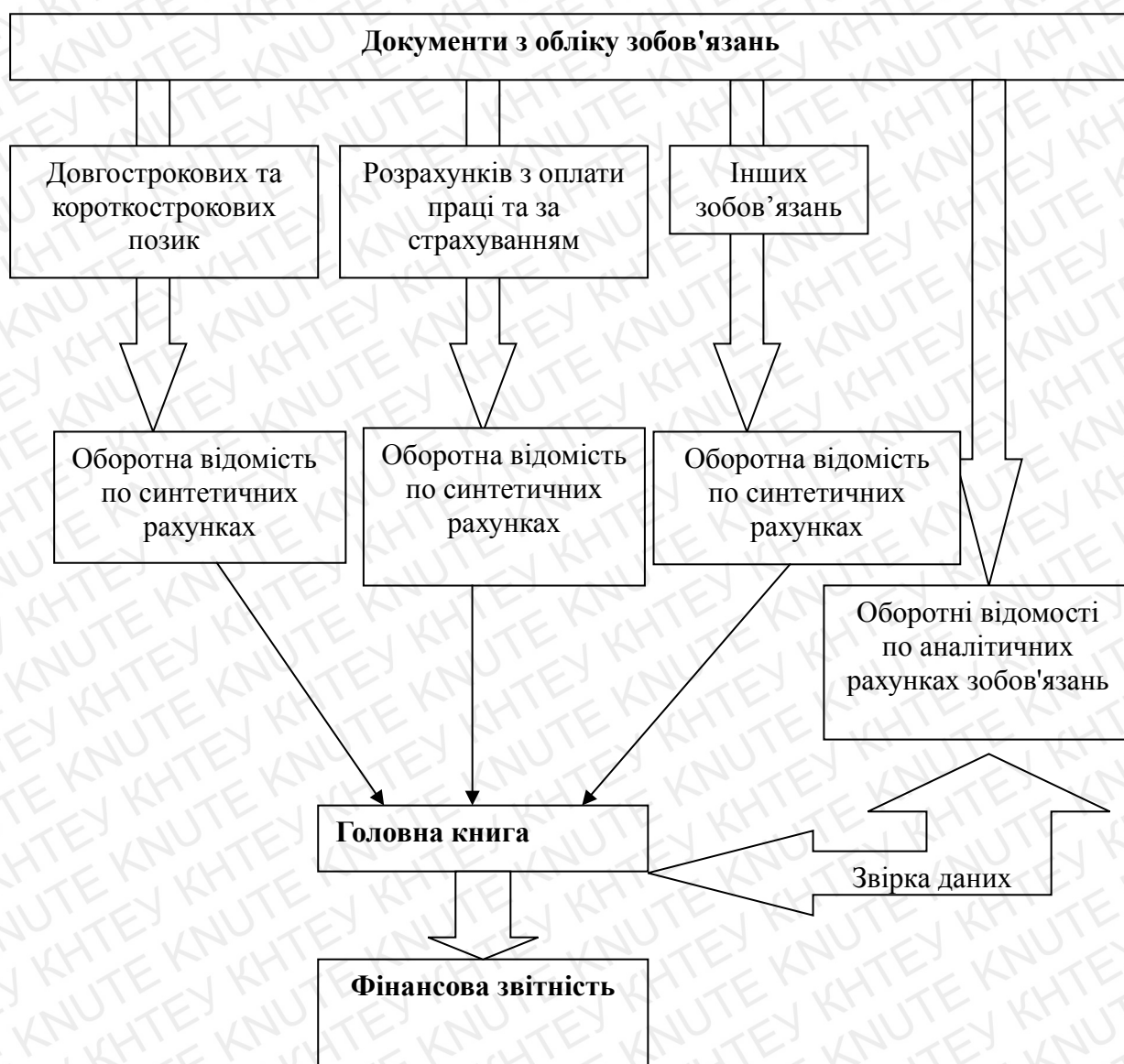

Рис. 2.2. Порядок відображення зобов'язань в ТОВ «Програма регіони»

*Джерело: складено автором

Журнал 3 узагальнює інформацію про всі розрахунки (як з дебіторами, так і з кредиторами).

У Відомостях 3.3, 3.5 наводиться інформація про розрахунки з постачальниками та підрядниками, іншими кредиторами в розрізі кожного первинного документу та постачальника (кредитора): сальдо відповідних рахунків на початок місяця із зазначенням дати виникнення заборгованості, кореспонденції рахунків та оборотів за звітний період та сальдо на кінець місяця.

Відомість 3.4 відображає інформацію про всі види векселів у розрізі кожного векселя (за номерами), найменування векселедавця (векселедержувача),

сальдо на початок місяця із зазначенням дати отримання (видачі) векселя, кореспонденцію рахунків та обороти, сальдо на кінець місяця.

Відомість 3.6 складається за кожним видом податку та обов'язкового платежу із зазначенням залишків на початок та кінець місяця, кореспонденцією рахунків та оборотів. Записи в Журнали 2, 3 та відомості до них здійснюються на підставі первинних документів.

На підприємстві ТОВ «Програма регіони» первинний облік регламентується спеціальними інструкціями, типові форми первинних документів наводяться в альбомах, а на затверджених графіках документообігу зазначається порядок створення та руху первинних документів. Перелік первинних документів ТОВ «Програма регіони» з обліку кредиторської заборгованості наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Перелік первинних документів з обліку кредиторської заборгованості в ТОВ «Програма регіони»*

№ з/п	Документ	Призначення документа
1	Накладна	Є підставою для списання товарів з матеріально-відповідальної особи-постачальника і оприбуткування товарів матеріально-відповідальної особи – покупця. Не є бланком суворої звітності. Випишується у трьох примірниках: перший примірник одержувачу товару, другий – продавцю, третій на пропускний пункт
2	Договір купівлі продажу	Є головним визначальним документом, що реєструє намір про здійснення господарської операції
3	Виписка банку	Документ, що видається банком підприємству і відображає рух грошових коштів на поточному рахунку
4	Рахунок-фактура	Є підставою для виписки платіжного доручення на оплату товарів постачальником. Інколи виконує роль товаросупровідного документу. При цьому рахунок-фактура підписується, крім керівника і головного бухгалтера, матеріально-відповідальними особами, що відпустили і прийняли товар
5	Платіжне доручення	Документ, який містить вимогу отримувача коштів безпосередньо до платника, сплатити певну суму та доручення платника банку, який його обслуговує, здійснити переказ цієї суми грошей з власного рахунка на рахунок отримувача
6	Податкова накладна	Документ, який платник податку на додану вартість в Україні зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) на його вимогу
7	Видаткові касові ордери	<u>Первинний документ</u> , що застосовується для оформлення видачі готівки з каси підприємств
8	Накладна	Є підставою для списання товарів з матеріально-відповідальної особи-постачальника і оприбуткування товарів матеріально-відповідальної особи – покупця. Не є бланком суворої звітності. Випишується у трьох примірниках

*Джерело: складено автором

У табл. 2.2 наведена схема руху одного із первинних документів на етапі первинного обліку на підприємстві ТОВ «Програма регіони».

Таблиця 2.2

Таблиця руху документу на етапі первинного обліку: документ Платіжне доручення*

№ з/п	Зміст роботи із складання документа та його руху	Час виконання	Місце виконання	Відповідальна особа	Термін виконання
1	Оформлення (виписка)	Після надходження розпорядження на оплату	Бухгалтерія	Бухгалтер	В той же день
2	Реєстрація	Під час виписки	Бухгалтерія	Бухгалтер	В той же день
3	Передача до головного бухгалтера на підписання	Після оформлення	Бухгалтерія	Бухгалтер	В той же день
4	Підписання	Раз на день	Бухгалтерія	Головний бухгалтер	2 робочих дня
5	Виконання підписаних документів	Раз на день	Бухгалтерія	Бухгалтер	7 робочих днів

*Джерело: складено автором

Основним етапом обліку розрахунків з постачальниками ТОВ «Програма регіони» є безпосередньо оплата заборгованості. Як видно з табл. 2.2, бухгалтер на основі графіку розрахунків створює Платіжні доручення в системі «Клієнт-банк», а також реєструються (створюються) в системі «1С: Підприємство» після чого документи протягом 2 робочих днів підписуються головним бухгалтером. Підписані головним бухгалтером платіжні доручення повинні бути оплачені протягом 7 робочих днів.

На кожен первинний документ із нарахування та виплати заробітної плати, проведення відрахувань на соціальні заходи складається графік документообороту (рис. 2.3).

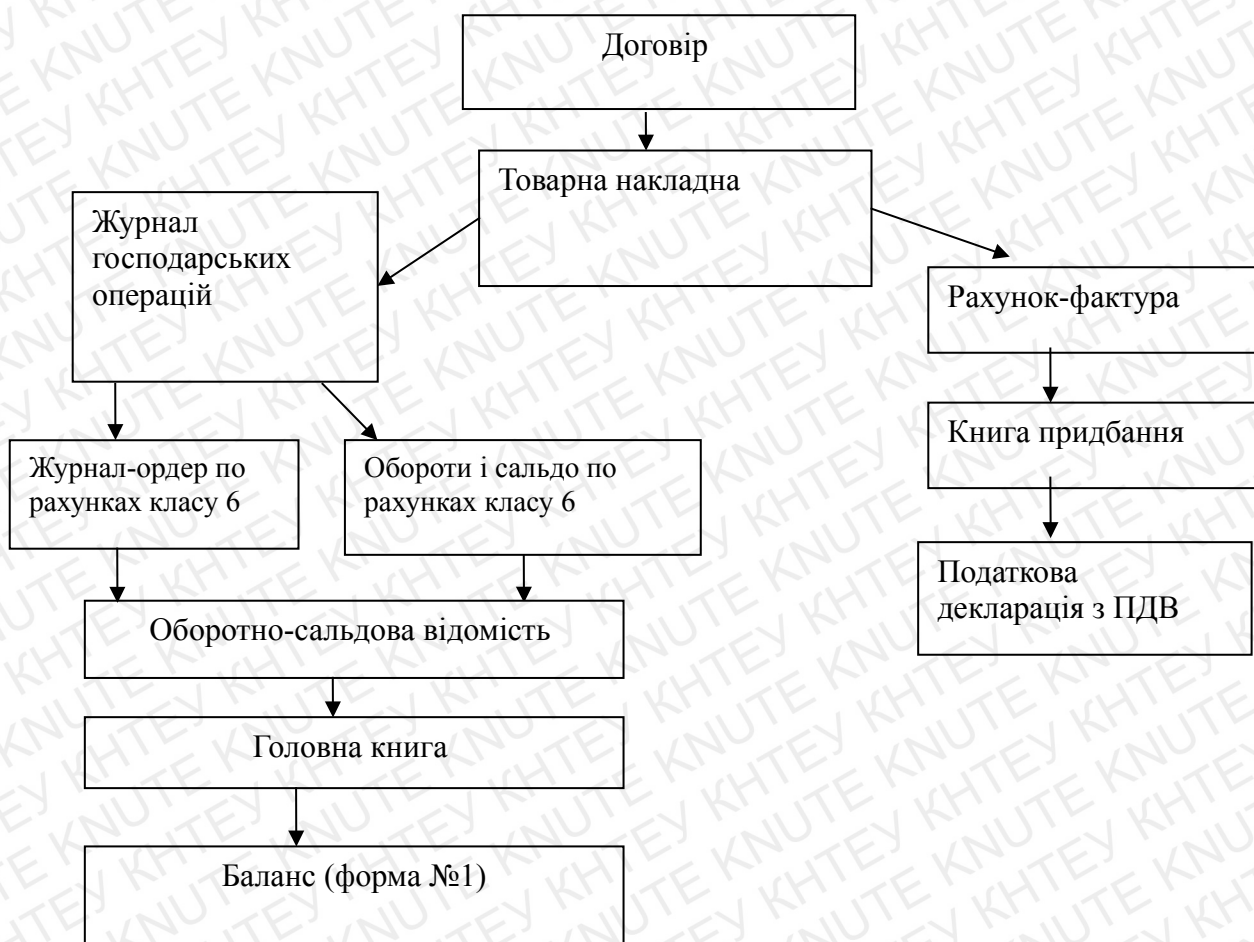

Рис. 2.3. Схема документообігу з обліку кредиторської заборгованості на підприємстві ТОВ «Програма регіони»

Джерело: [складено автором]

Товарно-матеріальні цінності надходять на підприємство на підставі угод з постачальниками. В угодах передбачаються умови поставки: види та номенклатура товарно-матеріальних цінностей, що поставляються, кількість, ціна, рядка поставки, порядок розрахунків.

На кожну партію відвантаженого товару постачальник виписує документи: накладні, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні. При отриманні товарно-матеріальних цінностей підприємством перевіряється їх кількість, якість та ціна відповідно до розумів постачання. Після перевірки здійснюється реєстрація отриманого вантажу в журналі обліку вантажів.

На підприємстві ТОВ «Програма регіони» облік здійснюється за допомогою бухгалтерської програми «1С Предприятие 7.7». Ця програма проста в користуванні та розрахована на велике коло підприємств різних видів діяльності.

У цій програмі реалізована стандартна методологія бухгалтерського та податкового обліку для господарських організацій відповідно до поточного законодавства України. За для цього програма включає: план рахунків, що вміщує типові настройки аналітичного, валютного і кількісного обліку практично для всіх розділів бухгалтерського обліку; набір довідників для формування первинних документів і ведення списків об'єктів аналітичного обліку; набір документів, що призначені для вводу, зберігання й печаті первинних документів й для автоматичного формування бухгалтерських операцій; набір констант, що використовуються для настройки загальних параметрів введення обліку в конкретній організації; набір стандартних звітів, що дозволяють отримувати дані бухгалтерського обліку в різноманітних розрізах по будь-яким рахункам, будь-яким об'єктам аналітики.

На ТОВ «Програма регіони» робота з обліку кредиторської заборгованості за допомогою автоматизованого робочого місця бухгалтера складається з таких моментів:

1. Вводиться з клавіатури необхідний первинний документ: договір кредиту, товарно-транспортна накладна, видаткова накладна постачальника, податкова накладна, тощо.
2. За необхідності вводяться дані й заповнюється первинний документ програмою та роздруковується з програми: платіжне доручення на оплату матеріалів, платіжне доручення на погашення кредиту, податкова накладна, видатковий касовий ордер, довіреність, платіжна відомість, розрахункова відомість, тощо.
3. На основі сформованого документу програма пропонує «провести», що означає виконання кореспонденції рахунків в автоматичному режимі. Але бухгалтер при необхідності може перевірити та виправити, за необхідності, рахунки бухгалтерського обліку.

Початком праці є формування, корегування нормативно-довідкової інформації, котра при розв'язуванні задач по обліку поточної кредиторської заборгованості має наступний перелік: довідник – контрагенти; довідник – кредити; довідник – податки й відрахування; довідник співробітників:

Довідник – контрагенти вміщує інформацію про всіх контрагентів підприємств – постачальників, покупців, тобто про всіх юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, з якими працює підприємство. Довідник використовується як при оформленні первинних документів так і при веденні аналітичного обліку, зокрема по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» тощо.

Довідник – кредити призначений для зберігання переліку наданих ТОВ «Програма регіони» кредитів, та інших позик. Для кожного елемента довідника вказуються найменування і повне найменування організації, що надала кредит, а також найменування банківської установи, в якій відкрито позиковий рахунок. Для повернення позики й річна відсоткова ставка вказуються в реквізитах «Строк повернення» і «% річних» відповідно.

Довідник податки й відрахування вміщує список податків, обов'язкових платежів в різноманітні державні цільові фонди, а також додаткову інформацію про кожний вид відрахувань й податків: ставку, ліміт, організацію – отримувача, її розрахунковий рахунок, типовий зміст платежу, рахунок обліку розрахунків тощо. Довідник використовується для автоматичного розрахунку сум податків і платежів, при редагуванні документів, а також для ведення аналітичного обліку по рахункам бухгалтерського обліку 17 «Відстрочені податкові активи», 54 «Відстрочені податкові зобов'язання», 64 «Розрахунки за податками й платежами», 65 «Розрахунки за страхуванням».

Довідник співробітників потрібен для формування та зберігання інформації про співробітників, що працюють на ТОВ «Програма регіони». Він використовується як при виписці первинних документів, так і для ведення аналітичного обліку по бухгалтерським рахункам 372 «Розрахунки з підзвітними

особами», 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», 65 «Розрахунки за страхування», і 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»

Для формування вхідної інформації використовують як операції роботи з стандартними формами, так і автоматизоване документування шляхом формування первинного документа різної форми. При цьому формуються дані по усім господарським операціям з відображенням на екрані та виведенням на друкуючий пристрій.

При формування первинних документів і нормативно довідникової інформації у користувача є можливість модифікувати існуючі стандартні форми. В бухгалтерській програмі користувачу пропонуються типові форми первинних документів, на основі яких можливо створити необхідну форму документа шляхом її доповнення та корегування.

Починаючи роботу із програмою, насамперед варто ввести відомості про організації, облік господарської діяльності якої буде вестися в програмі. Потрібно відкрити список організацій. Для цього в меню «Підприємство» потрібно вибрати пункт «Організації». За допомогою кнопки «+» відкриваємо вікно для введення інформації про нову організацію і заносимо всі дані про наше підприємство (рис. 2.4).

The screenshot shows a software window titled "Организация: КП "Зенит"". The window contains a form with the following fields and values:

- Наименование: (empty)
- Код: 000000002
- Юр. / физ. лицо: Юр. лицо
- Префикс: КП
- Полное наименование: Комунальне підприємство «Зеніт»
- Головная организация: (empty)
- Осн. банковский счет: Поточный расчет
- Основная касса: Касса
- Счет для расч. с ФСС: (empty)

Below these fields is a table with columns: Коды орган..., Номера ре..., Контактна..., Ответстве..., Свойства, Категории, and Прочее. The table contains the following data:

Коды орган...	Номера ре...	Контактна...	Ответстве...	Свойства	Категории	Прочее
На дату:	15.06.2016			Код ЕДРПОУ	19027846	
ИНН:				Номер свидетельства:		
ОПФГ:				Код ОПФГ:		
Территория:				Код КОАТУУ:		
Форма собственности:	Комунальная			Код КФВ:		
Орган гос. управления:	Деснянская районная в м.п. Ки			Код по СПОДУ:		
Отрасль:				Код по ЗКГНГ:		
Вид экономической деят.:				Код по КВЕД:	95.11	
Название рабочего органа ФСС:						
ФИО директора фонда:						

At the bottom of the window, there are buttons for "OK", "Записать", and "Закреть".

Рис. 2.4. Заповнення інформації про підприємство

Вікно містить декілька закладок, де можна ввести інформацію про статистичні коди, місце реєстрації, контактну інформацію (адреси та телефони), відповідальних осіб тощо.

Далі необхідно встановити параметри облікової політики. Для цього використовуємо пункт меню «Підприємство», «Облікова політика», команда «Облікова політика (бухгалтерський облік)» (рис. 2.5).

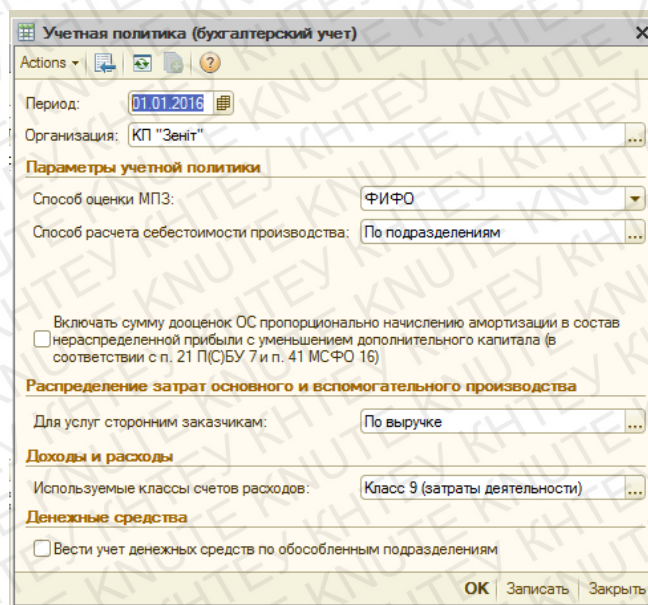

Рис. 2.5. Заповнення інформації про облікову політику підприємства

У вікні «Облікова політика (бухгалтерський облік)» визначаємо спосіб оцінки матеріальних запасів, спосіб розрахунку собівартості виробництва, класи обліку витрат та інші параметри. Додаткові параметри облікової політики також можна ввести у вікні «Налаштування параметрів обліку» із меню «Підприємство».

Для формування вхідного балансу ТОВ «Програма регіони» станом на 1.01.2018 р. необхідно ввести вхідні залишки по рахункам обліку. На відміну від інших версій в конфігурації «Управління торгівельним підприємством 8.3» немає окремого документу «Введення первинних залишків». Замість цього у версії конфігурації передбачені окремі документи для введення залишків по різним об'єктам обліку (грошові кошти, ТМЦ, основні засоби розрахунки тощо). Пункти

меню, призначені для введення залишків, і документ для введення залишків грошових коштів на розрахунковому рахунку ТОВ «Програма регіони» станом на 31.12.2017 р. показано на рис. 2.6.

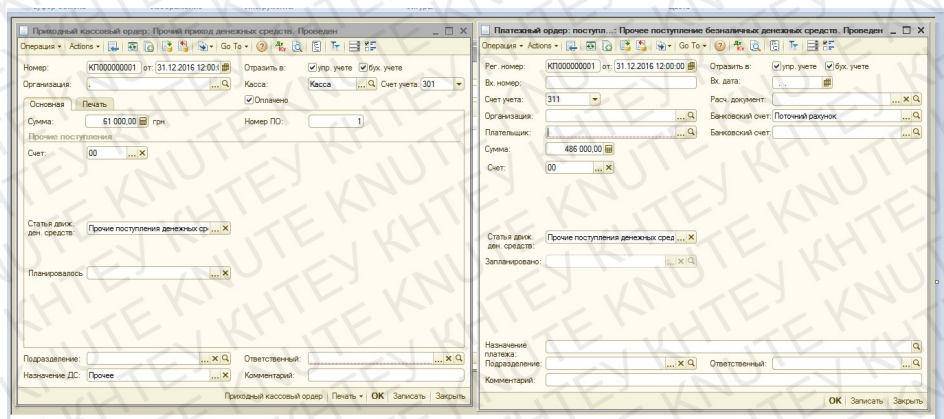

Рис. 2.6. Введення залишків грошових коштів у касі та на банківському рахунку

Залишок коштів на розрахунковому рахунку вводиться за допомогою документу «Платіжний ордер», стаття руху грошових коштів встановлюється «Інші надходження грошових коштів», кореспондуючий рахунок встановлюємо «00». Залишки по іншим рахункам введено за допомогою документу «Операція» в кореспонденції.

2.2. Бухгалтерський облік та оподаткування поточної кредиторської заборгованості підприємства

Важливою проблемою для підприємства є правильна організація синтетичного й аналітичного обліку на рахунках і в регістрах.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. №20, зобов'язання, яке не підлягає погашенню, списується з балансу з визнанням відповідної суми іншим операційним доходом того періоду,

в якому зобов'язання визнано таким, що не підлягає погашенню, з відображенням у рядку 060 Звіту про фінансові результати (форма № 2) [67]. Показник цього рядка враховується при визначенні чистого прибутку (рядок 220 ф. № 2).

Об'єктом обліку поточних зобов'язань є сума короткострокової кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони», що виникла в результаті фінансово-господарської діяльності.

Поточні зобов'язання на ТОВ «Програма регіони»:

- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- поточна заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками із внутрішніх розрахунків;
- інші поточні зобов'язання.

Для обліку даних та узагальнення інформації про зобов'язання, що будуть погашені в звичайному ході операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу призначені рахунки класу 6 «Поточні зобов'язання». Основні рахунки, на яких обліковуються поточні зобов'язання, показані в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Рахунки з обліку зобов'язань*

Шифр	Рахунок	Характеристика рахунку	Субрахунок
1	2	3	4
60	Короткострокові позики	призначений для обліку розрахунків у національній та іноземній валютах за кредитами банків, строк повернення яких не перевищує дванадцяти місяців з дати балансу, та за позиками, термін погашення яких минув.	601 Короткострокові кредити банків в ін. валюті 602 Відстрочені короткострокові кредити банків у нац. валюті 603 Відстрочені короткострокові кредити банків в ін. валюті 604 Прострочені позики в наці. валюті 605 Прострочені позики в наці. валют 606 Прострочені позики в іноземній валюті

1	2	3	4
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	призначено для узагальнення інформації про стан розрахунків за поточними зобов'язаннями, переведеними зі складу довгострокових, при настанні строку погашення протягом дванадцяти місяців з дати балансу.	611 Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті 612 Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в ін. валюті
62	Короткострокові векселі видані	призначений для обліку розрахунків за заборгованістю постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані сировину, матеріали, товари, послуги, роботи та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі	621 Короткострокові векселі, видані в нац. валюті 622 Короткострокові векселі, видані в ін. валюті
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	призначений для обліку розрахунків з постачальниками (підрядниками) за одержані товарно-матеріальні цінності, виконанні роботи та надані послуги.	631 Розрахунки з вітчизняними постачальниками 632 Розрахунки з іноземними постачальниками 633 Розрахунки з учасниками ПФГ
64	Розрахунки за податками й платежами	призначено для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету.	641 Розрахунки за податками 642 Розрахунки за обов'язковими платежами 643 Податкові зобов'язання 644 Податковий кредит
65	Розрахунки за страхуванням	призначений для обліку розрахунків за відрахуванням на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, за індивідуальним страхуванням персоналу підприємства, страхуванням майна та за іншими розрахунками за страхуванням.	651 За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування 652 За соціальним страхуванням 654 За індивідуальним страхуванням 655 За страхуванням майна
66	Розрахунки з оплати праці	призначений для узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам (які належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства) з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), за не одержані в установленій строк із каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами.	661 Розрахунки за заробітною платою 662 Розрахунки з депонентами 663 Розрахунки за іншими виплатами
67	Розрахунки з учасниками	призначено для узагальнення інформації про розрахунки з учасниками та засновниками підприємства, що пов'язані з розподілом власного капіталу (повернення часток, дивіденди тощо).	671 Розрахунки за нарахованими дивідендами 672 Розрахунки за іншими виплатами

1	2	3	4
68	Розрахунки за іншими операціями	ризначений для обліку розрахунків за операціями, що не можуть бути відображені на рахунках з 63 по 67.	680 Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу 681 Розрахунки за авансами одержаними 682 Внутрішні розрахунки 683 Внутрішньогосподарські розрахунки 684 Розрахунки за нарахованими відсотками 685 Розрахунки з іншими кредиторами

*Джерело: складено автором на основі [63]

Розрізи аналітичного обліку поточної кредиторської заборгованості показано в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розрізи аналітичного обліку забезпечення зобов'язань*

Назва рахунку 1	Аналітичний облік 2
60 «Короткострокові позики»	За позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо, за строками їх погашення
61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»	За кредиторами та видами заборгованості
62 «Короткострокові векселі видані»	За кожним виданим векселем та за строками їх погашення
63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	У розрізі країн за кожним постачальником та підрядником, за кожним контрактом, документом на сплату, в грн. та в валюті, обумовлений в договорі
64 «Розрахунки за податками і платежами»	За видами податків
65 «Розрахунки за страхуванням»	За кожним видом зборів і відрахувань, за страхувальниками та окремими договорами страхування
66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	У розрізі кожного працівника
67 «Розрахунки з учасниками»	За кожним засновником та учасником, за видами виплат, за джерелами виплат дивідендів – прибуток звітного року, прибуток минулих років, резервний капітал
68 «Розрахунки за іншими операціями»	За підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, з якими проводяться розрахунки

*Джерело: складено автором [27]

У бухгалтерському обліку ТОВ «Програма регіони» розрахунки з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги ведуться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Розрахунки з постачальниками та підрядниками повинні проводитися на основі укладених договорів. Проте, як свідчить практика, на ТОВ «Програма регіони» часто недооцінює значення договорів і здійснює придбання товару на основі виставлених постачальником рахунків.

Загальна схема закупівлі товарно-матеріальних цінностей має такий вигляд:

1. На підприємство постачальника направляється довірена особа підприємства-покупця, яка оглядає товар і приймає рішення про його купівлю.
2. На основі переговорів між постачальником та покупцем укладається договір. Це є дуже істотним моментом, позаяк на підставі договору підприємство може відстоювати свої права.
3. На основі повідомлення покупця уповноважена особа підприємства – постачальника виписує рахунок на оплату.
4. Виписаний рахунок керівником підприємства-покупця передається в бухгалтерію з розпорядним надписом.
5. Підприємство-покупець передає в обслуговуючий банк розпорядження на перерахування коштів зі свого рахунка на рахунок постачальника відповідно до виписаного рахунка-фактури.
6. Отримання підприємством-продавцем виписки банку, яка підтверджує надходження коштів на його банківський рахунок.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками на ТОВ «Програма регіони» ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». За кредитом рахунку 63 відображається заборгованість за отримані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, за дебетом – її погашення, списання тощо (табл. 2.5).

Характеристика рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»*

Назва та шифр рахунку	Призначення рахунку	По дебету відображається	По кредиту відображається	Облікові реєстри	Місце в звітності
63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги	Погашення, списання заборгованості тощо	Заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги	Розділ 1 Журнал №3, Відомість №3.3	Баланс (ф.№1)

Джерело: складено автором на основі [27]

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки:

631 – «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;

632 – «Розрахунки з іноземними постачальниками»;

633 – «Розрахунки з учасниками ПФГ».

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа (рахунка) на сплату.

Основні бухгалтерські запису за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з виникнення та погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи й послуги*

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Надходження запасів від постачальників	20 «Виробничі запаси»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
2	Надходження від постачальників товарів	28 «Товари»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

1	2	3	4
3	Списання транспортних витрат постачальників за рахунок покупця	20 «Виробничі запаси» 28 «Товари»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
4	На суму ПДВ (1-3 операції)	641 «Розрахунки за податками»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
5	Погашено заборгованість перед постачальником	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	31 «Рахунки в банках»
6	Отримано послуги виробничого призначення, виконані сторонньою організацією Одночасно на суму ПДВ	23 «Виробництво» 641 «Розрахунки за податками»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
7	Отримано послуги з ремонту, опалення, освітлення приміщення Одночасно на суму ПДВ	91 Загальновиробничі витрати» 641 «Розрахунки за податками»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» 63 «Розрахунки з постачальниками й підрядниками»
8	Пред'явлення претензій постачальникам при невиконанні умов договору	374 «Розрахунки за претензіями»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
9	При сплаті кредиторської заборгованості постачальникам	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	31 «Рахунки в банках» 62 «Короткострокові векселі видані» 60 «Короткострокові позики»
10	Перерахування авансу постачальникам	371 «Розрахунки за виданими авансами»	31 «Рахунки в банках»
11	Взаємне зарахування заборгованості після отримання активів від постачальника	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»

*Джерело: складено автором на основі [27]

Облік розрахунків із постачальниками й підрядниками ведеться в Журналі 3 «Облік розрахунків, довгострокових та поточних зобов'язань». Аналітичний облік розрахунків з постачальниками ведеться у відомості 3.3 «Відомість аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками». Протягом місяця запису у відомості здійснюються в міру визнання зобов'язань за матеріальні цінності, нематеріальні активи, роботи й послуги та проведення розрахунків з постачальниками та підрядниками на підставі первинних облікових документів

(товарно-транспортних накладних, накладних на відпуск товарно-матеріальних цінностей, актів приймання матеріалів, робіт, послуг, прибуткових та видаткових касових ордерів, виписок банку та інших).

За кредитом рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками й підрядниками» відображається заборгованість за отримані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи й послуги, за дебетом – її погашення та списання. Сальдо на кінець місяця визначається за кожним постачальником та підрядником. Підсумки відомості 3.3 переносяться в розділ I Журналу 3.

Отримані без супроводжувальних документів запаси оприбутковуються за обліковими цінами (якщо їх можливо визначити) і називаються невідфактурованими поставками. Якщо підприємство не може достовірно оцінити отримані запаси, то їх облік слід вести на позабалансовому рахунку 023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні». Кредиторська заборгованість за товари, роботи й послуги до з'ясування ціни та обґрунтованості невідфактурованої поставки на балансі не визнається.

Для розрахунків з постачальником за отримані товарно-матеріальні цінності ТОВ «Програма регіони» переважно використовує платіжне доручення, за якими обслуговуючий банк перераховує кошти на рахунок постачальника. Проте при розрахунках можуть використовуватися й інші форми безготівкових розрахунків, частіше за все готівкова форма оплати.

При наданні послуг виконанні робіт підставою для здійснення розрахунків є підписаний замовником Акт виконаних робіт.

Основними джерелами інформації для контролю розрахункових відносин по товарних операціях є первинні документи з обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками ТОВ «Програма регіони» здійснює на підставі документів постачальника: накладних, рахунків – фактур, рахунків, актів прийнятих робіт, послуг, податкових накладних, товарно-транспортних накладних.

На кінець місяця виводяться загальні підсумки заборгованості підприємства ТОВ «Програма регіони» перед постачальниками. Підставою для оприбуткування та оплати придбаного товару також є документ, що підтверджує його якість.

21.08.2018 р. підприємство ТОВ «Програма регіони» придбало ноутбук загальною вартістю 141000 грн. (у тому числі ПДВ) за рахунком надається знижка у розмірі 2% від вартості товару, якщо оплату за рахунком буде здійснено протягом 10 днів. Заборгованість була погашена 31.08.2018 р.

Журнал господарської діяльності підприємства ТОВ «Програма регіони» по приведеним операціям в серпні 2018 року представлено в табл. 2.7. Визначальним при організації бухгалтерського обліку податків і зборів (обов'язкових платежів) є податкове законодавство.

Таблиця 2.7

**Журнал господарської діяльності підприємства ТОВ «Програма регіони» за
розрахунками з постачальниками***

№ з/п	Найменування операції	Документ	Типова кореспонденція рахунків		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		Сума, грн
			Д-т	К-т	Д-т	К-т	
21.08.2018 р.							
1	Придбано товар	Прибуткова накладна	281	631	281	631	117500,00
2	Відображено розрахунки за податковим кредитом	Податкова накладна	644	631	644	631	23500,00
31.08.2018 р.							
3	Перераховані кошти постачальнику	Платіжне доручення	631	311	631	311	138 180,00
4	Коригування розрахунків по ПДВ	Податкова накладна	644	631	644	631	(470,00)
5	Коригування собівартості придбаного товару на суму знижки	Бухгалтерський довідка	281	631	281	631	(2 350,00)

*Джерело: складено автором на основі [27]

Підприємство ТОВ «Програма регіони» перебуває на загальній системі оподаткування. Тому розглянемо більш детально облік деяких видів податків на підприємстві.

Облік податку на додану вартість. Облік цього виду податку ведеться на рахунку 64 (табл. 2.8), а саме використовуються субрахунки 641 «Розрахунки за податками», 643 «Податкові зобов'язання», 644 «Податковий кредит».

Таблиця 2.8

Характеристика рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами»*

Назва та шифр рахунку	Призначення рахунку	По дебету відображається	По кредиту відображається	Облікові реєстри	Місце в звітності
64 Розрахунки за податками й платежами	Узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються дохід бюджету	Належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання	Нараховані платежі до бюджету	Розділ II Журнал №3, Відомість №3.6	Баланс (ф.№1)

*Джерело: складено автором на основі [27]

Зважаючи на назви субрахунків 643 «Податкові зобов'язання» і 644 «Податковий кредит», відображені на них суми в «Податковій декларації з ПДВ» не зазначають. На субрахунок 643 обліковують суми податку на додану вартість у разі оплати (авансу) постачальникам (підрядникам) під майбутню поставку товарів, виконання робіт (послуг). А на субрахунок 644 – у випадку надходження від покупців за попередньою оплатою (авансу) за продукцію, товари, послуги. Це зумовлено тим, що при попередній оплаті активи ще не реалізовані і тому на рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності» податкові зобов'язання віднести не можна.

Якщо б першою подією було відвантаження продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг, то податкове зобов'язання можна було б відразу

відобразити за дебетом субрахунків 701 (702, 703) і за кредитом субрахунка 641 «Облік розрахунків за податками і платежами».

Заповнення податкової декларації з ПДВ у частині податкових зобов'язань контролюють такою формулою, представленою на рис. 2.7.

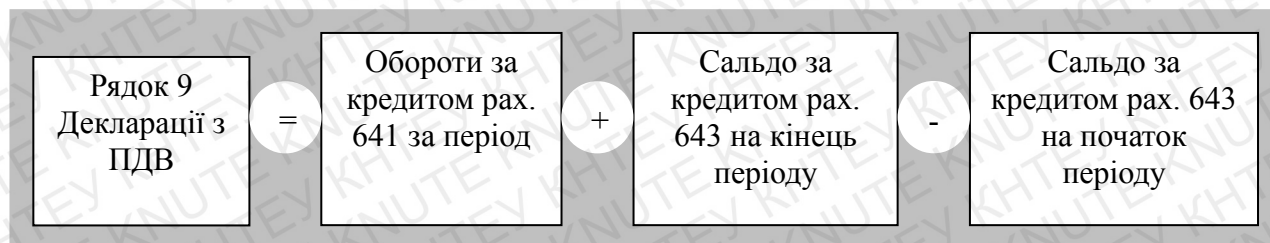

Рис. 2.7. Заповнення податкової декларації з ПДВ у частині податкових зобов'язань на ТОВ «Програма регіони»

*Джерело: складено автором

Таким чином, у фінансовій звітності, зокрема в балансі підприємства ТОВ «Програма регіони», інформація про нарахований і сплачений ПДВ буде правдивою, повною і неупередженою, як того вимагає Закон про бухгалтерський облік. Сальдо рахунка 64 буде показане з урахуванням нарахованих зобов'язань з ПДВ як за рахунком 641 (на вартість відвантажених товарів, зданих робіт, наданих послуг), так і за рахунком 643 (ПДВ в отриманих авансах), тобто буде враховано всі виписані підприємством податкові накладні, у повній відповідності з декларацією.

Підприємство ТОВ «Програма регіони» реалізувало товарів на суму 18000 грн, балансова вартість товарів – 12000 грн.

У разі отримання попередньої оплати за продукцію, товари, роботи чи послуги, відразу відображають податкове зобов'язання за дебетом субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» у кореспонденції з субрахунком 641 «Розрахунки за податками», а переносять цю суму в дебет 701 «Дохід від реалізації готової продукції» (702 «Дохід від реалізації товарів», 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг») і списують за кредитом 643 «Податкові зобов'язання» уже при

відвантаженні продукції (товарів) чи підписанні акта виконаних робіт (надання послуг).

Таблиця 2.9

Журнал господарських робіт підприємства ТОВ «Програма регіони» з обліку ПДВ при реалізації товару*

№ з/п	Найменування операції	Документ	Типова кореспонденція рахунків		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		Сума, грн
			Д-т	К-т	Д-т	К-т	
<i>Перша подія – відвантаження товарів</i>							
1	Відвантажені товари покупцеві	Видаткова накладна	361	702	361	702	18 000,00
2	Відображені податкові зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	702	641	702	641	3 000,00
3	Списана собівартість товарів, визначена згідно з П(С)БО 9	Розрахунок бухгалтера	902	281	902	281	12 000,00
4	Списана на фінансовий результат сума доходів від реалізації товарів	Розрахунок бухгалтера	702	791	702	791	15 000,00
5	Списана на фінансовий результат собівартість реалізованого товару	Розрахунок бухгалтера	791	902	791	902	12 000,00
6	Отримана оплата за відвантажені товари	Платіжне доручення	311	361	311	361	18 000,00

*Джерело: складено автором на основі [27]

Як бачимо, субрахунок 643 «Податкові зобов'язання» є транзитним. Сума ПДВ тут відображається тимчасово, причому по дебету доти, доки не будуть проведені взаєморозрахунки з покупцями або замовниками (відвантажена продукція, товари, виконані роботи або надані послуги).

При придбанні продукції, товарів, робіт або послуг після оплати постачальнику відразу відображають податкове зобов'язання по дебету 643 «Податкові зобов'язання» у кореспонденції з субрахунком 641 «Розрахунки за податками».

Журнал господарських робіт підприємства ТОВ «Програма регіони» по обліку ПДВ при отриманні попередньої оплати за продукцію, товари, роботи чи послуги*

№ з/п	Найменування операції	Документ	Типова кореспонденція рахунків		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		Сума, грн
			Д-т	К-т	Д-т	К-т	
1	Отримана передоплата за товар від покупця	Платіжне доручення	311	681	311	681	18 000,00
2	Відображені податкові зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	643	641	643	641	3 000,00
3	Відвантажені товари в рахунок передоплати	Видаткова накладна	361	702	361	702	18 000,00
4	Вписано суму раніше нарахованих податкових зобов'язань	Податкова накладна	702	643	702	643	3 000,00
5	Списана собівартість товарів	Розрахунок бухгалтера	902	281	902	281	12 000,00
6	Списана на фінансовий результат сума доходів від реалізації товарів	Розрахунок бухгалтера	702	791	702	791	15 000,00
7	Списана на фінансовий результат собівартість реалізованого товару	Розрахунок бухгалтера	791	902	791	902	12 000,00
8	Відображено зарахування заборгованостей	Бухгалтерська довідка	681	361	681	361	18 000,00

* Джерело: складено автором на основі [27]

Заповнення податкової декларації з ПДВ у частині податкового кредиту контролюють такою формулою, що представлена на рис. 2.8.

Таким чином, у фінансовій звітності, зокрема у балансі підприємства, інформація про нарахований і сплачений ПДВ буде правдивою, повною та неупередженою, як того вимагає Закон про бухгалтерський облік. Сальдо рахунка 64 «Розрахунки за податками і платежами» буде показане з урахуванням нарахованих зобов'язань з ПДВ як за рахунком 641 «Розрахунки за податками» (на вартість відвантажених товарів, зданих робіт, наданих послуг), так і за рахунком 644 «Податковий кредит» (ПДВ у складі виданих авансів), дебетове сальдо якого зменшує нараховані зобов'язання. Таким чином, буде враховано всі

отримані від постачальників та підрядників податкові накладні, у повній відповідності до декларації.

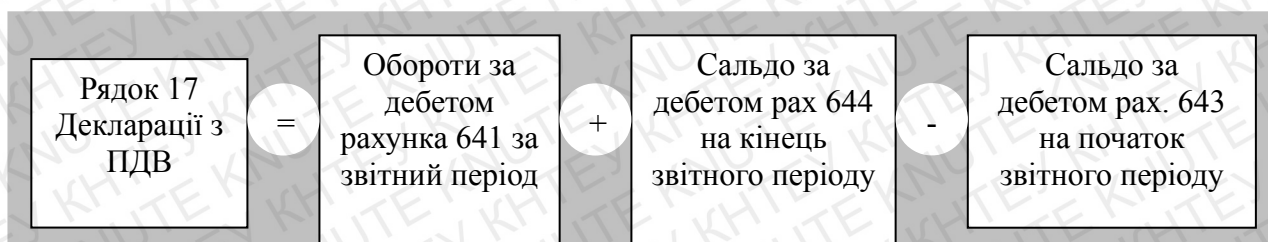

Рис. 2.8. Заповнення податкової декларації з ПДВ у частині податкового кредиту на ТОВ «Програма регіони»

*Джерело: складено автором

Підприємство ТОВ «Програма регіони» придбало у ТОВ «Росинка» питну воду на суму 1 200,00 грн. (у т. ч. ПДВ) (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Журнал господарських операцій ТОВ «Програма регіони» при придбанні товару у ТОВ «Росинка» при настанні першої або другої події*

№ з/п	Найменування операції	Документ	Типова кореспонденція рахунків		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		Сума, грн
			Д-т	К-т	Д-т	К-т	
Перша подія – надходження товарів							
1	Оприбуткований товар за купівельною вартістю	Прибуткова накладна	281	631	281	631	1 000,00
2	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	Податкова накладна	641	631	641	631	200,00
3	Оплачений отриманий товар		631	311	631	311	1 200,00
Перша подія – попередня оплата постачальнику (аванс)							
1	Здійснена оплата за товар	Платіжне доручення	371	311	371	311	1 200,00
2	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	Податкова накладна	641	644	641	644	200,00
3	Оприбуткований товар за купівельною вартістю	Прибуткова накладна	281	631	281	631	1 000,00
4	Списано суму раніше нарахованого податкового кредиту	Податкова накладна	644	631	644	631	200,00
5	Відображено зарахування заборгованостей	Бухгалтерська довідка	631	371	631	371	1 200,00

*Джерело: складено автором на основі [27]

При попередній оплаті постачальникам (підрядникам) за продукцію (товари), роботи (послуги), які надійдуть на підприємство пізніше, спочатку відображають суму податкового кредиту по дебету субрахунка 641 і кредиту 644, а вже при отриманні раніше оплачених активів субрахунок 644 закривають у кореспонденції з кредитом рахунка 63.

Субрахунок 644, так як і 643, також є транзитним. І суму ПДВ тут також відображають тимчасово, але уже по кредиту доти, доки не будуть проведені взаєморозрахунки з постачальниками або підрядниками (придбана продукція, товари, роботи або послуги).

Отже, за наявності сальдо по субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» відображається в активі балансу, а по субрахунку 644 «Податковий кредит» – у пасиві. Ці суми відображають не як дебіторську і кредиторську заборгованість по розрахунках з бюджетом, а по рядку 250 у статті «Інші оборотні активи» – сальдо субрахунки 643 або ж по рядку 610 у статті «Інші поточні зобов'язання» – сальдо субрахунку 644.

Далі розглянемо облік кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці та страхування.

Трудові правовідносини ТОВ «Програма регіони» з працівником регулюються Кодексом законів про працю (КЗпП) України. На підставі КЗпП України на підприємстві встановлений єдиний порядок оформлення прийому, звільнення та переведення працівників. У наказі про облікову політику підприємства зазначається, якими документами оформлюється процес руху працівників на підприємстві.

Для обліку розрахунків з оплати праці призначений рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», характеристика якого наводиться в табл. 2.12.

Розрахунки за оплатою праці включають усі види трудових і пов'язаних із трудовим внеском виплат: основну оплату, додаткову, премії, допомоги й інші виплати.

Характеристика рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»*

Назва, шифр рахунку	Призначення рахунку	По дебету відображається	По кредиту відображається	Облікові регістри	Місце в звітності
66 Розрахунки за виплатами працівникам	Узагальнення інформації про розрахунки з персоналом, який відноситься як до облікового так і до не облікового складу підприємства – з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомог тощо), а також розрахунки за не одержану персоналом у встановлений термін суму з оплати праці (розрахунки з депонентами)	Виплата заробітної плати, премій допомоги тощо, а також суми утриманих податків, платежів, за виконавчими документами, вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів в рахунок заробітної плати та інші утримання із сум оплати праці персоналу	Нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога за тимчасовою непрацездатністю, інші нарахування	Розділ III Журналу №5, Розділ IIIA Журналу №5А Розділ IIIB Журналу №5А	Баланс (ф. №1)

*Джерело: складено автором на основі [27]

Облік нарахувань, виплат і утримань ведуть на субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою», а облік депонованої заробітної плати – на субрахунку 662 «Розрахунки з депонентами». На субрахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами» ведеться облік розрахунків за виплатами, що не належать до фонду оплати праці, зокрема допомога по частковому безробіттю, допомога по тимчасовій непрацездатності.

За кредитом субрахунка 661 відображають:

- суми, належні працівникам, у кореспонденції з рахунками обліку виробничих або інших (адміністративних, збутових та ін.) витрат і інших джерел;
- суми, нараховані за рахунок утвореного у встановленому порядку резерву на оплату відпусток та інших цільових резервів, у кореспонденції з рахунком обліку резервів майбутніх витрат та платежів;

- суми нарахованих допомог з соціального страхування та інших видів державних допомог у кореспонденті з рахунком розрахунків з відповідною організацією, що виплачує такі допомоги.

За дебетом субрахунка 661 відображають виплачені працівникам суми, а також нараховані податки, збори, платежі за виконавчими листами й інші утримання, що проводяться за рахунок заробітної плати.

Відображення нарахувань, утримань і виплат за заробітною платою в бухгалтерському обліку виконується за такою схемою на рис. 2.9.

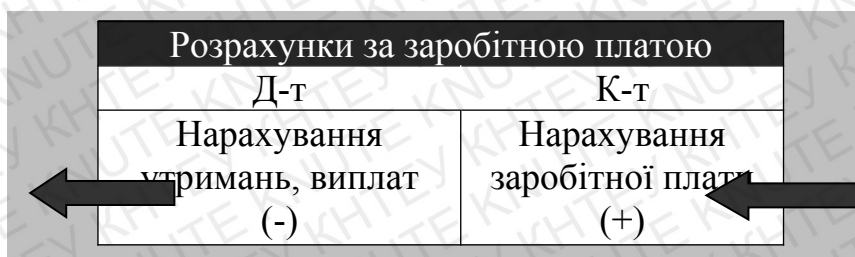

Рис. 2.9. Схема нарахувань, утримань і виплат за заробітною платою у бухгалтерському обліку

*Джерело: складено автором

Нараховані, але не виплачені, через неявку одержувачів, у встановлений термін суми переносять на рахунок 662 «Розрахунки з депонентами». При цьому складають окремий реєстр депонованих сум.

Аналітичний облік розрахунків за заробітною платою ведуть за кожним табельним номером. З заробітної плати працівників підприємства проводяться відрахування на соціальні заходи та утримання.

Обов'язкові утримання включають прибутковий податок, утримання до Пенсійного фонду, утримання збору на соціальне страхування на випадок безробіття, за виконавчими листами і приписами нотаріальним контор на користь юридичних і фізичних осіб тощо.

Облік розрахунків з оплати праці ТОВ «Програма регіони» та за іншими виплатами з кожним із працівників ведеться на аналітичних рахунках (особових рахунках), що відкриваються окремо на кожного працівника. Для ідентифікації працівникам присвоюється табельний номер за системою кодування, що є

зручним для підприємства (порядковий номер по підприємству, порядковий номер усередині номеру підрозділу тощо). Табельний номер працівника зазначається у всіх документах, що пов'язані з розрахунками з оплати праці.

Облік заробітної плати ТОВ «Програма регіони» здійснюється таким чином:

1. У першу чергу проводять нарахування заробітної плати, згідно штатним розкладом та табелем обліку використання робочого часу.
2. Здійснюють нарахування на фонд заробітної плати.
3. Проводять утримання із заробітної плати.

Бухгалтерські записи на ТОВ «Програма регіони» відображено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Типові проводки підприємства ТОВ «Програма регіони» з обліку кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці та страхування*

№ з/п	Найменування операції	Документ	Типова кореспонденція рахунків		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		Сума, тис. грн
			Д-т	К-т	Д-т	К-т	
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Нарахування заробітної плати</i>							
1	Нараховано заробітну плату управлінському персоналу	Розрахунково-платіжна відомість	92	66 1	92	661	2000 0
2	Нараховано заробітну плату працівникам служби збуту	Розрахунково-платіжна відомість	93	66 1	93	661	1500 0
3	Нараховано заробітну плату невиробничому персоналу	Розрахунково-платіжна відомість	94	66 1	94	661	1000 0
<i>Нарахування на фонд заробітної плати</i>							
4	Нарахування військового збору	Розрахунок бухгалтера	92, 93, 94	65 1	92, 93, 94	651	675
5	Нарахування збору ЄСВ	Розрахунок бухгалтера	92, 93, 94	65 2	92, 93, 94	652	9900
<i>Утримання з заробітної плати працівників</i>							
6	Утримання з нарахованої заробітної плати прибуткового податку	Розрахункова відомість	661	64 1	661	641	8100

1	2	3	4	5	6	7	8
7	Утримання з нарахованої заробітної плати військового збору	Розрахункова відомість	661	65 1	661	651	675
8	Утримання з нарахованої заробітної плати ССВ	Розрахункова відомість	661	65 2	661	652	9900

Джерело: складено автором на основі [27]

Сукупність документів, в яких зафіксовані етапи трудової діяльності працівників, називається документацією по особовому складу (кадрах, персоналу) або кадровою документацією. Типові форми документів з обліку особового складу наведені в Додатку Л.

Усі оригінали наказів з особового складу накопичуються та зберігаються у відділі кадрів.

Облік розрахунків з оплати праці та за іншими виплатами з кожним із працівників ведеться на аналітичних рахунках (особових рахунках), що відкриваються окремо на кожного працівника.

Для ідентифікації працівникам присвоюється табельний номер за системою кодування, що є зручним для підприємства (порядковий номер по підприємству, порядковий номер усередині номеру підрозділу тощо). Табельний номер працівника зазначається у всіх документах, що пов'язані з розрахунками з оплати праці.

Форми документів з оплати праці, що використовуються на ТОВ «Програма регіони» наведені в Додатку М.

Облік використання робочого часу здійснюється в таблиці, де відображається час, відпрацьований працівником, неявки на роботу (вказується за допомогою умовних позначок). Табель складається в одному примірнику табельником, майстром або іншими особами, яким доручено вести табельний облік, і подається до бухгалтерії у встановлені на підприємстві терміни. У кінці місяця дані табелів підсумовуються по кожному працівнику, а також по цехах і відділах. Ці дані необхідні для контролю за використанням робочого часу та складанню звіту.

Основними джерелами інформації на ТОВ «Програма регіони» служить Форма №1 «Звіт про фінансовий стан», де у розділі III та IV пасиву балансу розкривається інформація про наявність того чи іншого виду заборгованості за окремими статтями. Для заповнення цих розділів необхідно використати дані рахунків п'ятого та шостого класів.

Розкриття та склад кредиторської заборгованості підприємства в загальній частині пасивів балансу дасть нам змогу визначити, яку питому вагу займає заборгованість у відношення до власного капіталу підприємства, визначити вплив розміру кожного виду заборгованості на загальну її суму. Тобто можливим буде визначення співвідношення показників заборгованості підприємства до суми всіх його активів.

Визначення таких співвідношень дасть нам змогу завдяки методам факторному аналізу визначити рівень забезпеченості підприємства власними коштами у відношенні до позикових, рівень платоспроможності, рентабельності суб'єкта господарювання.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов та виду зобов'язання.

Кредиторська заборгованість підприємства відображаються в розділі III «Довгострокові зобов'язання» та в розділі IV «Поточні зобов'язання» пасиву Балансу.

Принципова різниця між відображенням в обліку довгострокових і поточних зобов'язань полягає в тому, що згідно з п. 10 П(с)БО 11 довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Поточні ж зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

Кредиторська заборгованість представлений у балансі (форма №1) на суму по рядку 1695 й у розрізі рахунків розрахунків, мають кредитове сальдо.

Дані до цих рядків балансу взаємопов'язані зі статтями розділу 2 «Дебіторська і кредиторської заборгованості» форми № 5, у якому наводяться

факти про зміну кредиторську заборгованість за звітний рік. Зміст цієї форми доповнює показники бухгалтерського балансу і за передбачає можливість угруповання дебіторської та кредиторської заборгованості:

- за напрямками виникнення погашення зобов'язань;
- за видами довгострокової та короткотерміновою заборгованості (зокрема кредиторської, через яку не передбачено поділ за видами у бухгалтерському балансі);
- за 57-ю статтею простроченої заборгованості.

З іншого боку, від цього розділу і довідкових відомостей щодо нього можна отримати інформацію для аналізу:

- про суми забезпечення зобов'язань та платежів отриманих (рядок 1190) і виданих (рядок 1195), що проглядали на забалансових рахунках 008 «Забезпечення зобов'язань та платежів отримані» і 009 «Забезпечення зобов'язань та платежів видані»;
- про рух векселів виданих і збереження одержаних;
- про зміну зобов'язань покупців по поставленої їм продукції (роботам, послуг) по фактичній собівартості;
- про наявність кредиторську заборгованість по найменувань організацій (згрупованій підставі даних аналітичного обліку).

Відповідно до пунктом 134 Методичних рекомендацій про порядок формування показників бухгалтерської звітності організації у пояснювальній записки підлягають розкриття дані статей, з яких бухгалтерському балансі відбиваються інші дебітори і кредитори.

Аналіз кредиторської заборгованість входить у пояснювальну записку окремим блоком в розділ, який відбиває порядку розрахунку та політичного аналізу найважливіших економічних пріоритетів і фінансові показники діяльності організації.

2.3. Узагальнення інформації про поточну кредиторську заборгованість підприємства

Управлінський облік – це система збору та аналізу даних про фінансово-господарську діяльність підприємства, орієнтована на потреби вищого керівництва і власників компанії, збільшення прибутку. Результати цього обліку призначені тільки для внутрішнього користування. Кожне підприємство розробляє систему управлінського обліку виходячи із власних потреб і специфіки роботи.

Основними споживачами інформації із системи «управлінського обліку» виступають в основному керівництво (дирекція) підприємства (але не безпосередньо власники бізнесу) та менеджери вищих ланок управління (або так звані топ-менеджери), тобто така облікова інформація доступна, в основному, обмеженому колу внутрішніх користувачів.

Управлінський облік охоплює всі види облікової інформації, тим самим забезпечує потреби не тільки виробництва, але й маркетингу, управління дослідженнями. Він є інформаційною базою для аналізу діяльності підприємства як з урахуванням поточних, так і довгострокових цілей. Розширюється сфера облікової діяльності, в яку включається інформація про вирішальні чинники успіху: якість, інновацію.

Основною метою ведення управлінського обліку виступає формування релевантної інформації для керівництва щодо прийняття ефективних та зважених управлінських рішень (на рівні внутрішнього середовища суб'єкта господарювання).

Базою для формування інформації управлінського обліку є фінансова інформація, але вона є більш детальною і не завжди виражається в грошовому вираженні, а також може суттєво відрізнятися від даних, що використовуються у фінансовому обліку. При цьому повинна бути забезпечена зіставність даних обох видів обліку, що підкреслює їх цінність [84, с 165].

Управлінський облік вирішує різноманітні економічні задачі, у зв'язку з чим об'єктами обліку можуть бути запаси товарно-матеріальних цінностей, грошові і платіжні засоби, нематеріальні активи, зобов'язання суб'єктів відносин підприємства, які піддаються кількісній (вартісній та натуральній) оцінці. Об'єктом обліку може бути і окрема управлінська задача, окрема сфера діяльності. Управлінський облік може також включати інформацію про діяльність окремих підрозділів підприємства: відділів, ділянок, робочих місць.

При формуванні системи управлінського обліку на підприємстві існує проблема щодо наявності саме аналітичних і оперативних даних. Для вирішення цієї проблеми необхідно деталізувати функції управління та розподілити відповідальність за результати на кожну уповноважену особу, слід організувати облік за місцями виникнення, центрами відповідальності та центрами прибутку.

Переваги виділення центрів відповідальності очевидні. Розподіляючи відповідальність між підрозділами, керівництво реально представляє, хто і за що відповідає. Увага керівника підрозділу концентрується на діяльності свого центру, що дозволяє оперативно оцінювати результати роботи і своєчасно коригувати подальші дії. Все це в загальному підсумку сприяє підвищенню оперативності і обґрунтованості прийняття управлінських рішень. Але це лише початковий етап. В загальному підсумку контроль і управління із сторони уступають місце самоконтролю і самоуправлінню, головним завдання яких є підвищення відповідальності кожного окремого працівника.

При розробці системи управлінського обліку підприємства повинні визначитись із методами і методологією обліку, опираючись на вимоги законодавства і внутрішні нормативні документи підприємства; існуючі потреби користувачів облікової інформації; діючих технічних і організаційних можливостей збору, передачі, зберігання і обробки інформації.

Слід відмітити, що управлінський облік є необов'язковими для ведення на підприємстві, необхідність в їх застосуванні цілковито та повністю покладається на власника чи керівника підприємства. Тобто немає суворої регламентації на законодавчому рівні щодо потреби у їх практичному використанні.

Основним внутрішнім документом, що регламентує порядок ведення обліку на ТОВ «Програма регіони» є облікова політика, але основні її положення стосуються тільки фінансового обліку. Відносно управлінського обліку на підприємствах відсутній такий документ, тому для ефективного впровадження управлінського обліку на підприємстві необхідно, в першу чергу, розробити основні положення або методичні рекомендації по веденню управлінського обліку. В цьому документі слід зосередити рекомендації по веденню управлінського обліку, описати його методи і методологію. На його підставі можуть бути розроблені окремі інструкції щодо ведення конкретних видів управлінського обліку.

Керівництво підприємства та його управлінський персонал загалом може керуватися будь-якими внутрішніми правилами організації та побудови облікової системи. В системі управлінського обліку інформацію групують за видами витрат та результатів, місцями їх виникнення, центрами фінансової відповідальності та калькулювання.

Підсистема управлінського обліку, базуючись на інформації із фактично здійснених господарських операцій, на базі використання специфічного методичного інструментарію формує облікову інформацію прогностичного характеру [84, с 166].

Облік кредиторської заборгованості повинен бути достовірним і повністю розкривати реальний стан заборгованості суб'єкта господарювання. Саме тому необхідною умовою для усіх без винятку підприємств та організацій є ведення документації стосовно даного питання.

Усі дані документації кредиторської заборгованості служать джерелами для формування розрахункової бази для аналізу такого виду заборгованості та платоспроможності підприємства в цілому, що служить для визначення рівня рентабельності підприємства, тобто відношення усього його майна до розміру зобов'язань. В залежності від рівня забезпеченості підприємства можна робити висновки про успішність діяльності суб'єкта господарювання та про економічну доцільність рішень що приймають управлінці виходячи із даних управлінського

та бухгалтерського обліку, при цьому маючи достовірну інформацію щодо джерел формування коштів на підприємстві, кількості залучених коштів та зобов'язань підприємства.

Також, важливим є питання яка саме заборгованість підприємства більша, чи довгострокова чи короткострокова, оскільки довгострокова заборгованість, як правило, веде за собою додаткові витрати щодо виплати відсотків за користування, якщо це банківський кредит. Сума заборгованості за довгостроковою кредиторською заборгованістю, як правило, є досить значною для підприємства і тому планується або поступова, щомісячна, оплата, або оплата у іншому періоді.

До методів управління кредиторською заборгованістю можна віднести ABC-аналіз – метод економічного аналізу, який ґрунтується на принципі поділу всіх кредиторів на групи за питомою вагою того чи іншого показника (наприклад, за показниками обороту, трудомісткості, витрат на матеріали). Він передбачає поділ об'єктів аналізу на три групи:

- кредитори групи А найбільш важливі кредитори – ті 20%, на які припадають 80% кредиторської заборгованості, які заслуговують підвищеного контролю;
- група В – кредитори середньої важливості – ті, на які в сумі припадає 15% кредиторської заборгованості та вимагають уваги;
- група С – маловажливі кредитори – ті, на яких припадає 5% усієї кредиторської заборгованості підприємства.

Як показує практика, співвідношення 20/80 не є абсолютним і універсальним. Часто воно трансформується в 15/85 або 30/70, залежно від галузі, в якій працює підприємство та від параметрів аналізу. Більш того, сума вхідних у співвідношення величин не обов'язково повинна дорівнювати 100%. Як наслідок принципу дисбалансу це співвідношення може приймати вигляд 10/70 або 50/95.

Проведемо ABC–XYZ аналіз по кредиторам ТОВ «Програма регіони». Побудуємо відповідні таблиці та графіки.

АВС-калькуляція ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік, тис. грн*

№		Кредитор	Заборгованість		АВС-аналіз	
п	%		всього	частка	накоп. сума	група
1	2	3	4	5	6	7
1	25,00%	ТОВ «Софт лайн»	81,1	47,72%	47,72%	А
2	50,00%	ТОВ «Принт»	34,3	20,17%	67,89%	В
3	75,00%	ТОВ «Інформаційні системи»	42,3	24,88%	92,77%	С
4	100,00%	ТОВ «Дробак»	12,3	7,23%	100,00%	С
Всього			170	100%	-	

*Джерело: складено автором

Графічно частку кредиторів ТОВ «Програма регіони» у загальній сумі кредиторської заборгованості показано на рис. 2.10.

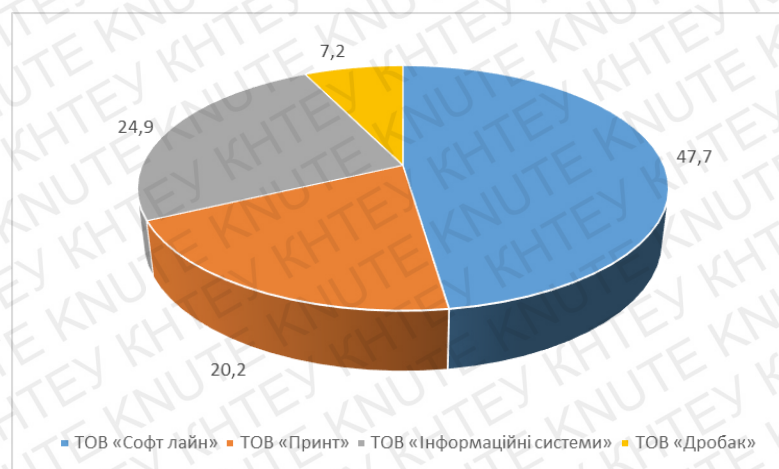

Рис. 2.10. Частка кредиторів ТОВ «Програма регіони» у загальній сумі кредиторської заборгованості у 2017 році.

*Джерело: складено автором

У табл. 2.15 зведемо загальну статистику АВС – розподілу для ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік.

**Загальна статистика ABC – розподілу для ТОВ «Програма регіони» за
2017 рік, тис. грн***

ABC група	Частка заборгованості	Кількість кредиторів			Заборгованість		
		Всього	Частка	Накоп. сума	Всього	Частка	Накоп. сума
A	50%	1	25%	25%	81,1	47,72%	47,72%
B	30%	1	25%	50%	34,3	20,17%	67,89%
C	20%	2	50%	100%	54,6	32,11%	100,00%
Всього	3 сегменти	4	100,00 %	-	170	100,00 %	-

*Джерело: складено автором

Найбільший ефект дає застосування методу ABC у комбінації з методом XYZ. Консолідація обох методик дозволяє дати практично повну характеристику ефективності асортиментній політиці підприємства та має циклічний взаємозв'язок (рис. 2.11).

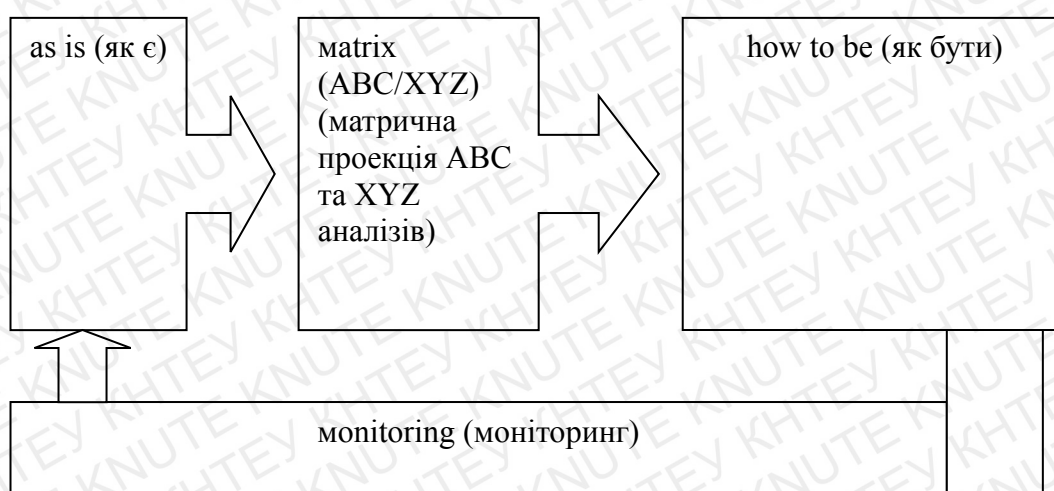

Рис. 2.11. Модель прийняття стратегічного рішення на основі інтегрованого ABC та XYZ-аналізу

*Джерело: складено автором на основі [77, с. 189]

Основна ідея XYZ-аналізу полягає в групуванні об'єктів за однорідністю параметрів, що аналізуються, іншими словами – за коефіцієнтом варіації.

Складемо XYZ-калькуляцію для ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

XYZ- калькуляція ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік, тис. грн*

№		Кредитори	Заборгованість		XYZ-аналіз	
n			ср/міс	помилка	вар.	група
1		ТОВ «Софт лайн»	62,0	5,6	9%	X
2		ТОВ «Принт»	26,2	2,6	10%	X
3		ТОВ «Інформаційні системи»	32,3	3,9	12%	Y
4		ТОВ «Дробак»	9,4	0,7	7%	X
Всього			130	12,9	10%	X

*Джерело: складено автором

У табл. 2.17 наведена загальна статистика XYZ-розподілу для ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік.

Таблиця 2.17

Загальна статистика XYZ-розподілу для ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік

XYZ група	Варіація заборгованості	Кількість кредиторів			Сума сер. заборгованості		
		Всього	Частка	Накоп. сума	Всього	Частка	Накоп. сума
X	не більше 10%	3	75,00%	75,00%	97,6	75,10%	75,10%
Y	не більше 25%	1	25,00%	100,00%	32,4	24,90%	100,00%
Z	більше 25%	0	0,00%	100,00%	0	0,00%	100,00%
Всього		4	100,00%	-	130	100,00%	-

*Джерело: складено автором

Приведемо матрицю ABC–XYZ – розподілу для товарних груп ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік.

Таблиця 2.18

Матриця ABC–XYZ – розподілу для товарних груп ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік*

№		Кредитори	ABC-аналіз		XYZ-аналіз	
n	%		частка	група	вар.	група
1	25,0%	ТОВ «Софт лайн»	47,72%	A	9%	X
2	50,0%	ТОВ «Принт»	20,17%	B	10%	X
3	75,0%	ТОВ «Інформаційні системи»	24,88%	C	12%	Y
4	100,0%	ТОВ «Дробак»	7,23%	C	7%	X

*Джерело: складено автором

На ТОВ «Софт лайн» і ТОВ «Принт» припадає основна сума кредиторської заборгованості. Тому необхідно приділити особливу увагу до обсягу заборгованості перед цими компаніями при розробці графіку погашення кредиторської заборгованості.

Графіком погашення кредиторської заборгованості повинно передбачатися погашення всіх вимог кредиторів, включених до реєстру вимог кредиторів, не пізніше ніж за місяць до дати закінчення терміну фінансового оздоровлення, а також погашення вимог кредиторів першої та другої черги не пізніше ніж через 6 місяців з дати введення процедури фінансового оздоровлення.

У табл. 2.19 відображено рух грошових коштів під впливом розрахунків з покупцями і постачальниками. Результати розрахунку показують, що взаємини ТОВ «Програма регіони» з кредиторами, які відповідають умовам розрахунків з ними, сприятливі для підприємства: в обігу постійно присутні вільні кошти, сума яких послідовно зростає.

Таблиця 2.19

Графік погашення заборгованості ТОВ «Програма регіони», тис. грн*

Порядковий номер дня платежу протягом року	Надходження від дебіторів	Плата кредиторам	Недолік коштів (-) або вільні кошти (+) в обігу
1	2	3	4
30		22	-22
60	25		+3
75		22	-19
123	25		+6
163		22	-16
250	25		+9
365	-	-	+9

*Джерело: складено автором

Таким чином, при дотриманні дебіторами договірних термінів платежів ТОВ «Програма регіони» має кошти для своєчасних розрахунків із кредиторами і має у своєму розпорядженні вільні кошти в обігу. Більш швидка оборотність кредиторської заборгованості компенсується перевищенням коштів, що надійшли від дебіторів, над сумами, сплаченими кредиторам.

Висновки до розділу 2

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», підприємство самостійно встановлює правила документообігу та технологію обробки облікової інформації. Документообіг у ТОВ «Програма регіони» включає такі стадії: створення чи отримання документів від інших підприємств, перевірка документів, обробка документів, передача документів в архів.

Облік операцій по кредиторській заборгованості ТОВ «Програма регіони» здійснюється на підставі господарських договорів і первинних документів, що засвідчують факти здійснення господарської операції. На підприємстві ТОВ «Програма регіони» використовується журнально-ордерна форма обліку. Первинний облік регламентується спеціальними інструкціями, типові форми первинних документів наводяться в альбомах, а на затверджених графіках документообігу зазначається порядок створення та руху первинних документів.

Об'єктом обліку поточних зобов'язань є сума короткострокової кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони», що виникла в результаті фінансово-господарської діяльності. Поточні зобов'язання на ТОВ «Програма регіони»: кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; поточна заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками із внутрішніх розрахунків; інші поточні зобов'язання.

Для обліку даних та узагальнення інформації про зобов'язання, що будуть погашені в звичайному ході операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу призначені рахунки класу 6 «Поточні зобов'язання». Було розглянуто особливості обліку на ТОВ «Програма регіони» розрахунків з постачальниками та підрядниками, розрахунки за податками та платежами, розрахунками з оплати праці та страхування.

Проведений ABC–XYZ аналіз кредиторської заборгованості показав, що основними кредиторами ТОВ «Програма регіони» є ТОВ «Софт лайн» та ТОВ «Принт». Тому необхідно приділити особливу увагу до обсягу заборгованості перед цими компаніями при розробці графіку погашення кредиторської заборгованості.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА АУДИТ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Джерела, основні показники та методи аналізу та контролю поточної кредиторської заборгованості підприємства

Кредиторська заборгованість є різновидом комерційного кредиту, який є важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства.

Поточна кредиторська заборгованість складається із заборгованості постачальникам за одержані від них товарно–матеріальні цінності, заборгованості перед бюджетом за податковими платежами, заборгованості з оплати праці і страхування, авансів покупців у рахунок майбутніх відвантажень тощо. Підприємства зобов'язані своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

За несвоєчасні розрахунки вони мають сплачувати штрафи і неустойки. Однак практика свідчить, що можливість уникнути майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає їм змогу ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами.

Несвоєчасність платежів викликає фінансові ускладнення в підприємств–кредиторів, негативно впливає на їх господарську діяльність, а в підсумку – і на економіку країни загалом.

Передусім менеджмент підприємства ТОВ «Програма регіони» цікавить інформація щодо:

- величини, динаміки, складу і структури його заборгованості;
- якості заборгованості;
- причин, які зумовили виникнення та існування (непогашення) заборгованості;
- частоти виникнення та погашення заборгованості;
- впливу заборгованості на фінансовий стан підприємства;
- доцільності вкладання коштів у заборгованість підприємства тощо.

Кожний із наведених вище інформаційних запитів менеджменту може бути задоволений за допомогою застосування відповідного методичного інструментарію аналізу заборгованості в ТОВ «Програма регіони» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Аналітично-методичний інструментарій в інформаційному забезпеченні управління заборгованістю підприємства ТОВ «Програма регіони»*

Інформаційні потреби менеджменту для управління заборгованістю підприємства	Основні методики аналізу, які застосовують для задоволення відповідних інформаційних потреб
Величина, динаміка, склад і структура заборгованості	Методика порівняльного аналізу (горизонтальний і вертикальний аналіз заборгованості)
Якість заборгованості	Групування заборгованості (насамперед за термінами виникнення) для виявлення її елементів з високим рівнем ризику непогашення (протермінованої, безнадійної тощо)
Причини, які зумовили виникнення та існування (непогашення) заборгованості	Факторний аналіз заборгованості (детермінований чи стохастичний)
Частота виникнення та погашення заборгованості	Аналіз оборотності заборгованості та періодичності її погашення
Вплив заборгованості на фінансовий стан підприємства	Аналіз обсягів вивільнення чи зв'язування оборотних коштів внаслідок зміни величини заборгованості; аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей як резервів взаємного погашення тощо
Доцільність вкладання коштів у заборгованість підприємства	Аналіз ефективності вкладання коштів у заборгованість підприємства

* Джерело: складено автором

Виконуючи потреби менеджменту для управління заборгованістю підприємства аналітик має бути впевнений у достовірності інформації, для чого він вивчає укладені договори, контракти й інші документи, що підтверджують наявність кредиторської заборгованості, проводить бесіди з фахівцями та іншими працівниками, які володіють даними про борги підприємства. Обов'язково треба прослідкувати, щоб інформація, подана в балансі, збігалася з фактичною величиною кредиторської заборгованості, що існує на підприємстві.

Основні завдання управління кредиторською заборгованістю полягають у прискоренні платежів зі сторони клієнтів підприємства, зниженні «поганих» боргів (тобто таких боргів, виплати по яким сумнівні або вже точно не

поступлять), у проведенні ефективної політики продаж, недопущенні не обґрунтованого росту кредиторської заборгованості, особливо невиплаченої в строк, оскільки це призводить до обкладання штрафами, пені, розірвання договірних відносин, загрози забезпечення безперебійності поставок товарно-матеріальних цінностей тощо.

Найважливішим з погляду управління є розподіл заборгованості підприємства за термінами погашення. Поділ заборгованості на довготермінову й поточну необхідний для оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства.

Крім того, групують поточну заборгованість за термінами її виникнення, найчастіше виділяючи такі «вікові групи»: до 30 днів, від 31 до 90 днів; від 91 до 180 днів і більше півроку. Таке групування необхідне як для фінансового планування, так і для контролю, зокрема для своєчасного виявлення протермінованої, сумнівної та безнадійної заборгованості.

З метою інформаційного забезпечення управління заборгованістю підприємства аналізу її стану, структури та динаміки є недостатньо. Визначальним для прийняття управлінських рішень є виявлення основних факторів, які зумовили такий стан, структуру і динаміку заборгованості.

Аналіз заборгованості в системі управління підприємством повинен бути спрямований на задоволення інформаційних потреб менеджменту при прийнятті відповідних управлінських рішень щодо утворення, погашення чи регулювання заборгованості. Лише на підставі об'єктивної та своєчасної інформації можна прийняти обґрунтовані управлінські рішення щодо подальшого планування та контролю заборгованості [96, с. 92].

За умов кризового стану економіки частка кредиторської заборгованості в джерелах формування майна вітчизняних підприємств суттєво зростає. Внаслідок цього зростає їх фінансова залежність від позичальників. Тому в ході аналізу фінансового стану підприємства кредиторській заборгованості повинна приділятися належна увага.

Аналіз кредиторської заборгованості підприємства ТОВ «Програма регіони» дає змогу:

- визначити зміну розміру боргових зобов'язань підприємства в порівнянні з початком року чи іншого досліджуваного періоду;
- обчислити оптимальне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- визначити й оцінити ризик кредиторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан підприємства, встановити допустимий рівень цього ризику та заходи щодо його зниження;
- знайти раціональне співвідношення між розміром кредиторської заборгованості і обсягом продажів, встановити доцільність збільшення реалізації продукції, товарів і послуг у кредит, визначити межі цінкових знижок для прискорення оплати виставлених рахунків;
- прогнозувати стан боргових зобов'язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності.

Методика аналізу зобов'язань в ТОВ «Програма регіони» наведена в Додатку О.

Послідовність аналізу кредиторської та дебіторської заборгованості однакова. Її вивчають загалом, а також за окремими видами та кредиторами. За даними балансу й аналітичного обліку розрахунків з кредиторами виявляють зміни в обсязі та складі кредиторської заборгованості, реальність і характер боргів, час і причини їх виникнення. Особливу увагу варто приділяти простроченій кредиторській заборгованості.

Аналіз кредиторської заборгованості починають з дослідження її складу та структури за даними Форми 1 «Баланс». Потім розраховують частку кожного виду кредиторської заборгованості в її загальній сумі. Такі показники обчислюють за планом і фактично, а при їх порівнянні визначають відхилення в структурі кредиторської заборгованості, встановлюють причини змін окремих її елементів і розробляють заходи щодо врегулювання заборгованості, особливо тих її складників, які негативно впливають на діяльність підприємства [96, с. 93].

Джерелом інформації для здійснення аналізу кредиторської заборгованості слугують третій і четвертий розділи пасиву балансу підприємства.

Під час здійснення аналізу слід оцінити умови заборгованості, звернути увагу на строки, обмеження використання ресурсів, можливості залучення додаткових джерел фінансування. Зазвичай, основною причиною змін структури кредиторської заборгованості є взаємні неплатежі. Це доводить порівняльний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості. Аналіз кредиторської заборгованості варто проводити за даними бухгалтерської звітності підприємств, а також за даними аналітичного обліку розрахунків із кредиторами.

Його потрібно здійснювати в певній послідовності та починати з оцінювання обсягу і динаміки кредиторської заборгованості загалом і за видами. Зазначимо, що визначити кількісний вплив зміни кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства достатньо складно. Зростання кредиторської заборгованості не можна однозначно оцінювати негативно як збільшення боргів із боку підприємства перед кредиторами, погашення яких спричиняє відтік ресурсів, погіршення фінансового стану підприємства [96, с. 93].

Таким чином, з метою досягнення сталого розвитку підприємства необхідно застосовувати постійний моніторинг, сучасні методи оцінки, а також впровадити чітку організацію управління його кредиторською заборгованістю.

Нині одним із найбільш складних і суперечливих питань української бухгалтерії є облік і контроль кредиторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. Суб'єкти господарювання на перший план висувають вирішення власних проблем, замість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед партнерами. Вирішення вищенаведеної складної проблеми багато в чому залежить від вдосконалення бухгалтерського обліку і аудиту.

Зобов'язання виникають через існуючі обов'язки підприємства щодо передачі певних активів чи надання послуг іншому підприємству в майбутньому. Як правило, підприємство має кілька видів зобов'язань і значну кількість кредиторів.

Отже, користувачам фінансової звітності необхідно мати можливість визначати величини і типи заборгованостей із фінансових звітів. Перевірка фінансових звітів аудитором є достатньою для того, щоб користувачі були впевнені, що всі зобов'язання належним чином визначені, оцінені та включені до фінансових звітів відповідно до вимог чинного законодавства та П(С)БО. Щоб задовольняти ці вимоги, кредиторська заборгованість повинна бути визначена та класифікована належним чином.

В умовах формування і становлення нових соціально-економічних відносин актуальним є створення ефективного внутрішнього аудиту та вдосконалення системи управлінського обліку.

У процесі планування структури обліку та управління внутрішнім контролем важливим етапом є розробка програми проведення перевірки операцій з обліку кредиторської заборгованості, що визначає характер, терміни і обсяги запланованих прийомів і способів контролю.

Під час перевірки кредиторської заборгованості мають бути розв'язані такі завдання:

- вивчення реальності кредиторської заборгованості – як довгострокової, так і поточної;
- установлення причин і строків утворення заборгованості;
- перевірка наявності простроченої кредиторської заборгованості;
- вивчення кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності;
- з'ясування правильності списання заборгованості, строк позовної давності якої минув, перевірка достовірності відображення за відповідними статтями балансу суми кредиторської заборгованості;

- перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості та оформлення і відображення в обліку заборгованості за одержаними авансами.

Джерелами інформації для перевірки кредиторської заборгованості є: договори поставки продукції (робіт, послуг), акти звіряння розрахунків, протоколи про залік взаємних вимог, акти інвентаризації розрахунків, векселі, копії платіжних документів, книга купівлі, книга продажу, облікові реєстри (відомості, журнали, машинограми), Головна книга, звітність, а також первинні документи й облікові реєстри з обліку розрахунків із постачальниками, різними кредиторами, розрахунки за претензіями, з відшкодування матеріального збитку.

Також основним джерелом інформації для аудитора при перевірці зобов'язань підприємства є облікові реєстри (табл. 3.2) та фінансова звітність підприємства.

Таблиця 3.2

Розкриття інформації в облікових реєстрах та фінансовій звітності для аудиту*

Шифр та назва рахунку	Реєстри обліку	Номер рядка
60 «Короткострокові кредити банків»	Журнал 2	1600
61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»	Журнал 3	1610
62 «Короткострокові векселі видані»	Журнал 3, відомість 3,4	1605
63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»	Журнал 3, відомість 3,3	
64 «Розрахунки за податками і платежами»	Журнал 3, відомість 3,6	1135, 1620, 1621
65 «Розрахунки за страхуванням»	Журнал 5, 5-А	1625
66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	Журнал 5, 5-А	1630
67 «Розрахунки з учасниками»	Журнал 3	1640
68 «Розрахунки за іншими операціями»	Журнал 3, відомість 3,5	1145, 1635, 1645, 1690

*Джерело: складено автором

Також доцільною є розробка класифікатора можливих порушень і помилок, ймовірність виникнення яких на конкретному підприємстві є значною. Зазначимо, що програма може бути значно деталізована відповідно до кожного виду кредиторської заборгованості.

Так, в програму обліку і контролю кредиторської заборгованості можуть бути включені питання:

- перевірка критеріїв оцінки кредиторської заборгованості;

- перевірка правильності відображення кредиторської заборгованості;
- перевірка правильності кореспонденції і відображення операцій з обліку кредиторською заборгованості;
- відображення результатів операцій з кредиторською заборгованістю в регістрах обліку і формах звітності тощо.

Для раціональної організації роботи підприємства з кредиторами, оцінки наявності і строків погашення кредиторської заборгованості недостатньо інформації фінансового обліку.

У Журналі-ордері №3 та реєстрі до нього вказано виникнення та погашення заборгованості перед постачальниками і підрядниками, ведеться облік інших кредиторів, по яких не описуються строки заборгованості. Тому для вдосконалення системи управлінського обліку по кредиторській заборгованості, пропонуємо такий документ як План-графік погашення кредиторської заборгованості. Він має вестись у розрізі боржників за місяць із вказуванням кінцевих строків погашення заборгованості підприємства перед ними. Підсумки за місяць по боржниках повинні співпадати з даними аналітичного і синтетичного обліку. Підсумки по окремих календарних датах необхідно для визначення потреби в коштах на банківських рахунках.

Метою проведення контролю кредиторської заборгованості є отримання достовірного відображення та розкриття інформації щодо кредиторської заборгованості підприємства для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень, що забезпечить ефективно використовувати кредитну політику.

Основними завданнями контролю кредиторської заборгованості є:

- вивчення реальності кредиторської заборгованості – як довгострокової, так і поточної;
- встановлення причин та строків утворення заборгованості;
- перевірка наявності простроченої кредиторської заборгованості;
- перевірка достовірності відображення кредиторської заборгованості в балансі, визначення відхилення;

- перевірка правильності списання заборгованості та її оформлення і відображення в обліку;
- встановлення наявності актів звірки розрахунків чи гарантійних листів і дотримання строків позовної давності.

Метою внутрішнього контролю кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» є: забезпечення достовірних даних під час бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості; повноти та своєчасності відображення господарських операцій в облікових регістрах та журналах-ордерах; правильності ведення обліку відповідно до прийнятої облікової політики (рис. 3.2).

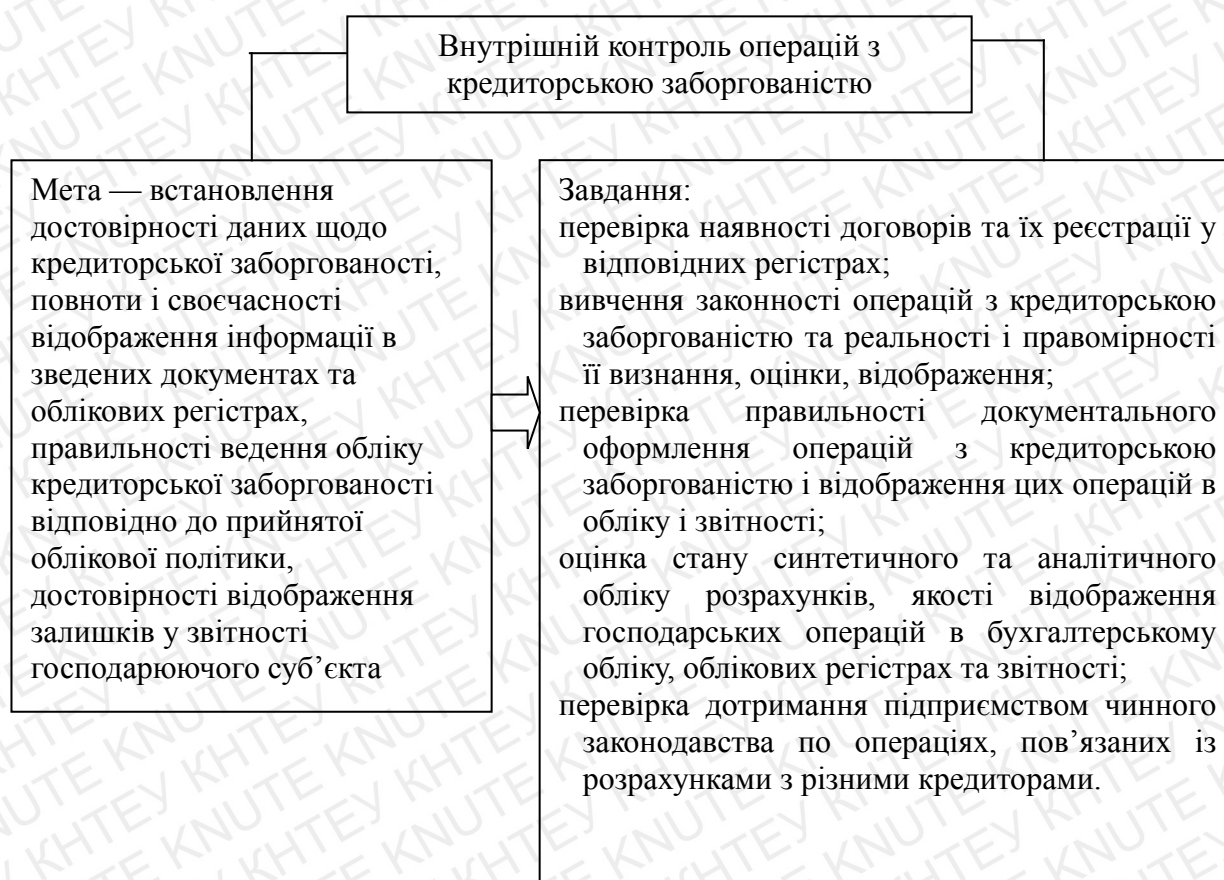

Рис. 3.2. Мета і завдання контролю операцій за кредиторською заборгованістю ТОВ «Програма регіони»

*Джерело: складено автором

Внутрішній контроль є на кожному підприємстві, але його ефективність є досить низькою. Вітчизняні підприємства найчастіше не мають достатнього персоналу, матеріальних ресурсів та рівня знань управлінців для організації необхідної системи внутрішнього контролю.

Організація контролю кредиторської заборгованості відповідно до визначених мети, завдань дозволять надати клієнту достовірну інформацію про наявність та стан розрахунків з постачальниками.

При проведенні роботи в умовах комп'ютерної обробки даних потрібно застосувати програмний «конструктор» на базі інтеграції функціонального модуля з підсистемами, що пов'язані з фінансовими та виробничими аспектами управління.

Це дозволить скоординувати планову послідовність закупок і видачу дозволу, надасть свободу маневру у виборі способів платежу. Дозволити також своєчасно виявляти недопустимі види кредиторської заборгованості, зокрема, безнадійну заборгованість та правильне і своєчасне її списання, що дасть змогу отримати достовірну інформацію, необхідну при формуванні та відображенні фінансових результатів; створити якісну інформаційну базу по кредиторській заборгованості для учасників розрахунків, яка необхідна для попередження ймовірності настання платіжної кризи суб'єктів господарювання, що дасть змогу підвищити якість управління розрахунками підприємства.

Таким чином, запропоновані методи удосконалення обліку й контролю дозволяють постійно контролювати та відстежувати ситуацію з кредиторською заборгованістю, вчасно і правильно приймати управлінські рішення, уникати складних і суперечливих ситуацій з кредиторами.

Джерелами інформації стосовно розрахунків за страхуванням виступають такі первинні документи: розрахунки та довідки бухгалтерії, виписки банку, розрахункові платіжні відомості, видаткові касові ордери, прибуткові касові ордери, платіжні доручення тощо.

Під час проведення перевірки первинних документів щодо обліку зобов'язань, контролер використовує один із методів організації: вибіркового, суцільного, комбінованого та аналітичного. На вибір методів досить суттєво впливає оцінка системи внутрішнього контролю та рівень довіри до управлінського персоналу суб'єкта господарювання.

Зважаючи на важливість достовірності даних бухгалтерського обліку в частині зобов'язань, доцільно проводити суцільну перевірку. Наприклад: процес контролю довгострокових і короткострокових зобов'язань, умовно, можна виокремити такі етапи:

I – виявлення і встановлення, чи відповідають нормам чинного законодавства та внутрішнім локальним нормативним документам укладені договори, угоди, контракти;

II – перевірка умов укладених договорів, угод, контрактів, щодо обсягів передбаченої у них продукції (товарів, робіт, послуг), на відповідність виробничій програмі;

III – перевірка обґрунтованості розрахунків за довгостроковими та короткостроковими зобов'язаннями у грошовій або бартерній формах;

IV – перевірка доцільності та правомірності здійснення розрахунків за зобов'язаннями;

V – оцінка системи бухгалтерського обліку та інформації, що міститься у фінансовій звітності, щодо короткострокових та довгострокових зобов'язань.

У процесі здійснення аудиту довгострокових та короткострокових зобов'язань аудитором застосовуються такі методичні прийоми:

- спостереження за відображенням зобов'язань у системі бухгалтерського обліку;
- усне опитування персоналу підприємства;
- внутрішні та зовнішні підтвердження;
- запити аудитора;
- документальна перевірка;
- арифметична перевірка;
- аналіз, синтез тощо.

Класифікація виявлених недоліків здійснюється за такими ознаками:

- формальними (недотримання встановленого обліковою політикою порядку в процесі оформлення первинних документів бухгалтерського обліку,

відображення даних первинних документів у зведених документах бухгалтерського обліку);

- суттєвими (фальсифікація записів у бухгалтерському обліку);
- ознаками ефективності (невідповідність прийнятій стратегії підприємницької діяльності).

Отже, використання у практичній діяльності узагальнених напрямків організації та методики аудиту довгострокових та короткострокових зобов'язань надає можливість щодо покращання формування інформації для підвищення ефективності її використання системою управління підприємницької діяльності.

Отже, метою аудиту кредиторської заборгованості, як і інших статей балансу, є отримання достатніх доказів впевненості підтвердження автентичності зобов'язань перед підприємством, достовірності відображення та розкриття інформації відповідно до діючих принципів та тверджень (якісних аспектів) подання фінансової звітності і здатності підприємства ефективно використовувати кредитну політику для збереження подальшої безперервної діяльності підприємства.

3.2. Методика контролю поточної кредиторської заборгованості підприємства

Основними первинними документами якими користується контролер при проведенні контролю поточної кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» для одержання необхідної інформації при перевірці розрахунків з учасниками є статут, установчий договір, накладні, видаткові касові ордери, прибуткові касові ордери, довідки та розрахунки бухгалтерії та інші первинні документи.

При перевірці розрахунків підприємства з іншими операціями джерелом інформації для контролера виступають накладні, податкові накладні, видаткові

касові ордери, прибуткові касові ордери, претензії, виписки банку, рахунки-фактури, розрахунки бухгалтерії тощо.

Система внутрішнього контролю ТОВ «Програма регіони» – це всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені керівництвом підприємства для забезпечення стабільного та ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньої господарської політики, збереження та раціонального використання активів підприємства, точності і повноти бухгалтерських записів, своєчасної підготовки фінансової інформації, запобігання фальсифікаціям.

При проведенні контролю розрахунків з кредиторами важливим є визначення процедур, на які можна покластися в процесі перевірки (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Основні завдання внутрішнього контролю згідно з напрямками контролю

Напрямок контролю	Завдання внутрішнього контролю	Характеристика
1	2	3
Реальність	Забезпечення реєстрації документів, які мають місце у цьому звітному періоді	Попередня суцільна нумерація документів на отримання; реєстрація оприбуткування матеріалів; формування книги реєстрації отриманих розрахунків, накладних від постачальників, договорів, претензій
Повнота	Забезпечення повного відображення в первинних документах операцій з придбання ТМЦ	Передбачає проведення інвентаризації перед складанням річної звітності
Санкціонування	Забезпечення видачі дозволів відповідальним особам на проведення певних операцій	Визначити коло осіб, на які покладено функції санкціонування операцій з придбання ТМЦ; укладання договору з придбання ТМЦ із забезпеченням обсягів, цін та термінів поставки
Точність	Забезпечення точності реєстрації операцій відносно сум та дат	Зіставлення кількостей ТМЦ, сум та дат з даними розрахунків, прибуткових накладних, договорів, прибуткових ордерів; зіставлення даних статистичного аналізу із даними бухгалтерського обліку
Класифікація	Забезпечення відображення операцій в бухгалтерському обліку відповідно до суті господарської операції	Передбачає зазначення в наказі про облікову політику рахунків бухгалтерського обліку, на яких повинна відображатись заборгованість перед постачальниками та підрядниками

Продовження табл. 3.3

1	2	3
---	---	---

Облік	Забезпечення відображення операцій в первинних документах, реєстрах синтетичного та аналітичного обліку та фінансовій звітності	Затвердження підсумкових журнальних записів особою відповідальною за формування даних та гол. бухгалтером; забезпечити облік: формування первинних документів, внесення інформації в реєстр господарських операцій, внесення інформації в реєстр синтетичного обліку, внесення інформації в головну книгу, складання фінансової звітності
Періодизація	Забезпечення запису операцій у період їх здійснення	Передбачає розробку інструкцій щодо датування операцій або порядку формування первинних документів та реєстрів

*Джерело: складено автором

Удосконалення процесу організації внутрішнього контролю - це безперервний процес обґрунтування та реалізації найбільш раціональних форм, методів, способів та шляхів її створення і розвитку.

Основними напрямками удосконалення організації внутрішнього контролю кредиторської заборгованості на підприємстві ТОВ «Програма регіони» є:

- поліпшення якості законодавчо-нормативного відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації стосовно поточних зобов'язань, що забезпечить правильне ведення обліку;
- використання сучасних інформаційних систем, що забезпечить порядок документування облікової інформації, підвищить вірогідність та оперативність одержуваної первинної документації, знизить трудомісткість документування і підготовки первинної облікової інформації;
- система підготовки, добору, підвищення кваліфікації і удосконалення професійних якостей управлінського та облікового персоналу для більш якісного та ефективного забезпечення внутрішнього контролю на підприємстві;
- створення інформаційних інститутів внутрішнього контролю для забезпечення оперативних контактів між державними органами і суб'єктами господарювання, що забезпечить дотримання підприємством податкового законодавства при веденні фінансово-господарської діяльності підприємства.

В ТОВ «Програма регіони» застосовують комп'ютерну форму обліку. Суть її полягає в тому, що дані про здійсненні у підрозділі господарські операції з паперових носіїв первинної облікової інформації записують на машинні носії. Це

дає можливість підвищити оперативність і точність облікових даних, необхідних для управління підрозділом.

На підставі згрупованих даних первинних документів усі господарські операції реєструють у відповідних відомостях і журналах-ордерах. Занесення інформації в журнали-ордери і відомості роблять щоденно, або в міру надходження первинних документів. Журнали-ордери є основними реєстрами бухгалтерського обліку. Вони нагадують собою накопичувальні відомості, в яких систематизація і групування документів ведеться в хронологічному порядку по кореспондуючих рахунках.

Занесення інформації у журналах-ордерах здійснюється в порядку однобічної реєстрації. Реєструються тільки кредитові обороти в кореспонденції з дебетовими. Журнали побудовані за кредитовою ознакою, тобто кредитові обороти по кожному балансовому рахунку збираються в одному журналі – ордері, а дебетові обороти по цьому рахунку знаходять відображення в різних журналах – ордерах. А дані, відображені в журналах-ордерах автоматично переносяться і формують Головну книгу. А на підставі Головної книги складають бухгалтерський баланс.

Для того щоб дати оцінку системи контролю за кредиторською заборгованістю на ТОВ «Програма регіони», складемо анкету запитань – тест внутрішнього контролю (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Тест внутрішнього контролю підприємства ТОВ «Програма регіони»*

№ з/п	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інф. відсутня	
1	2	3	4	5	6
1	Функції, зв'язані з закупівлями, відділені від функцій, зв'язаних із запитами, відвантаженням?	+	-	-	-
2	Обробка рахунків-фактур і кредиторської заборгованості відділена від функції ведення Головної книги?	+	-	-	-

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6
3	У випадку виходу у відпустку співробітників, в обов'язки яких входить робота з закупівлями і кредиторською заборгованістю, інших осіб призначають на виконання цих обов'язків?	+	-	-	-

4	Доступ до комп'ютеризованих записів по постачальниках і кредиторській заборгованості обмежений тими особами, яким необхідний такий доступ у рамках службових обов'язків?	+	-	-	-
5	Замовлення на закупівлю і прибуткові документи оформляються в порядку послідовності?	+	-	-	-
6	Витрати, не зв'язані з ТМЗ, підтверджуються затвердженими рахунками-фактурами й іншими додатковими документами?	+	-	-	-
7	Існує затверджений список постачальників?	+	-	-	-
8	Дані журналів-ордерів по кредиторській заборгованості звіряються з даними Головної книги?	+	-	-	-
9	Щомісячні обороти по рахунках постачальників періодично перевіряються відповідною особою на предмет прострочених одиниць?	+	-	-	-
10	Ведеться періодична перевірка закупівельних цін особою, що не працює у відділі закупівель?	-	-	+	-
10	Ведеться періодична перевірка закупівельних цін особою, що не працює у відділі закупівель?	-	-	+	-
11	Закупівлі підтверджуються відповідним чином санкціонованими і затвердженими замовленнями на закупівлі?	+	-	-	-
12	Існують офіційні процедури вибору постачальників на конкурсній основі?	-	-	+	-
13	Чи перевіряється математична точність рахунків-фактур ?	+	-	-	-
14	На підприємстві існують процедури на зміну звітних періодів, і відповідальна особа постійно перевіряє їх?	-	-	+	-

*Джерело: складено автором

Аналізуючи дані табл. 3.4, можна дійти висновку, що внутрішньогосподарський контроль кредиторської заборгованості більш, ніж задовільний на підприємстві.

З метою недопущення в подальшій роботі управління кредиторською заборгованістю її збільшення було створено комісію по ліквідації кредиторської заборгованості, до якої ввійшли провідні спеціалісти управління. Крім того, для удосконалення договірної роботи та з метою оперативного управління завданнями по ліквідації кредиторської заборгованості, для більш точного її відтворення в проекті розроблення та впровадження програмного забезпечення по обліку заборгованості окремо по кожному договору.

Недоліком у роботі бухгалтерської служби контролю на підприємстві є те, що невчасно проводиться списання кредиторської заборгованості із простроченим терміном позовної давності, немає графіка документообігу для документів, що підтверджують виникнення кредиторської заборгованості. Це негативно позначається на фінансовій звітності взагалі та на термінах її складання зокрема.

Внутрішній контроль ТОВ «Програма регіони» є ефективним інструментом для досягнення мети й завдань діяльності підприємства в мінливому середовищі. Правильна організація процесу внутрішнього контролю підприємств дозволить контролювати рівень кредиторської заборгованості, правильно відобразити інформацію щодо зобов'язань у фінансовій звітності, вчасно і вірно приймати управлінські рішення, уникати складних і суперечливих ситуацій з контрагентами.

У процесі планування контролю визначається склад групи, яка буде проводити контроль, робочі місця, комунікації, транспортне забезпечення та інші питання організаційного спрямування. Основні етапи організації перевірки можна сформулювати за її етапами. Для прикладу наведено етапи контролю короткострокових зобов'язань ТОВ «Програма регіони» (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Етапи перевірки короткострокових зобов'язань в ТОВ «Програма регіони»*

Етапи 1	Період застосування 2	Мета 3	Методичні прийоми 4
Підготовчий (Планування)	– на стадії узгодження умов; при розробці стратегії, плану, програми; – при внесенні змін до планових документів	– розуміння контролером системи формування відносин з кредиторами, бюджетної політики та використання ресурсів суб'єктом господарювання; – виявлення недостовірно відображених господарських операцій та фактів господарського життя у звітності; – визначення ризику; – оцінка ефективності застосованої процедури планування використання фінансових та матеріальних ресурсів	Використання загальнонаукових методів та спеціальних знань, що необхідні контролеру для правильної оцінки системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, а також встановлення правильності та доцільності обраної політики для формування попередньої думки контролера щодо зобов'язань

1	2	3	4
Власне перевірка (Деталізована перевірка)	Безпосередньо при здійсненні процедур для отримання достатніх та прийнятних доказів	Отримання необхідної інформації для забезпечення необхідного рівня впевненості, що застосовані системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, в частині короткострокових зобов'язань, нарахування та сплати відсотків, здійснення розрахунків за зобов'язаннями, є ефективними. А також проведення додаткових процедур для уникнення контролером ризику не виявлення внаслідок помилки або шахрайства	Застосування методів фактичного та документального контролю. Проведення перевірки в частині зобов'язань, здійснення запитів, зовнішніх підтверджень, аналітичних процедур. Зіставлення та порівняння розрахунків за зобов'язаннями, особливо в частині нарахування та сплати відсотків
Заключний	– після проведеної перевірки; – у процесі здійснення аналітичної роботи та аналізу отриманих результатів; – при формулювання результатів перевірки	Узагальнення та оцінка фактів, отриманих шляхом виконання процедур контролю на стадії планування та деталізованої перевірки. Проведення комплексного аналізу отриманих результатів для надання користувачам фінансової звітності суб'єкта господарювання найбільш повної та неупередженої інформації щодо стану фінансової звітності в частині короткострокових та довгострокових зобов'язань	Аналіз та оцінка інформації, отриманої контролером за результатами перевірки. Здійснення додаткових процедур (у разі необхідності)

*Джерело: складено автором

Для проведення перевірки зобов'язань контролеру необхідно обрати доцільні методи та визначити процедури. Для цього він має дослідити умови формування зобов'язань, зокрема: кредитні угоди, в яких зазначається сплата відсотків за користування кредитом; господарські операції (суми можуть бути досить великими за розміром та можуть призвести до суттєвого викривлення фінансової звітності); врахування ризиків щодо можливих неопублікованих операції тощо.

Зважаючи на те, що зобов'язання – це витрати підприємства, контролеру під час здійснення процедури оцінки необхідно дослідити питання щодо укладання

договорів, погашення тіла кредиту, сплати відсотків та здійснення контролю над обліковим процесом, шляхом здійснення раптових перевірок.

Зважаючи на те, що операції здійснюються на великі суми, контролеру необхідно провести суцільну перевірку зобов'язань, з метою уникнення шахрайства з боку облікового та управлінського персоналу і викривлень фінансової звітності для надання користувачам правдивої інформації щодо стану зобов'язань у суб'єкта господарювання.

У процесі перевірки зобов'язань контролери застосовують такі аналітичні процедури:

- здійснення перерахунку сум нарахованих відсотків;
- їх порівняння з минулими періодами та умовами договору(ів);
- аналіз частки нарахованих відсотків від загальної суми зобов'язань.

Щодо процедур у частині погашення зобов'язань, то контролеру необхідно:

- вивчити умови договорів щодо визначення та сплати зазначених сум;
- здійснити запити до контрагентів;
- дослідити платіжні та розрахункові документи;
- перевірити правильність записів у касовій та Головній книгах.

Для прикладу: перевірка даних, що містяться в первинних документах, із даними бухгалтерського обліку й умовами: договорів, угод, контрактів; проведення перерахунку сум зобов'язань, що зазначені у них, і порівняння їх між собою та із результатами маркетингових досліджень.

Згідно з міжнародними стандартами аудиту, для того, щоб підтвердити достовірність будь-якої статті балансу, в тому числі і кредиторської заборгованості, необхідно зібрати достатні аудиторські докази для підтвердження тверджень у фінансових звітах. Ці твердження такі: існування; права і обов'язки; наявність; повнота; оцінка вартості; подання і розкриття інформації. Тому методику аудиту кредиторської заборгованості необхідно розглядати на підставі цих тверджень. Наведемо її в табл. 3.6.

Методика аудиту кредиторської заборгованості в ТОВ «Програма регіони»*

Твердження	Завдання
Наявність (існування)	підтвердження залишків на рахунках 631, 632, 64, 65, 66, 685
Права та зобов'язання	підтвердження права власності резидента (покупця або комітента) на товари, роботи, послуги, які отримані від постачальника. Для їх підтвердження необхідно встановити наявністю документального підтвердження: зобов'язань сторін, оприбуткування товарів, факту оплати
Повнота	необхідно впевнитися, що всі довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банків, емісія облігацій, відстрочені податкові зобов'язання) відображені в обліку на підставі кредитних угод, статутних документів; що всі рахунки постачальників, підрядників та інших кредиторів з поточних зобов'язань були зареєстровані в журналах (відомостях) надходження запасів, відповідних журналах (2, 3) та відомостях аналітичного обліку до них; що всі забезпечення, які створені у відповідності з прийнятою обліковою політикою, відображені в бухгалтерському обліку
Оцінка вартості	необхідно проконтролювати правомірність класифікації зобов'язань, тому що від цього залежить оцінка зобов'язань. Так, довгострокові зобов'язання повинні бути відображені у фінансовій звітності за їх теперішньою вартістю – дисконтованою сумою майбутніх платежів, яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання. Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення – недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення цього зобов'язання. Суми створених підприємством забезпечень визнаються витратами. Непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках підприємства за обліковою оцінкою
Подання і розкриття	передбачає правильну класифікацію операцій та господарських фактів і їх відображення у фінансовій звітності. Для підтвердження даного твердження необхідно дослідити наявність робочого плану рахунків і кореспонденцію рахунків для відображення особливостей експортно-імпортних операцій, ступінь аналітики (за умовами ІНКОТЕРМС, за видами договорів, за контрагентами). Особливу увагу слід приділити перевірці правильності визначення курсових різниць за монетарною та немонетарною заборгованістю і класифікації заборгованості у іноземній валюті за строками погашення у балансі

*Джерело: складено автором

Запропоновані підходи до розробки методики аудиту кредиторської заборгованості у відповідності з твердженнями міжнародними стандартами аудиту дозволять отримати необхідні аудиторські докази та сформувані думку щодо повноти і достовірності інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій звітності та примітках до неї.

Для проведення аудиту кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» була використана така документація: Наказ про облікову політику,

звітність підприємства. На першому етапі проведення перевірки складається загальний план проведення перевірки (Додаток П). На наступному етапі складається програма контролю операцій з поточної кредиторської заборгованості (Додаток Р). Після проведення перевірки аудитор складає офіційний документ у довільній формі – аудиторський висновок, оформляє результати своєї перевірки у вигляді висновку і звіту, засвідчує підписом та печаткою аудитора.

3.3. Методика аналізу поточної кредиторської заборгованості у формах звітності

Аналіз складу кредиторської заборгованості починають із загальної оцінки динаміки її розміру загалом і в розрізі статей. На цьому етапі встановлюють, чи немає в складі кредиторської заборгованості сум, нереальних для погашення. Якщо такі є, то слід терміново вжити заходи щодо їх усунення.

У табл. 3.7 проаналізуємо динаміку та структуру кредиторської заборгованості за 2013–2017 рр.

Таблиця 3.7

Аналіз динаміки і структури кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.*

Показник	2013		2014		2015		2016		2017	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Поточні зобов'язання за розрахунками:										
за товари, роботи, послуги	15	1,4	18	1,4	20	1,4	90	3,6	170	4,3
з учасниками	185	17,3	192	14,9	210	14,9	600	24,2	2220	55,4
з бюджетом	137	12,8	167	13,0	170	12,1	580	23,4	350	8,7
з оплати праці	520	48,7	635	49,3	680	48,2	860	34,7	820	20,4
зі страхування	211	19,8	275	21,4	330	23,4	350	14,1	450	11,2
Разом	1068	100	1287	100	1410	100	2480	100	4010	100

Показник	2014/2013		2015/2014		2016/2015		2017/2016		2017/2013	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Поточні зобов'язання за розрахунками:										
за товари, роботи, послуги	3	0,0	2	0,0	70	2,2	80	0,7	155	2,9
з учасниками	7	-2,4	18	0,0	390	9,3	1620	31,2	2035	38,1
з бюджетом	30	0,1	3	-0,9	410	11,3	-230	-14,7	213	-4,1
з оплати праці	115	0,7	45	-1,1	180	-13,5	-40	-14,3	300	-28,3
зі страхування	64	1,6	55	2,0	20	-9,3	100	-2,9	239	-8,6
Разом	219	0,0	123	0,0	1070	0	1530	0	2942	0,0

*Джерело: складено автором

З табл. 3.9 випливає, що найбільшу частку в структурі кредиторської заборгованості в 2017 році займала кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками – 55,4%, і поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці – 20,4%. Найменшу частку склали розрахунки з бюджетом – 8,7% (рис. 3.3).

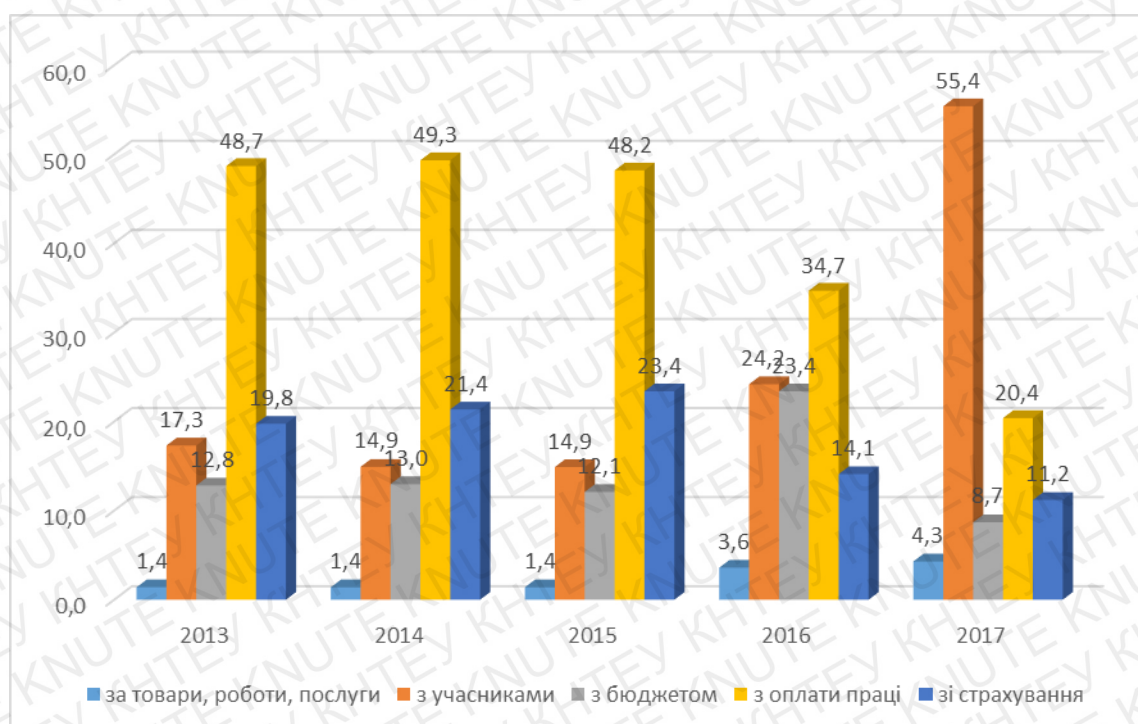

Рис. 3.3. Аналіз динаміки і структури кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

*Джерело: складено автором

У цілому за 2013–2017 рр. сума кредиторської заборгованості збільшилась на 2942 тис. грн. Збільшення відбулось по всім складовим частинам поточних зобов'язань. В 2017 році порівняно із 2016 роком зросли поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками на 1620 тис. грн., при цьому зобов'язання за розрахунками з бюджетом скоротились на 230 тис. грн. в 2017 році суттєво зростає частка зобов'язання за розрахунками з учасниками – на 31,2%.

Розглянемо склад кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги за 2013–2017 рр. у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Склад кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» за товари, роботи, послуги у 2013–2017 рр., тис. грн*

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Кредиторська заборгованість перед місцевими постачальниками	10	11	17	68	113
Кредиторська заборгованість перед іноземними постачальниками	5	7	3	22	57
Усього кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	15	18	20	90	170

Показник	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
Кредиторська заборгованість перед місцевими постачальниками	110%	155%	400%	166%	1130%
Кредиторська заборгованість перед іноземними постачальниками	140%	43%	733%	259%	1140%
Усього кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	120%	111%	450%	189%	1133%

*Джерело: складено автором

Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги збільшилась за 2013–2017 рр. на 155 тис. грн, на що вплинуло збільшення кредиторської заборгованості перед місцевими постачальниками на 103 тис. грн і перед іноземними постачальниками на 52 тис. грн (рис. 3.4).

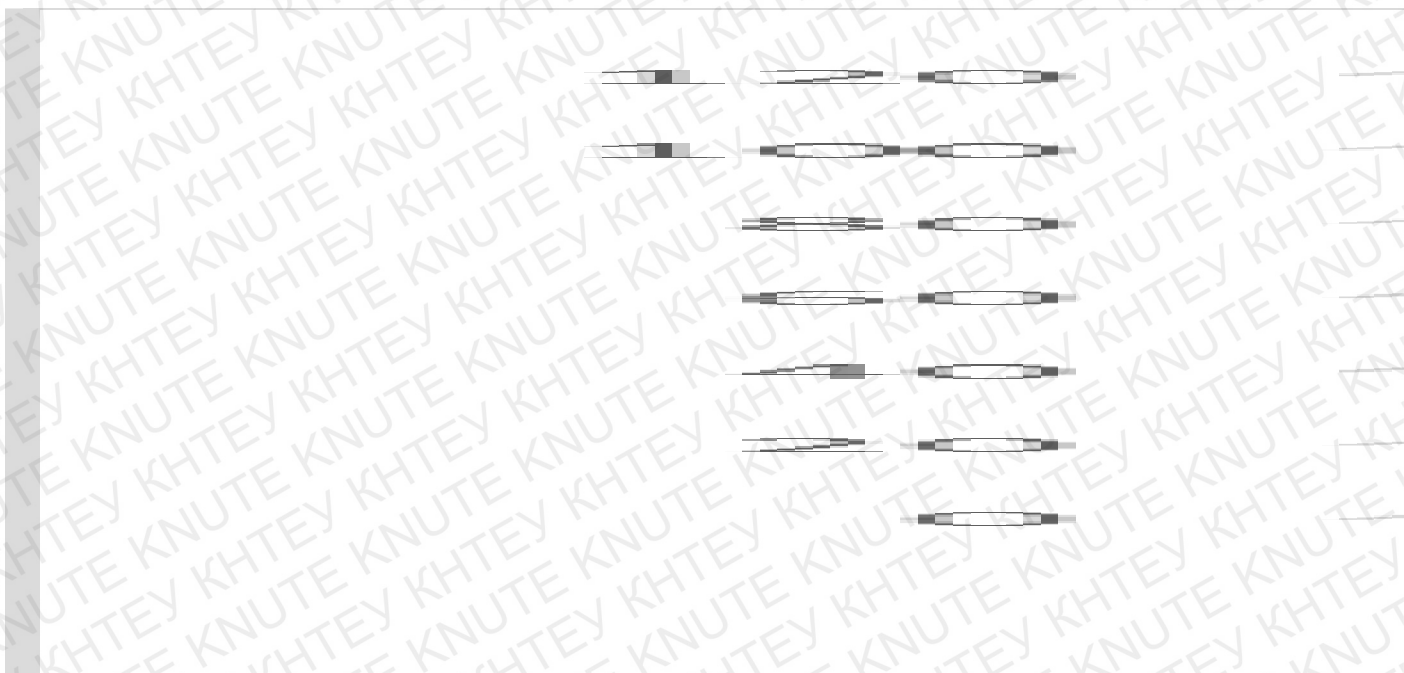

Рис. 3.4. Склад кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» за товари, роботи, послуги у 2013–2017 рр., тис. грн

*Джерело: складено автором

Логічним продовженням аналізу стану розрахунків на підприємстві є узагальнення та порівняння результатів проведеного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості. Потреба такого порівняння впливає з двостороннього відображення розрахунків підприємства, що досліджуються, у фінансовій звітності, – з одного боку, дебіторській і, з іншого боку, кредиторській заборгованості.

Суть запропонованої оцінки полягає в зіставленні загальної величини дебіторської та кредиторської заборгованості та в розрізі окремих її видів. Крім того, доцільно використати низку аналітичних фінансових коефіцієнтів, що характеризують взаємне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості та їхній вплив на фінансовий стан підприємства.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості є важливим елементом контролю за раціональним співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства з огляду на дотримання стабільності його фінансового стану та поступального розвитку підприємства. Значне

перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською завжди створює загрозу фінансовій стійкості підприємств і призводить до необхідності залучення додаткових джерел фінансування.

З метою аналізу стану розрахунків підприємства шляхом порівняльного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості складають аналітичну таблицю. У цій таблиці відображені та зіставлені балансові статті з розрахунків підприємства в розрізі дебіторів і кредиторів. Складання такої таблиці є зручним інструментом для того, щоб визначити, чи є перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською.

Аналіз стану дебіторської передбачає також її порівняльний аналіз із кредиторською заборгованістю. Отже, порівнюємо дебіторську та кредиторську заборгованість досліджуваного товариства (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

**Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ
«Програма регіони» в 2017 році***

Показник	Заборгованість		Перевищення заборгованості	
	Дебіторська	Кредиторська	Дебіторської	Кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги	10890	170	10720	-
2. Заборгованість за розрахунками з бюджетом	10890	350	10540	-
3. Заборгованість за розрахунками з авансами	1780	-	1780	-
4. Заборгованість за розрахунками з оплати праці	-	820	-	820
5. Заборгованість за розрахунками зі страхування	-	450	-	450
6. Заборгованість за розрахунками з учасниками	-	2220	-	2220
Усього	23560	4010	19550	-

*Джерело: складено автором

Для наочного відображення співставлення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» розглянемо рис. 3.5.

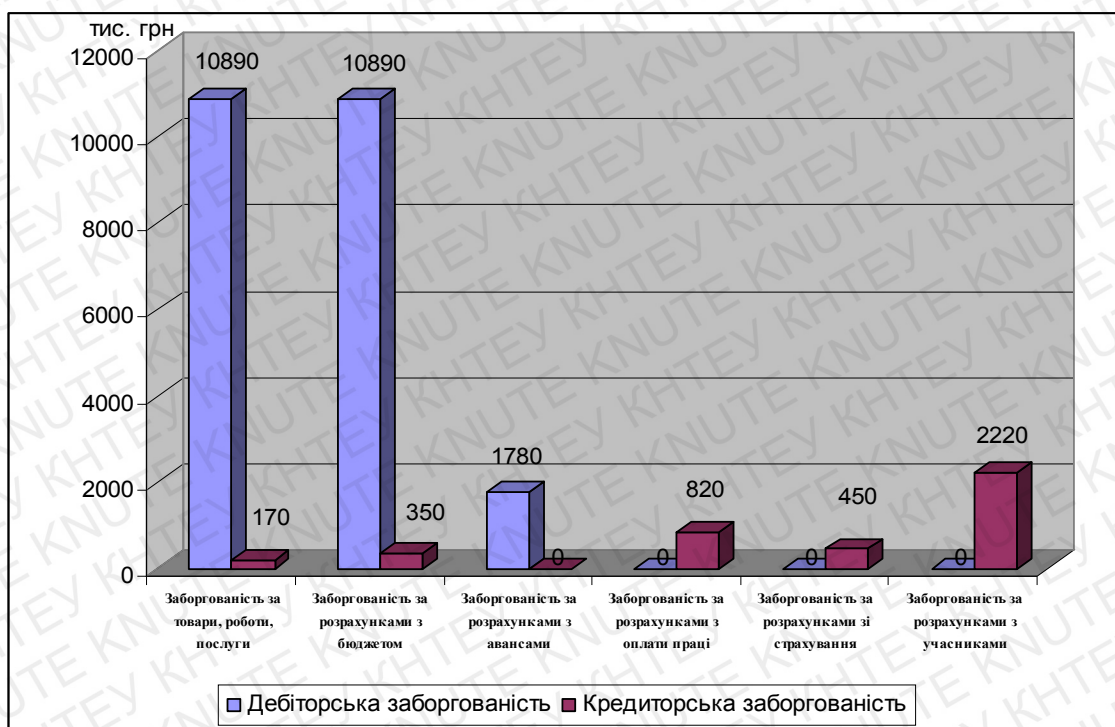

Рис. 3.5. Дебіторська та кредиторська заборгованість ТОВ «Програма регіони» у 2017 році

*Джерело: складено автором

У процесі діяльності ТОВ «Програма регіони», дебіторська заборгованість у 2017 році значно перевищує кредиторську – на 19550 тис. грн. Це свідчить про нерациональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот менше коштів, ніж відволікає з обороту.

Проаналізуємо показники оборотності в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Оцінка ділової активності ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.*

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	134,1	103,1	114,7	82,9	64,9
Строк погашення кредиторської заборгованості	2,68	3,49	3,14	4,34	5,55
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	9547,4	7373,0	8086,4	2284,4	1530,9
Строк погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	0,04	0,05	0,04	0,16	0,24

Продовження табл. 3.10

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	774,1	691,2	770,1	342,7	117,2
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	0,47	0,52	0,47	1,05	3,07
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	1045,3	794,7	951,3	354,5	743,6
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	0,34	0,45	0,38	1,02	0,48
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	275,4	209,0	237,8	239,1	317,4
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	1,31	1,72	1,51	1,51	1,13
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	678,7	482,6	490,1	587,4	578,3
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	0,53	0,75	0,73	0,61	0,62
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,2	6,3	6,7	18,8	11,8
Строк погашення дебіторської заборгованості	69,23	57,14	53,00	19,00	30,00

Показники	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-31,0	11,6	-31,8	-18,0	-69,2
Строк погашення кредиторської заборгованості	0,8	-0,4	1,2	1,2	2,9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	-2174,4	713,4	-5802,0	-753,5	-8016,5
Строк погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	-82,9	78,9	-427,5	-225,4	-656,9
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	0,1	-0,1	0,6	2,0	2,6

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	-250,6	156,6	-596,9	389,1	-301,8
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	0,1	-0,1	0,6	-0,5	0,1
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	-66,4	28,8	1,2	78,3	42,0
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	0,4	-0,2	0,0	-0,4	-0,2
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	-196,1	7,5	97,3	-9,1	-100,4
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,1
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,1	0,4	12,1	-7,0	6,6
Строк погашення дебіторської заборгованості	-12,1	-4,1	-34,0	11,0	-39,2

*Джерело: складено автором

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про розширення або зниження комерційного кредиту, що його надає підприємство. Значення коефіцієнта за 5 років збільшилось на 6,6 і в 2017 р. становило 11,8. Збільшення показника означає збільшення швидкості сплати дебіторської заборгованості і зменшення продажу продукції в кредит.

Термін оборотності дебіторської заборгованості зменшився з 69 днів у 2013 році до 30 днів у 2017 р., тобто підприємство набагато швидше отримує заборговані кошти.

Позитивним явищем для ТОВ «Програма регіони» є збільшення оборотності кредиторської заборгованості (+2 дні), оскільки підприємство може користуватися залученими коштами на власний розсуд без відповідної плати за користування.

Проведемо факторний аналіз на прикладі коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості (табл. 3.11).

Факторний аналіз оборотності кредиторської заборгованості за 2013–2017 рр.

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Виручка, тис.грн.	143211	132714	161727	205592	260249
Кредиторська заборгованість, тис.грн.	1068	1287	1410	2480	4010
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	134,1	103,1	114,7	82,9	64,9
Строк погашення кредиторської заборгованості	2,68	3,49	3,14	4,34	5,55

*Джерело: складено автором

Виручка 2017 року – 260249 тис. грн.

Виручка 2016 року при оборотності кредиторської заборгованості за 2017 рік – $64,9 \cdot 2480 = 160952$ тис. грн.

Виручка 2016 року – 205592 тис. грн.

За рахунок зміни впливу коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості виручка в 2017 році порівняно із 2016 роком скоротилась на $205592 - 160952 = 44640$ тис. грн.

За рахунок зміни впливу розміру кредиторської заборгованості виручка в 2017 році порівняно із 2016 роком зросла на $160952 - 260249 = -99297$ тис.грн.

Загальна динаміка виручки $99297 - 44640 = 54657$ тис.грн.

Щоб визначити, як впливає на фінансовий стан підприємства співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, що склалося на підприємстві, треба порівняти дані аналітичних таблиць за кілька років, а також проаналізувати низку фінансових коефіцієнтів. Перш за все, порівняльний аналіз слід доповнити розглядом такого відносного показника, як співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, що розраховується за формулою:

$$K = ДЗ : КЗ, \quad (3.1)$$

де K – коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;

ДЗ – загальна сума дебіторської заборгованості, тис. грн;

КЗ – загальна сума кредиторської заборгованості, тис. грн.

Розрахуємо цей коефіцієнт для ТОВ «Програма регіони» в табл. 3.12.

Розрахунок коефіцієнту співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості за 2013–2017 рр.*

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Дебіторська заборгованість, тис.грн	22611	18407	26903	8953	23579
Кредиторська заборгованість, тис.грн	1068	1287	1410	2480	4010
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	21,17	14,30	19,08	3,61	5,88
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	0,047	0,070	0,052	0,277	0,170

Показники	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
Дебіторська заборгованість, тис.грн	-4204,0	8495,8	-17950,0	14626,0	967,8
Кредиторська заборгованість, тис.грн	219,0	123,0	1070,0	1530,0	2942,0
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	-6,9	4,8	-15,5	2,3	-15,3
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	0,0	0,0	0,2	-0,1	0,1

*Джерело: складено автором

Нормативне значення цього показника співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості визначено в межах 1,5-2. Тобто нормальним вважається стан, коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську не більше ніж у два рази, але не менше ніж у 1,5 рази (рис. 3.6).

Отже, на досліджуваному підприємстві розрахований коефіцієнт не відповідає нормативним значенням, оскільки сума дебіторської заборгованості значно більша ніж сума кредиторської заборгованості.

На підприємстві ТОВ «Програма регіони» варто удосконалювати систему управління кредиторською заборгованістю через вискремлення основних понять і процедур системи управління кредиторською заборгованістю. Крім того, необхідно своєчасно виявляти існуючі проблеми формування та контролю кредиторської заборгованості на підприємстві.

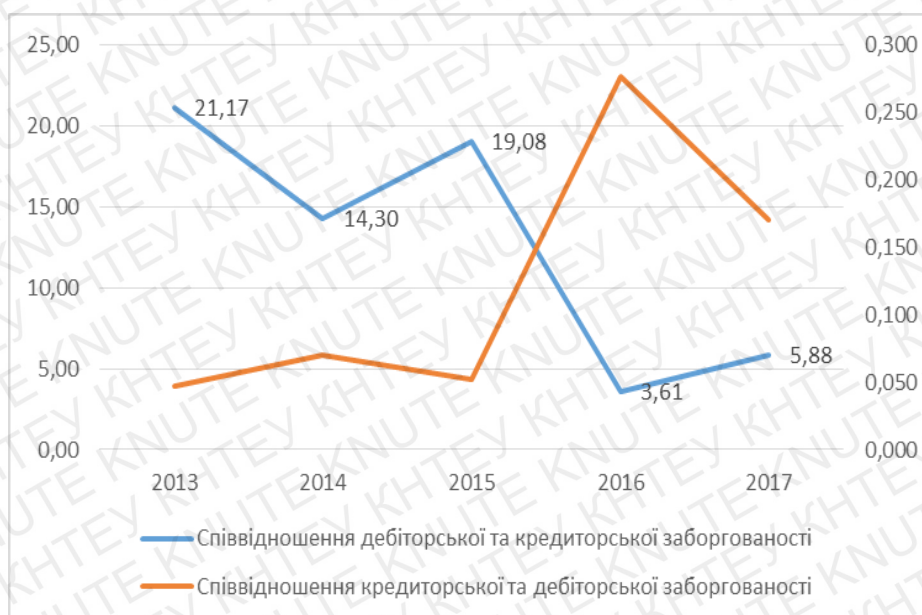

Рис. 3.6. Динаміка коефіцієнту співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості за 2013–2017 рр.

*Джерело: складено автором

Вважаємо ефективним формування моделі управління кредиторською заборгованістю з урахуванням особливостей галузі та підприємства. Також доцільно адаптувати документообіг до обраної інформаційної системи, розподіляти відповідальність за формування кредиторської заборгованості та створення механізму мотивації і стимулювання її зниження.

Висновки до розділу 3

Отже, можемо зробити наступні висновки. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства ТОВ «Програма регіони» дає змогу:

- визначити зміну розміру боргових зобов'язань підприємства у порівнянні із початком року або іншого досліджуваного періоду;
- обчислити оптимальне співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості;

- визначити та оцінити ризик кредиторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан підприємства, встановити допустимий рівень цього ризику та заходи щодо його зниження;
- знайти раціональне співвідношення між розміром кредиторської заборгованості і обсягом продажів, встановити доцільність збільшення реалізації продукції, товарів і послуг в кредит, визначити межі цінових знижок для прискорення оплати виставлених рахунків;
- прогнозувати стан боргових зобов'язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності.

Під час перевірки кредиторської заборгованості мають бути розв'язані такі завдання:

- вивчення реальності кредиторської заборгованості – як довгострокової, так і поточної;
- установа причин і строків утворення заборгованості;
- перевірка наявності простроченої кредиторської заборгованості;
- вивчення кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності;
- з'ясування правильності списання заборгованості, строк позовної давності якої минув, перевірка достовірності відображення за відповідними статтями балансу суми кредиторської заборгованості;
- перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості та оформлення і відображення в обліку заборгованості за одержаними авансами.

Джерелами інформації для перевірки кредиторської заборгованості є: договори поставки продукції (робіт, послуг), акти звіряння розрахунків, протоколи про залік взаємних вимог, акти інвентаризації розрахунків, векселі, копії платіжних документів, книга купівлі, книга продажу, облікові регістри (відомості, журнали, машинограми), Головна книга, звітність, а також первинні документи й облікові регістри з обліку розрахунків із постачальниками, різними кредиторами, розрахунки за претензіями, з відшкодування матеріального збитку.

Запропоновані підходи до розробки методики аудиту кредиторської заборгованості у відповідності з твердженнями міжнародними стандартами аудиту дозволять отримати необхідні аудиторські докази та сформувану думку щодо повноти і достовірності інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій звітності та примітках до неї.

Було проведено аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони». Найбільшу частку в структурі кредиторської заборгованості в 2017 році займала кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками – 55,4%, і поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці – 20,4%. Найменшу частку склали розрахунки з бюджетом – 8,7%.

У цілому за 2013–2017 рр. сума кредиторської заборгованості збільшилась на 2942 тис. грн. Збільшення відбулось по всім складовим частинам поточних зобов'язань. У процесі діяльності ТОВ «Програма регіони», дебіторська заборгованість у 2017 році значно перевищує кредиторську – на 19550 тис. грн. Це свідчить про нераціональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот менше коштів, ніж відволікає з обороту.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про розширення або зниження комерційного кредиту, що його надає підприємство. Значення коефіцієнта за 5 років збільшилась на 6,6 і в 2017 р. становив 11,8. Збільшення показника означає збільшення швидкості сплати дебіторської заборгованості і зменшення продажу продукції в кредит.

Термін оборотності дебіторської заборгованості зменшився з 70 днів у 2013 році до 30 днів у 2017 р., тобто підприємство набагато швидше отримує заборговані кошти. Позитивним явищем для ТОВ «Програма регіони» є збільшення оборотності кредиторської заборгованості (+2 дні), оскільки підприємство може користуватися залученими коштами на власний розсуд без відповідної плати за користування.

ВИСНОВКИ

На основі дослідження, проведеного у випускній кваліфікаційній роботі, можемо дійти таких висновків.

У першому розділі було вивчено економічну сутність поточної кредиторської заборгованості підприємства, досліджено нормативну базу і спеціальну літературу з теми та вивчено передумови організації та методики обліку, аналізу та аудиту поточної кредиторської заборгованості у ТОВ «Програма регіони».

У ході здійснення господарських операцій підприємства вступають з іншими господарюючими суб'єктами в певні економічні взаємовідносини, наслідком яких є виникнення кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість є одним із джерел формування засобів для підприємств і тому є складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів, з точки зору їх фінансової стабільності.

Аналіз трактування кредиторської заборгованості показав різні підходи до сутності поняття. Теоретична узгодженість категорійного апарату сприяє правильному відображенню об'єкта дослідження в обліку. Деякі вчені розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари роботи та послуги, деякі – як складову кругообігу капіталу, інші – як тимчасово залучені у власне користування кошти, дехто – як особливу частину майна організації. Тобто поняття кредиторської заборгованості є багатостороннім і різними вченими розглядається з різних боків.

Таким чином, кредиторська заборгованість – це фінансова категорія, яка є сукупністю фінансових вимог до підприємства внаслідок здійснення певних дій на користь інших осіб, які є юридично оформленими певними документами та набувають форми довгострокового або поточного (залежно від строковості) пасиву (зобов'язання) і є джерелом залучених коштів підприємства.

Досліджено, що критерії оцінки кредиторської заборгованості в П(С)БО та МСБО мають як спільні так і відмінні риси. Спільними є те, що зобов'язання

визнається якщо його можна достовірно оцінити. В П(С)БО на відміну від МСБО оцінка зобов'язань відбувається за їх видами.

Існують такі форми поточної кредиторської заборгованості, як грошова, матеріальна та вексельна.

Розглянуто основні нормативно-правові акти, що забезпечують облік та аудит кредиторської заборгованості: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Закон України «Про аудиторську діяльність»; національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 11 «Зобов'язання», МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» тощо.

Об'єктом дослідження в роботі є ТОВ «Програма регіони». Основною метою діяльності є діяльність в області комп'ютерного програмування. Особливості облікової політики ТОВ «Програма регіони» регулюються Наказом «Про організацію бухгалтерського обліку й облікову політику підприємства». У роботі ТОВ «Програма регіони» застосовується журнально-ордерна система обліку.

Другий розділ роботи присвячено вивченню наступних питань: організація обліку поточної кредиторської заборгованості підприємства; бухгалтерський облік та оподаткування поточної кредиторської заборгованості підприємства та узагальнення інформації про поточну кредиторську заборгованість підприємства.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності визначені ПСБО 11 «Зобов'язання». При обліку зобов'язань підприємства доцільно чітко розмежовувати та враховувати особливості контролю поточних і довгострокових зобов'язань. Довгострокові зобов'язання – це пасиви підприємства або кредиторська заборгованість, яка має бути сплачена упродовж терміну, що перевищує один рік.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Головною відмінністю між обліком короткострокових і довгострокових позик є необхідність відображення останніх у балансі за їхньою теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості довготермінових позик залежить від двох факторів: графіка погашення основної суми боргу, порядку нарахування і погашення відсотків за користування позиною.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно встановлює правила документообігу і технологію обробки облікової інформації. Документообіг в ТОВ «Програма регіони» включає наступні стадії: створення або отримання документів від інших підприємств, перевірка документів, обробка документів, передача документів в архів.

Облік операцій по кредиторській заборгованості ТОВ «Програма регіони» здійснюється на підставі господарських договорів та первинних документів, що засвідчують факти здійснення господарської операції. На підприємстві ТОВ «Програма регіони» використовується журнально-ордерну форма обліку. первинний облік регламентується спеціальними інструкціями, типові форми первинних документів наводяться в альбомах, а на затверджених графіках документообігу зазначається порядок створення та руху первинних документів.

Об'єктом обліку поточних зобов'язань є сума короткострокової кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони», що виникла в результаті фінансово-господарської діяльності. Поточні зобов'язання на ТОВ «Програма регіони»: кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; поточна заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками із внутрішніх розрахунків; інші поточні зобов'язання.

Для обліку даних та узагальнення інформації про зобов'язання, що будуть погашені у звичайному ході операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу призначені рахунки класу 6 «Поточні зобов'язання».

Було розглянуто особливості обліку на ТОВ «Програма регіони» розрахунків з постачальниками та підрядниками, розрахунки за податками та платежами, розрахунками з оплати праці та страхування. Проведений о ABC – XYZ аналіз кредиторської заборгованості, показав, що основними кредиторами ТОВ «Програма регіони» є ТОВ «Софт лайн» та ТОВ «Принт». Тому необхідно приділити особливу увагу до обсягу заборгованості перед цими компаніями при розробці графіку погашення кредиторської заборгованості.

Третій розділ роботи присвячено питанням організації та методики аналізу та аудиту поточної кредиторської заборгованості підприємства.

Аналіз кредиторської заборгованості підприємства ТОВ «Програма регіони» дає змогу:

- визначити зміну розміру боргових зобов'язань підприємства у порівнянні із початком року або іншого досліджуваного періоду;
- обчислити оптимальне співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості;
- визначити та оцінити ризик кредиторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан підприємства, встановити допустимий рівень цього ризику та заходи щодо його зниження;
- знайти раціональне співвідношення між розміром кредиторської заборгованості і обсягом продажів, встановити доцільність збільшення реалізації продукції, товарів і послуг в кредит, визначити межі цінкових знижок для прискорення оплати виставлених рахунків;
- прогнозувати стан боргових зобов'язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності.

Під час перевірки кредиторської заборгованості мають бути розв'язані такі завдання:

- вивчення реальності кредиторської заборгованості – як довгострокової, так і поточної;
- установлення причин і строків утворення заборгованості;
- перевірка наявності простроченої кредиторської заборгованості;

- вивчення кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності;
- з'ясування правильності списання заборгованості, строк позовної давності якої минув, перевірка достовірності відображення за відповідними статтями балансу суми кредиторської заборгованості;
- перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості та оформлення і відображення в обліку заборгованості за одержаними авансами.

Джерелами інформації для перевірки кредиторської заборгованості є: договори поставки продукції (робіт, послуг), акти звіряння розрахунків, протоколи про залік взаємних вимог, акти інвентаризації розрахунків, векселі, копії платіжних документів, книга купівлі, книга продажу, облікові реєстри (відомості, журнали, машинограми), Головна книга, звітність, а також первинні документи й облікові реєстри з обліку розрахунків із постачальниками, різними кредиторами, розрахунки за претензіями, з відшкодування матеріального збитку.

Запропоновані підходи до розробки методики аудиту кредиторської заборгованості у відповідності з твердженнями міжнародними стандартами аудиту дозволять отримати необхідні аудиторські докази та сформувані думку щодо повноти і достовірності інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій звітності та примітках до неї.

Було проведено аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони». Найбільшу частку в структурі кредиторської заборгованості в 2017 році займала кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками – 55,4%, і поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці – 20,4%. Найменшу частку склали розрахунки з бюджетом – 8,7%.

У цілому за 2013–2017 рр. сума кредиторської заборгованості збільшилась на 2942 тис. грн. Збільшення відбулось по всім складовим частинам поточних зобов'язань.

У процесі діяльності ТОВ «Програма регіони», дебіторська заборгованість у 2017 році значно перевищує кредиторську – на 19550 тис. грн. Це свідчить про

нерациональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот менше коштів, ніж відволікає з обороту.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про розширення або зниження комерційного кредиту, що його надає підприємство. Значення коефіцієнта за 5 років збільшилась на 6,6 і в 2017 р. становив 11,8. Збільшення показника означає збільшення швидкості сплати дебіторської заборгованості і зменшення продажу продукції в кредит.

Термін оборотності дебіторської заборгованості зменшився з 70 днів у 2013 році до 30 днів у 2017 р., тобто підприємство набагато швидше отримує заборговані кошти.

Позитивним явищем для ТОВ «Програма регіони» є збільшення оборотності кредиторської заборгованості (+2 дні), оскільки підприємство може користуватися залученими коштами на власний розсуд без відповідної плати за користування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н. С. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості / Н. С. Акімова, О. В. Топоркова // Бізнес Інформ. – 2017. – № 11. – С. 312-317.
2. Аналіз господарської діяльності підприємства : навч. посібник / Н. Б.Кашена [та ін.]; Харківський держ. ун-т. харч. та торгівлі. – Х., 2014. – 537 с.
3. Андрусенко А. Альбом бухгалтерских проводок. [Текст] / А. Андрусенко, И. Басова, Я. Клиженко. – 12-е изд. – К. : Формат, 2012.– 544 с.
4. Біла О. Облік кредиторської заборгованості: вітчизняний та міжнародний досвід / О. Біла // Науковий вісник мну імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 29-33.
5. Білоусова О. С. Засади управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю суб'єктів господарювання на рівні держави і підприємств / О. С. Білоусова // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2017. – Т. 22, Вип. 4. – С. 93-97.
6. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – К. : Ника- Центр, 1998. – 480 с.
7. Бондаренко Н. М. Організація внутрішнього контролю кредиторської заборгованості на підприємстві / Н. М. Бондаренко, К. С. Боровська // Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. – 2015. – Вип. 730-731. – С. 155-159.
8. Булат Г. В. Вплив кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємств та проблеми її оптимізації / Г. В. Булат, І. В. Булка // Молодий вчений. – 2014. – № 7(1). – С. 56-58.
9. Бурак І. Класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості на торговельних підприємствах / І. Бурак // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. – 2013. – Вип. 34(1). – С. 98-102.

10. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навч. закл. / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – [7 вид., доп. і перероб.]. – Житомир : ЖІТІ, 2009. – 832 с.
11. Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навчально-практичний посібник / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
12. Власова І. О. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами : дис. ... канд. екон. наук / І. О. Власова; Нац. аграр. ун-т. – К., 2005. – 193 с.
13. Гавриленко В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю житлово-комунального господарства регіону / В. Гавриленко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – Вип. 36(3). – С. 18-22.
14. Гладких Т. В. Фінансовий облік : навч. посібник / Т. В. Гладких. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 480 с.
15. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства / Є. П. Гнатенко, В. В. Волошина // Науковий вісник мну імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2015. – №1. – С. 38-42.
16. Господарський кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
17. Губарик О. М. Управління кредиторською заборгованістю як фактор забезпечення фінансово- економічної безпеки підприємства / О. М. Губарик, А. В. Губан // Молодий вчений. – 2017. – № 10. – С. 871-874.
18. Димченко О. В. Ключові аспекти прогнозування дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємствах ЖКГ (на прикладі КП «Харківводоканал») / О. В. Димченко, О. О. Рудаченко, Я. М. Хайло // Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки. – 2017. – Вип. 138. – С. 15-22.
19. Домбровська Н. Р. Дебіторська та кредиторська заборгованості: проблеми класифікації / Н. Р. Домбровська // Інноваційна економіка. – 2014. – № 1. – С. 182-187.

20. Драбаніч А. В. Кредиторська заборгованість: поняття, сутність, відображення в обліку / А. В. Драбаніч // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2017. – Т. 22, Вип. 4. – С. 127-129.

21. Дубровська Є. В. Дослідження сутності поняття «дебіторська заборгованість» / Є. В. Дубровська // Вісник Сумського державного університету. – 2009. – № 2. – С. 202-205.

22. Дячук О. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством / О. В. Дячук, В. В. Новодворська // Економічні науки. Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(3). – С. 243-251.

23. Євтушевська О. О. Порівняльна оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств / О. О. Євтушевська, С. П. Кустурова // Економіка харчової промисловості. – 2017. – Т. 9, вип. 2. – С. 68–74.

24. Жаворонок А. В. Особливості оцінки обліково-аналітичного та контрольного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства за товари, роботи, послуги / А. В. Жаворонок, В. В. Моржук // Молодий вчений. – 2017. – № 6. – С. 430-433.

25. Зеленко С. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги / С. В. Зеленко, О. О. Горбатюк // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2014. – Вип. 11. – С. 65-71.

26. Іващенко А. С. Проблеми обліку дебіторської та кредиторської заборгованості в Україні / А. С. Іващенко, О. В. Гайдамака, Н. В. Черевик // Молодий вчений. – 2014. – № 4(07)(1). – С. 69-71.

27. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затверджена Наказом МФУ від 30.11.1999 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

28. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : затверджена Постановою НБУ 21.01.2004, зареєстрованою в Міністерстві юстиції

України 13.01.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

29. Іщенко М. І. Шляхи вдосконалення оцінки результатів діяльності підприємств з урахуванням внутрішньої кредиторської заборгованості / М. І. Іщенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 9. – С. 36-40.

30. Китайгородська М. МСБО 37: теорія і методика впровадження [Електронний ресурс] / М. Китайгородська. – Режим доступу: <http://konf.amsfo.com.ua/msbo-37-teoriya-i-metodika-vprovadzhennya>

31. Коваль Л. І. Проблемні питання обліку безнадійної кредиторської заборгованості / Л. І. Коваль // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. – 2017. – Вип. 52. – С. 79-82.

32. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами [Текст] / Мін-во праці та соціальної політики України. – К. : Юрінком, 1997. – 1040 с.

33. Колесниченко В. Е. Аналіз управління кредиторською заборгованістю [Електронний ресурс] / В. Е. Колесниченко // Ефективна економіка. – 2016. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_3_46

34. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 червня 1996р. – К. : Офіційне видавництво Верховної Ради України, 1996. – 115 с.

35. Костюнік О. В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємствах / О. В. Костюнік, В. В. Сторожук // Науковий вісник херсонського державного університету. – 2017. – №. 7. – С. 113.

36. Коцупатрий М. М. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах АПК : збірник наукових праць студентів : Випуск 3 / відп. за вип. М. М. Коцупатрий. – К. : КНЕУ, 2015. – 299 с.

37. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз: підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.

38. Левчинський Д. Л. Основні засади аудиту кредиторської заборгованості згідно з міжнародними стандартами / Д. Л. Левчинський, Є. П. Морозова // Інтелект ХХІ. – 2016. – № 5. – С. 17-19.

39. Лень В. С. Звітність підприємства : підручник / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 612 с.

40. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник / О. В. Лишиленко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 670 с.

41. Лубенченко О. Е. Особливості аудиторської перевірки дебіторської і кредиторської заборгованості, яка обліковується за міжнародними стандартами / О. Е. Лубенченко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 1(1). – С. 464-468.

42. Масленніков Є. Облікове забезпечення кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання / Є. Масленніков, Л. Какічева // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2014. – № 10. – С. 103-113.

43. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/article/mizhnarodnii-standart-buhgalterskogo-obliku>

44. Міщук Є. В. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти / Є. В. Міщук, І. І. Сідорова // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 2. – С. 54-57.

45. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства від 27.06.2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0635201-13>

46. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Мінфіну України від 31.03.13 № 433 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>

47. Миронова Ю. Ю. Підходи щодо сутності, класифікації та оцінки поточних зобов'язань у системі бухгалтерського обліку підприємства / Ю. Ю. Миронова, Ю. М. Бацман, В. В. Яценко // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – №. 21, Вип. 5. – С. 201-205.

48. Млінцова О. С. Концепція збереження капіталу через призму кредиторської заборгованості / О. С. Млінцова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2017. – Вип. 185. – С. 275-283.

49. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку [Електронний ресурс] / Г. О. Москалюк. // Ефективна економіка. – 2013. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_50

50. МСБО 18 «Дохід» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/article/mizhnarodnii-standart-buhgalterskogo-obliku>

51. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України / І. М. Мягких // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 255-262.

52. Наказ про облікову політику ТОВ «Програма регіони».

53. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ МФУ від 07.02.2013 №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

54. Непран А. В. Кредиторська заборгованість нефінансових корпорацій: стан та структурні характеристики / А. В. Непран // Вісник ДДФА. Економічні науки. – 2014. – № 1. – С. 170-177.

55. Одаренко О. Облік кредиторської заборгованості за П(С)БО та МСФЗ [Електронний ресурс] / О. Одаренко. – Режим доступу: <http://konf.amsfo.com.ua/oblik-kreditorsko%D1%97-zaborgovanosti-za-psbo-ta-msfz>

56. Оніщенко М. А. Теоретичні основи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в сучасних умовах господарювання / М. А. Оніщенко, Н. Г. Сейсебаєва // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 11. – С. 21-23.

57. Осадча Г. Г. Методологічні аспекти обліково–аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості / Г. Г. Осадча, Ю. С. Коротченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. – № 4. – С. 62-67.

58. Остапенко Н. В. Реструктуризація заборгованості як засіб підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н. В. Остапенко ; Національний ун-т харч. технол. – К., 2010. – 22 с.

59. Панченко О. М. Формування облікової політики підприємства щодо кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги / О. М. Панченко, К. Р. Савченко // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 4. – С. 163-169.

60. Партин Г. О. Управлінський облік : [Навч. посіб. – 2-ге вид. випр. і доп.] / Г. О. Партин, А. Г. Загородній. – К. : Знання, 2007. – 303 с.

61. Пильнов Д. О. Ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю як засіб контролю за фінансовим станом підприємства / Д. О. Пильнов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 10. – С. 88-92.

62. Петрович Й. М. Економіка та фінанси підприємства: підручник / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів, 2014. – 408 с.

63. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 із змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Законодавство України.

64. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13, / № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.

65. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

66. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

67. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 11 «Зобов'язання»: Наказ МФУ від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

68. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

69. Попович О. В. Аналіз поточної кредиторської заборгованості на ПАТ «Спец-авіа» за 2014–2016 роки / О. В. Попович, К. В. Соловей // Молодий вчений. – 2018. – № 3(1). – С. 370-373.

70. Потриваєва Н. В. Теоретичні аспекти обліку кредиторської заборгованості в Україні / Н. В. Потриваєва, О. Ю. Сус // Економічний форум. – 2013. – №. 4. – С. 226-229.

71. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 № 3125-ХІІ (втратив чинність) // Відомості Верховної Ради. – 1993. – № 23. – Ст. 243.

72. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р., № 996-ХІV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 365.

73. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.

74. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13. – Ст. 110.

75. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджений наказом

Мінфіну України № 193 від 10.08.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>

76. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Наказ МФУ від 27.06.2013р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id=293536

77. Пустяк О. В. Ефективність управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги: обліково-аналітичний аспект / О. В. Пустяк, Я. М. Демченко // Економіка і регіон. – 2015. – № 3. – С. 88-95.

78. Савченко О. В. Сутність та оцінка управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в межах аналізу фінансового стану підприємства / О. В. Савченко, Д. В. Марцінко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2017. – № 6(1). – С. 181-185.

79. Скляр Є. В. Теоретичні засади дослідження дебіторської та кредиторської заборгованостей / Є. В. Скляр, А. І. Храпливий // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 153-156.

80. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 411 с.

81. [Сурніна К. С.](#) Напрями вдосконалення організації обліку на підприємствах молочної промисловості / К. С. Сурніна, М. В. Богосян // [Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції](#). – 2013. – № 2. – С. 114-118.

82. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах АПК : збірник наукових праць студентів : Випуск 3 / відп. за вип. М. М. Коцупатрий. – К. : КНЕУ, 2015. – 299 с.

83. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність.: підручник / Н. М. Ткаченко. – 6-те видання. – К. : Алерта, 2013. – 982 с.

84. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства / О. Ф. Томчук // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького. – 2016. – Т. 18, № 2 (69). – С. 160-164.

85. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.]; частина I / Ю. М. Тютюнник. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.

86. Углярєнко О. М. Дебіторська і кредиторська заборгованість та їх вплив на формування фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / О. М. Углярєнко. – Режим доступу: <http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/1372/1/econom.54.2003.115-126.pdf>

87. Хендриксен Э. С. Теория бухгалтерского учета / Э. С. Хендриксен, М. Ф. Ван Бреда; пер с англ.; под ред. Я. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 370 с.

88. Чебанова Н. В. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник / Н. В. Чебанова, Ю. А. Василенко. – К. : Академія, 2002. – 672 с

89. Чернелєвський Л. М. Аналіз діяльності підприємства та банківських установ : економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний : підручник / Л. М. Чернелєвський, Н. Г. Слободян, О. В. Михайленко. – 2-ге вид-ня, перероб. та доповн. – К. : Хай-Тек Прес, 2014. – 640 с.

90. Чорнецька О. Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації [Електронний ресурс] / О. Б. Чорнецька. – Режим доступу: <http://nz.uad.lviv.ua>

91. Чорнецька О. Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства / О. Б. Чорнецька // Наукові записки. – 2017. – №1 (54). – С. 170-178.

92. Чучаліна К. Списання кредиторської заборгованості та податковий кредит [Електронний ресурс] / К. Чучаліна // Ліга. – 2017. – Режим доступу: <https://blog.liga.net/user/kchuchalina/article/26289>

93. Феофанов Л. К. Методичні підходи з організації обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві / Л. К. Феофанов, Д. В. Денисов // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 12. – С. 65-68.

94. Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : [Підручник] / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

95. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435–IV (із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2003. – №№ 40–44.

96. Шарапа О. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства / О. Шарапа // Інститут бухгалтерського обліку. Контроль та аналізу в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. – 2016. – Випуск 4. – С. 91-101.

97. Шелегеда Б. Г. Дебіторська й кредиторська заборгованості на підприємствах житлово-комунального комплексу: сутнісні характеристики та особливості управління / Б. Г. Шелегеда // Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки. – 2014. – Вип. 117. – С. 98-101.

98. Шот А. П. Вплив фінансової кризи на стан дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємств Львівщини / А. П. Шот // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 1(1). – С. 306-312.

99. Югас Е. Ф. Значення дебіторської та кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин / Е. Ф. Югас, М. В. Машика // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 201-205.

100. Яременко Л. М. Формування облікової інформації дебіторської та кредиторської заборгованості / Л. М. Яременко // Економічний вісник університету. – 2018. – Вип. 36(1). – С. 147-154.

101. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

**Динаміка поточної кредиторської заборгованості підприємств України у
2013–2017 рр.**

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	2017
Усього	1335487,7	1733245,0	2196263,4	2561471,8	2928507,6
сільське, лісове та рибне господарство	47268,4	72116,0	136982,5	156840,4	186827,6
промисловість	455097,3	622259,8	817584,1	1046878,3	1179731,2
будівництво	76854,9	73358,6	92315	77246,7	95385,1
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	434937,5	579127,4	684618,1	800895,7	943228,0
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	64305,1	87750,6	121431,5	124482,2	136308,6
тимчасове розміщування й організація харчування	3881,2	4725,2	5149,7	5512,5	6148,4
інформація та телекомунікації	21829,9	39698,8	33072,9	33834,7	35287,7
фінансова та страхова діяльність	41573,6	68967,	47970,9	41945,7	42234,4
операції з нерухомим майном	53074,6	63414,9	102378,7	97439,6	110912,4
професійна, наукова та технічна діяльність	112928,8	94423,6	112558,4	127862,7	136406,5
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	16992,8	20846,8	33581,1	39741,9	46065,2
освіта	233,5	243,7	332,3	278,6	343,6
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2024,0	2385,7	2754	2877,4	3534,3
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3652,5	3051,2	4206,6	4617,7	4837,0
надання інших видів послуг	833,6	875,5	1327,6	1017,7	1257,6

Фінансова звітність ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

Додаток Б.1

Баланс ТОВ «Програма регіони» станом на 31.12.2014 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1152,4	1242,3
первісна вартість	1011	1152,4	1242,3
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	1152,4	1242,3
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Товари	1104	836,8	699,7
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	22611	18407
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	15,2	14,3
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	23463	19121
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	24615,4	20363,3

Продовження додатку Б.1

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	5000	5000
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3547,4	1076,3
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	8547,4	6076,3
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	15000	13000
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	15000	13000
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	185	192
товари, роботи, послуги	1615	15	18
розрахунками з бюджетом	1620	137	167
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	211	275
розрахунками з оплати праці	1630	520	635
за одержаними авансами	1635		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	1068	1287
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	24615,4	20363,3

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Програма регіони» за
2014 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	132714	143211
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-105214	-116112
Валовий:			
прибуток	2090	27500	27099
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130	-3729	-3682
Витрати на збут	2150	-2714	-2244
Інші операційні витрати	2180	-1492	-1527
Фінансовий результат від операційної діяльності:			19646
прибуток	2190	19565	
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	-2315	-2127
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	17250	17519
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-3105	-3153,42
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	14145	14365,58
збиток	2355	()	()

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1242,3	1174,3
первісна вартість	1011	1242,3	1174,3
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	1242,3	1174,3
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Товари	1104	699,7	947,5
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	18407	26903
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	14,3	14,1
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	19121	27864,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	20363,3	29038,9

Продовження додатку Б.3

Пасив	Код рядка	На кінець звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	4	4

I. Власний капітал		5000	5000
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1076,3	9628,9
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	6076,3	14628,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	13000	13000
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	13000	13000
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	192	210
товари, роботи, послуги	1615	18	20
розрахунками з бюджетом	1620	167	170
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	275	330
розрахунками з оплати праці	1630	635	680
за одержаними авансами	1635		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	1287	1410
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	20363,3	29038,9

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Програма регіони» за 2015 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	161727	132714
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-135217	-105214
Валовий:			
прибуток	2090	26510	27500
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130	-5612	-3729
Витрати на збут	2150	-3915	-2714
Інші операційні витрати	2180	-3125	-1492
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	13858	19565
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	-3105	-2315
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	10753	17250
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1935,54	-3105
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	8817,46	14145
збиток	2355	()	()

Баланс ТОВ «Програма регіони» станом на 31.12.2016 р.

Актив	Код рядк а	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1174,3	954,3
первісна вартість	1011	1174,3	954,3
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	1174,3	954,3
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Товари	1104	947,5	949,8
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	26903	8953
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	14,1	9,9
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	27864,6	9912,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	29038,9	10867

Продовження додатку Б.5

Пасив	Код рядка	На кінець звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	4	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	5000	5000
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9628,9	1387
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	14628,9	6387
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	13000	2000
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	13000	2000
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	210	600
товари, роботи, послуги	1615	20	90
розрахунками з бюджетом	1620	170	580
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	330	350
розрахунками з оплати праці	1630	680	860
за одержаними авансами	1635		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	1410	2480
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	29038,9	10867

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Програма регіони» за 2016 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	205592	161727
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-181512	-135217
Валовий:			
прибуток	2090	24080	26510
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130	-8125	-5612
Витрати на збут	2150	-4925	-3915
Інші операційні витрати	2180	-4705	-3125
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	6325	13858
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	-4027	-3105
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	2298	10753
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-413,64	-1935,54
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1884,36	8817,46
збиток	2355	()	()

Баланс ТОВ «Програма регіони» станом на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	954,3	816,2
первісна вартість	1011	954,3	816,2
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	954,3	816,2
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Товари	1104	949,8	1235,1
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8953	23579
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	9,9	24,1
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	9912,7	24838,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	10867	25654,4

Пасив	Код рядка	На кінець звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	4	4
I. Власний капітал		5000	5000
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1387	16644,4
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	6387	21644,4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	2000	12000
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	2000	12000
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	600	2220
товари, роботи, послуги	1615	90	170
розрахунками з бюджетом	1620	580	350
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	350	450
розрахунками з оплати праці	1630	860	820
за одержаними авансами	1635		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	2480	4010
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	10867	25654,4

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Програма регіони» за 2017 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	260249	205592
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-219601	-181512
Валовий:			
прибуток	2090	40648	24080
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130	-9102	-8125
Витрати на збут	2150	-6313	-4925
Інші операційні витрати	2180	-5689	-4705
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	19544	6325
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	-3749	-4027
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	15795	2298
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-2843,1	-413,64
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	12951,9	1884,36
збиток	2355	()	()

Пояснювальна записка про підприємство

Рис. В.1. Організаційна структура ТОВ «Програма регіони»

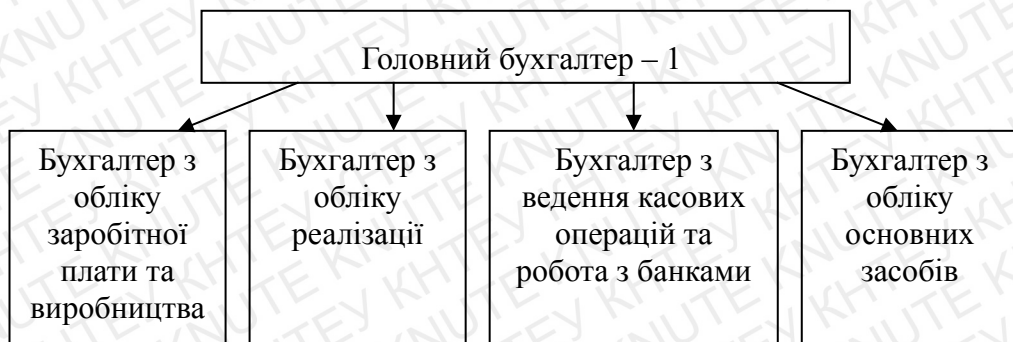

Рис. В.2. Структура бухгалтерії ТОВ «Програма регіони»

Таблиця В.1

Показники ліквідності ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,014	0,011	0,010	0,004	0,006
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,798	0,555	0,682	0,387	0,314
Коефіцієнт загальної ліквідності	21,955	14,846	19,752	3,993	6,188
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	21,17	14,30	19,08	3,61	5,88
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	0,047	0,070	0,052	0,277	0,170

Показник	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-0,003	-0,001	-0,006	0,002	-0,008
Коефіцієнт швидкої ліквідності	-0,243	0,127	-0,295	-0,073	-0,484
Коефіцієнт загальної ліквідності	-7,109	4,906	-15,759	2,195	-15,767
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	-6,87	4,78	-15,47	2,27	-15,29
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	0,023	-0,018	0,225	-0,107	0,123

Таблиця В.2

Показники фінансової стійкості ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт автономії	0,35	0,30	0,73	0,71	0,78
Коефіцієнт фінансової стійкості	3,2	2,8	2,7	2,51	3,59
Коефіцієнт фінансової заборгованості	0,65	0,70	0,37	0,4	0,28
Коефіцієнт маневрування	0,42	0,31	0,3	0,22	0,45
Коефіцієнт покриття оборотних активів	1,3	1,15	1,2	1,43	0,97

Показник	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
Коефіцієнт автономії	0,0	0,4	0,0	0,1	0,4
Коефіцієнт фінансової стійкості	-0,4	-0,1	-0,2	1,1	0,4
Коефіцієнт фінансової заборгованості	0,0	-0,3	0,0	-0,1	-0,4
Коефіцієнт маневрування	-0,1	0,0	-0,1	0,2	0,0
Коефіцієнт покриття оборотних активів	-0,2	0,1	0,2	-0,5	-0,3

Таблиця В.3

Показники рентабельності ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Рентабельність суб'єкта господарювання	10,6	10	5,4	0,9	4,8
Рентабельність власного капіталу	0,488	0,352	1,360	2,779	1,370
Рентабельність реалізованої продукції	15,1	16,4	6,7	1,1	5,7

Показник	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
Рентабельність суб'єкта господарювання	-0,6	-4,6	-4,5	3,9	-5,8
Рентабельність власного капіталу	-0,1	1,0	1,4	-1,4	0,9
Рентабельність реалізованої продукції	1,3	-9,7	-5,6	4,6	-9,4

Таблиця В.4

Аналіз динаміки і структури кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

Показник	2013		2014		2015		2016		2017	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Поточні зобов'язання за розрахунками										
за товари, роботи, послуги	15	1,4	18	1,4	20	1,4	90	3,6	170	4,3
з учасниками	185	17,3	192	14,9	210	14,9	600	24,2	2220	55,4
з бюджетом	137	12,8	167	13,0	170	12,1	580	23,4	350	8,7
з оплати праці	520	48,7	635	49,3	680	48,2	860	34,7	820	20,4
зі страхування	211	19,8	275	21,4	330	23,4	350	14,1	450	11,2
Разом	1068	100	1287	100	1410	100	2480	100	4010	100

Показник	2014/2013		2015/2014		2016/2015		2017/2016		2017/2013	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Поточні зобов'язання за розрахунками:										
за товари, роботи, послуги	3	0,0	2	0,0	70	2,2	80	0,7	155	2,9
з учасниками	7	-2,4	18	0,0	390	9,3	1620	31,2	2035	38,1
з бюджетом	30	0,1	3	-0,9	410	11,3	-230	-14,7	213	-4,1
з оплати праці	115	0,7	45	-1,1	180	-13,5	-40	-14,3	300	-28,3
зі страхування	64	1,6	55	2,0	20	-9,3	100	-2,9	239	-8,6
Разом	219	0,0	123	0,0	1070	0	1530	0	2942	0,0

Таблиця В.5

**Склад кредиторської заборгованості ТОВ «Програма регіони» за товари,
роботи, послуги у 2013–2017 рр., тис. грн**

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Кредиторська заборгованість перед місцевими постачальниками	10	11	17	68	113
Кредиторська заборгованість перед іноземними постачальниками	5	7	3	22	57
Усього кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	15	18	20	90	170

Показник	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
Кредиторська заборгованість перед місцевими постачальниками	110%	155%	400%	166%	1130%
Кредиторська заборгованість перед іноземними постачальниками	140%	43%	733%	259%	1140%
Усього кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	120%	111%	450%	189%	1133%

Таблиця В.6

Оцінка ділової активності ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	134,1	103,1	114,7	82,9	64,9
Строк погашення кредиторської заборгованості	2,68	3,49	3,14	4,34	5,55
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	9547,4	7373,0	8086,4	2284,4	1530,9
Строк погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	0,04	0,05	0,04	0,16	0,24
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	774,1	691,2	770,1	342,7	117,2
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	0,47	0,52	0,47	1,05	3,07
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	1045,3	794,7	951,3	354,5	743,6
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	0,34	0,45	0,38	1,02	0,48
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	275,4	209,0	237,8	239,1	317,4
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	1,31	1,72	1,51	1,51	1,13
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	678,7	482,6	490,1	587,4	578,3
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	0,53	0,75	0,73	0,61	0,62
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,2	6,3	6,7	18,8	11,8
Строк погашення дебіторської заборгованості	69,23	57,14	53,00	19,00	30,00

Продовження додатку В.6

Показники	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2013
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-31,0	11,6	-31,8	-18,0	-69,2
Строк погашення кредиторської заборгованості	0,8	-0,4	1,2	1,2	2,9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	-2174,4	713,4	-5802,0	-753,5	-8016,5
Строк погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	-82,9	78,9	-427,5	-225,4	-656,9
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками	0,1	-0,1	0,6	2,0	2,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	-250,6	156,6	-596,9	389,1	-301,8
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	0,1	-0,1	0,6	-0,5	0,1
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	-66,4	28,8	1,2	78,3	42,0
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	0,4	-0,2	0,0	-0,4	-0,2
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	-196,1	7,5	97,3	-9,1	-100,4
Строк погашення кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,1
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,1	0,4	12,1	-7,0	6,6
Строк погашення дебіторської заборгованості	-12,1	-4,1	-34,0	11,0	-39,2

Таблиця В.7

Аналіз балансу ТОВ «Програма регіони» за 2013–2017 рр.

Показники	2013		2014		2015		2016		2017	
	тис, грн.	%	тис, грн.	%	тис, грн.	%	тис, грн.	%	тис, грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Необоротні активи	1152,4	4,7	1242,3	6,1	1174,3	4,0	954,3	8,8	816,2	3,2
Основні засоби	1152,4	4,7	1242,3	6,1	1174,3	4,0	954,3	8,8	816,2	3,2
Оборотні активи	23463	95,3	19121	93,9	27864,6	96,0	9912,7	91,2	24838,2	96,8
Запаси	836,8	3,4	699,7	3,4	947,5	3,3	949,8	8,7	1235,1	4,8
Дебіторська заборгованість	22611	91,9	18407	90,4	26903	92,6	8953	82,4	23579	91,9

Продовження додатку В.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Гроші та їх еквіваленти	15,2	0,1	14,3	0,1	14,1	0,0	9,9	0,1	24,1	0,1
Баланс	24615,4	100,0	20363,3	100,0	29038,9	100,0	10867	100,0	25654,4	100,0
Власний капітал	8547,4	34,7	6076,3	29,8	14628,9	50,4	6387	58,8	21644,4	84,4
Зареєстрований капітал	5000	20,3	5000	24,6	5000	17,2	5000	46,0	5000	19,5
Нерозподілений прибуток	3547,4	14,4	1076,3	5,3	9628,9	33,2	1387	12,8	16644,4	64,9
Довгострокові зобов'язання	15000	60,9	13000	63,8	13000	44,8	2000	18,4	12000	46,8
Довгострокові кредити банків	15000	60,9	13000	63,8	13000	44,8	2000	18,4	12000	46,8
Поточні зобов'язання	1068	4,3	1287	6,3	1410	4,9	2480	22,8	4010	15,6
Поточні зобов'язання за: довгостроковим и зобов'язаннями	185	0,8	192	0,9	210	0,7	600	5,5	2220	8,7
товари, роботи, послуги	15	0,1	18	0,1	20	0,1	90	0,8	170	0,7
розрахунками з бюджетом	185	0,8	192	0,9	210	0,7	600	5,5	2220	8,7
у тому числі з податку на прибуток	137	0,6	167	0,8	170	0,6	580	5,3	350	1,4
розрахунками зі страхування	520	2,1	635	3,1	680	2,3	860	7,9	820	3,2
розрахунками з оплати праці	211	0,9	275	1,4	330	1,1	350	3,2	450	1,8
за одержаними авансами	1068	4,3	1287	6,3	1410	4,9	2480	22,8	4010	15,6

**Аналіз Звіту про фінансові результати ТОВ «Програма регіони» за 2013–
2017 рр.**

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2014 / 2013
Чистий дохід від реалізації продукції	143211	132714	161727	250592	260249	92,7	92,7	154,9	103,9	92,7
Собівартість реалізованої продукції	116112	105214	135217	181512	219601	90,6	90,6	134,2	121,0	90,6
Валовий прибуток	27099	27500	26510	69080	40648	101,5	101,5	260,6	58,8	101,5
Адміністративні витрати	-3682	-3729	-5612	-8125	-9102	101,3	101,3	144,8	112,0	101,3
Витрати на збут	-2244	-2714	-3915	-4925	-6313	120,9	120,9	125,8	128,2	120,9
Інші операційні витрати	-1527	-1492	-3125	-4705	-5689	97,7	97,7	150,6	120,9	97,7
Фінансовий результат від операційної діяльності	19646	19565	13858	6325	19544	99,6	99,6	45,6	309,0	99,6
Фінансові витрати	-2127	-2315	-3105	-4027	-3749	108,8	108,8	129,7	93,1	108,8
Фінансовий результат до оподаткування:	17519	17250	10753	2298	15795	98,5	98,5	21,4	687,3	98,5
Податок на прибуток	3153	3105	-1935,54	413,64	2843,1	98,5	98,5	21,4	687,3	98,5
Чистий прибуток	14365,5	14145	8817,46	1884,36	12951,9	98,5	98,5	21,4	687,3	98,5

Характеристика діючої нормативно-правової бази з обліку, оподаткування та контролю
(аудиту) поточної кредиторської заборгованості

№ з/п	Нормативний документ	Проблемні питання	При розкритті яких питань в роботі доцільно використовувати
1	Конституція України [34]	Регулює забезпечення діяльності будь-якого підприємства, установи та організації, проголошує права та обов'язки органів управління, суб'єктів підприємницької діяльності та громадян	Визначає сновні права та обов'язки громадян України
2	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [72]	Визначає правові засади регулювання організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Використовується для висвітлення поняття організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
3	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [53]	Розглядає загальні вимоги до фінансової звітності підприємства, регламентує форми фінансової звітності	Це положення було використано з метою розкриття загальних вимог до фінансової звітності
4	Закон України «Про аудиторську діяльність» [71]	Визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації	Використовується для висвітлення поняття організації бухгалтерського обліку та контролю кредиторської заборгованості
5	Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [45]	Методичні рекомендації можуть застосовуватися підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від організаційно-правових форм господарювання і форм власності, розкривають основні аспекти формування облікової політики підприємств та організацій	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
6	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [65]	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [66]	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості

8	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [63]	План рахунків застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
9	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [27]	Розкриває правила використання та правильність ведення бух. Обліку та відображення його в Плані рахунків бухгалтерського обліку на підприємстві	Дозволяє розкрити та застосувати правила використання та правильність ведення бухгалтерського обліку та відображення його в Плані рахунків бухгалтерського обліку
10	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 11 «Зобов'язання» [67]	Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
11	МСБО 18 «Дохід» [50]	Стандарт має використовуватися в обліку доходу, який виникає в результаті таких операцій і подій: продаж товарів; надання послуг; та використання активів суб'єкта господарювання іншими сторонами, результатом чого є відсотки, роялті та дивіденди	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
12	МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [43]	Метою цього Стандарту є забезпечення застосування належних критеріїв визнання і методів оцінки, що застосовуються до забезпечень, умовних зобов'язань і умовних активів, а також розкриття інформації у примітках, достатньої для надання користувачам можливості зрозуміти їхній характер, строки і суму	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
13	Податковий кодекс України [64]	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
14	Господарський кодекс України [16]	Встановлено правові основи здійснення підприємництва в Україні, гарантії свободи підприємницької діяльності. Дає визначення зобов'язання	Використовується при обліку заборгованості з податків
15	Цивільний кодекс України [95]	Визначає основні аспекти юридичних стосунків підприємств	Регулює правові взаємовідносини між підприємствами та працівниками

1 6	Закон України «Про оплату праці» [73]	Регулює економічні, правові, організаційні основи оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах на основі трудового договору з підприємствами всіх форм власності і господарювання, а також окремими громадянами, та сфери державного і договірної регулювання оплати праці	Використовується при обліку заборгованості з оплати праці
1 7	Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [74]	Визначає правові та організаційні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні.	Використовується при проведенні зовнішнього контролю на підприємстві
1 8	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [46]	Встановлює правила заповнення фінансової звітності	При складанні фінансової звітності на підприємстві
1 9	Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [28]	Інструкція встановлює загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України, що здійснюються за участю банків.	Використовується при обліку заборгованості за короткостроковими кредитами
2 0	Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [75]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України.	Використовується при обліку розрахунків з зарубіжними постачальниками
2 1	Кодекс законів про працю [32]	Загальні засади організації праці та розрахунків з працівниками	Перевірка правильності встановлення трудового режиму на підприємстві та правильності нарахування заробітної плати окремим категоріям працівників

Огляд спеціальної літератури з питань обліку, оподаткування, аналізу і контролю (аудиту) поточної кредиторської заборгованості

№ з/п	Джерело	Проблемні питання	Використання в роботі для удосконалення обліку, аналізу і контролю (аудиту)
1	Біла О. Облік кредиторської заборгованості: вітчизняний та міжнародний досвід [4]	У статті розглядаються особливості обліку кредиторської заборгованості у вітчизняній та міжнародній практиці	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
2	Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : Навчально-практичний посібник [11]	У посібнику показано ведення бухгалтерського фінансового обліку на підприємствах України. У ньому систематизовано викладено організацію та методологію фінансового бухгалтерського обліку	Використовується з метою висвітлення питання обліку кредиторської заборгованості
3	Гладких Т. В. Фінансовий облік : навч. посібник [14]	У навчальному посібнику висвітленні теоретичні основи організації фінансового обліку на підприємстві	Використовується з метою висвітлення обліку кредиторської заборгованості
4	Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства [15]	У статті досліджено сутність та мету аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості. Здійснено порівняльний аналіз стану співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві	Використовується з метою висвітлення питання розкриття інформації про кредиторську заборгованість
5	Дячук О. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством [22]	У статті досліджено теоретичні аспекти управління кредиторською заборгованістю на підприємствах АПК в умовах ринкового середовища	Використовується з метою висвітлення питання сутності кредиторської заборгованості

6	Коцупатрий М. М. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах АПК : збірник наукових праць студентів [36]	У збірнику визначені питання обліку та контролю на підприємствах АПК	Використовується з метою висвітлення питання розкриття інформації про кредиторську заборгованість
7	Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: підручник [37]	У підручнику детально розглянуто принципи фінансового аналізу і фінансового планування, моделі оцінки фінансових активів і пасивів, критерії аналізу і рейтингової оцінки фінансового стану підприємства.	Цей підручник був використаний для висвітлення питання оцінки фінансових коефіцієнтів та їх впливу на фінансовий стан підприємства, а також для аналізу кредиторської заборгованості
8	Лень В. С. Звітність підприємства : підручник [39]	У підручнику розкриваються сутність та зміст звітності підприємств, теоретичні та практичні аспекти її складання, джерела інформації для заповнення показників	Використовується з метою висвітлення питання розкриття інформації про кредиторську заборгованість у звітності товариства
9	Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник [40]	У підручнику розкриті питання теоретичних основ бухгалтерського обліку, а також організації і практики ведення обліку на підприємствах України	Підручник використовується з метою розкриття питання обліку кредиторської заборгованості
10	Петрович Й. М. Економіка та фінанси підприємства підручник [62]	В підручнику системно викладено теоретичні і прикладні питання економічної і фінансової діяльності підприємств в умовах ринкових трансформацій та жорсткої конкуренції	Підручник використовується з метою розкриття питання аналізу кредиторської заборгованості
11	Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник [80]	У підручнику розглядаються об'єкти організації бухгалтерського обліку, економічного контролю й аналізу за умов сучасного розвитку економіки України	Підручник використовується з метою розкриття питання обліку кредиторської заборгованості

12	Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність.: підручник [83]	У підручнику викладено чітку побудову бухгалтерського фінансового обліку відповідно до змін його організації та техніки ведення, яка підвищує роль обліку як основного способу одержання достовірної інформації для прийняття рішень	Підручник використовується з метою розкриття питання обліку кредиторської заборгованості
13	Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства [84]	У статті обґрунтовано необхідність аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства, оскільки розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств у виробленні і ухваленні управлінських рішень	Використовується з метою висвітлення розкриття питання сутності кредиторської заборгованості
14	Чорненька О. Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства [91]	Досліджено вплив дебіторської та кредиторської заборгованостей на фінансовий стан підприємства та його економічну безпеку. Визначено необхідність та мету управління заборгованістю підприємства	Використовується з метою висвітлення розкриття питання сутності кредиторської заборгованості
15	Чучаліна К. Списання кредиторської заборгованості та податковий кредит [92]	Висвітлені питання списання кредиторської заборгованості	Використовується з метою висвітлення розкриття питання списання кредиторської заборгованості
16	Бурак І. Класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості на торговельних підприємствах [9]	У статті розглянуто особливості класифікації дебіторської та кредиторської заборгованості на торговельних підприємствах	Використовується з метою висвітлення розкриття питання класифікації кредиторської заборгованості

17	Гавриленко В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю житлово-комунального господарства регіону [13]	У статті розглянуто особливості управління дебіторською та кредиторською заборгованістю ЖКГ регіону	Використовується з метою висвітлення питання управління кредиторською заборгованістю
18	Губарик О. М. Управління кредиторською заборгованістю як фактор забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства [17]	У статті розглянуто необхідність управління кредиторською заборгованістю з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Використовується з метою висвітлення питання управління кредиторською заборгованістю
19	Євтушевська О. О. Порівняльна оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств [23]	У статті здійснено порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості і	Використовується з метою порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості
20	Коваль Л. І. Проблемні питання обліку безнадійної кредиторської заборгованості [31]	У статті розглянуто проблемні питання обліку безнадійної кредиторської заборгованості	Використовується з метою розкриття питання управління кредиторської заборгованості
21	Масленніков Є. Облікове забезпечення кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання [42]	У статті розглянуто облікове забезпечення кредиторської заборгованості підприємства,	Використовується з метою розкриття питання обліку кредиторської заборгованості
22	Міщук Є. В. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти [44]	У статті розглядаються особливості аналізу кредиторської заборгованості	Використовується з метою розкриття питання аналізу кредиторської заборгованості
23	Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку [49]	Досліджено систему внутрішнього контролю кредиторської заборгованості	Використовується з метою розгляду питання аналізу кредиторської заборгованості
24	Непран А. В. Кредиторська заборгованість нефінансових корпорацій: стан та структурні характеристики [54]	Досліджено структурні характеристики кредиторської заборгованості нефінансових корпорацій	Використовується з метою розкриття питання сутності кредиторської заборгованості
25	Онщенко М. А. Теоретичні основи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в сучасних умовах господарювання [56]	Досліджено теоретичні основи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в сучасних	Використовується з метою розкриття питання управління кредиторської заборгованості

	умовах господарювання	
--	-----------------------	--

26	Драбаніч А. В. Кредиторська заборгованість: поняття, сутність, відображення в обліку [20]	Розглянуто сутність кредиторської заборгованості	Використовується з метою висвітлення питання сутності кредиторської заборгованості
27	Панченко О. М. Формування облікової політики підприємства щодо кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги [59]	Розглядається процес формування облікової політики підприємства щодо кредиторської заборгованості	Використовується з метою розкриття обліку кредиторської заборгованості
28	Пильнов Д. О. Ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю як засіб контролю за фінансовим станом підприємства [61]	Досліджено управління дебіторською та кредиторською заборгованістю як засіб контролю за фінансовим станом підприємства	Використовується з метою висвітлення питання контролю кредиторської заборгованості
29	Попович О. В. Аналіз поточної кредиторської заборгованості на ПАТ "Спец-авіа" за 2014–2016 роки [69]	У статті проведено аналіз кредиторської заборгованості на підприємстві	Використовується з метою висвітлення питання аналізу кредиторської заборгованості
30	Пустяк О. В. Ефективність управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги: обліково-аналітичний аспект [77]	У статті досліджено обліково-аналітичний аспект управління кредиторською заборгованістю	Використовується з метою розкриття питання управління кредиторською заборгованістю
31	Савченко О. В. Сутність та оцінка управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в межах аналізу фінансового стану підприємства [31]	У статті розглянуто сутність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями	Використовується з метою висвітлення питання сутності кредиторської заборгованості
32	Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.]; частина I [85]	У навчальному посібнику досліджено особливості аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві	Використовується з метою розкриття питання аналізу кредиторської заборгованості
33	Чернелевський Л. М. Аналіз діяльності підприємства та банківських установ: економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний [89]	У підручнику досліджено особливості аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві	Використовується з метою розкриття питання аналізу кредиторської заборгованості
34	Чорнецька О. Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства [91]	У статті аналізується управління кредиторською заборгованістю	Використовується з метою висвітлення питання аналізу кредиторської заборгованості

35	Феофанов Л. К. Методичні підходи з організації обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві [93]	У статті досліджено методичні підходи з організації обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві [Використовується з метою розкриття питання обліку кредиторської заборгованості
36	Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз [94]	У підручнику досліджено особливості аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві	Використовується з метою розкриття питання аналізу кредиторської заборгованості
37	Шелегеда Б.Г. Дебіторська й кредиторська заборгованості на підприємствах житлово-комунального комплексу: сутнісні характеристики та особливості управління [97]	У статті розглянуто особливості управління дебіторською та кредиторською заборгованістю ЖКГ	Використовується з метою висвітлення питання управління кредиторською заборгованістю
38	Югас Е. Ф. Значення дебіторської та кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин [99]	У статті досліджено значення дебіторської та кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин	Використовується з метою висвітлення питання сутності кредиторської заборгованості
39	Яременко Л. М. Формування облікової інформації дебіторської та кредиторської заборгованості [100]	У статті розглянуто процес формування облікової інформації дебіторської та кредиторської заборгованості	Використовується з метою розкриття питання обліку кредиторської заборгованості

Додаток Е

Графік документообігу

Назва документа	Створення документа					Перевірка документа				Оброблення документа		Передача в архів	
	Кіл. примірників	Відповідальний за складання	Відповідальний за випуск	Відповідальний за виконання	Термін виконання	Відповідальний за перевірку	Хто подає документ	Порядок подання документа	Термін подання документа	Хто виконує	Термін виконання	Хто виконує	Термін виконання
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Договір	2	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	Рік	Бухгалтер	Менеджер по збуту	День, наступний за днем укладання договору	День, наступний за днем укладання договору			Бухгалтер	3 роки
Виписка банку	1	Банк	Банк	Банк	Один день	Бухгалтер	Банк	День, наступний за днем складання	День, наступний за днем складання	Бухгалтер	1 день	Бухгалтер	3 роки
Накладна на реалізацію	2	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	5 днів	Бухгалтер	Менеджер по збуту	Кожного дня	Кожного дня	Бухгалтер	1 день	Бухгалтер	3 роки
Рахунок фактура	2	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	10 днів	Бухгалтер	Менеджер по збуту	День, наступний за днем виписки	День, наступний за днем виписки			Бухгалтер	3 роки
Розпорядження відділу збуту	2	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	Менеджер по збуту	10 днів	Бухгалтер	Менеджер по збуту	В день оплати продукції покупцем	В день оплати продукції покупцем	Бухгалтер	1 день	Бухгалтер	3 роки
Податкова накладна	2	Бухгалтер	Бухгалтер	Бухгалтер		Бухгалтер	Бухгалтер	В день складання	В день складання	Бухгалтер	1 день	Бухгалтер	3 роки

Наказ про облікову політику

Наказ про облікову політику підприємства
ТОВ «Програма регіони»

НАКАЗ №12

м. Київ
«20» січня 2016 р.

Про організацію бухгалтерського обліку та облікової політики в 2016 році в ТОВ «Програма регіони»

Згідно з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. №996-XIV, затверджених Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, керуючись принципом ведення бухгалтерського обліку з метою забезпечення єдиних (постійних) принципів, методів, процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складання фінансової звітності.

НАКАЗУЮ:

Головному бухгалтеру:

Здійснювати ведення бухгалтерського обліку згідно з принципами, методами передбаченими Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Забезпечити безперервність відображення операцій і достовірну оцінку активів, зобов'язань, капіталу в бухгалтерському обліку, застосовуючи журнально-ордерну форму обліку.

Застосувати План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій з урахуванням положень інструкції щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. №291, починаючи з 01.01.2016 р.

Організувати аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей:

у бухгалтерії у відповідностях обліку залишків матеріалів у кількісно – сумарному вираженні.

Затвердити порядок ведення бухгалтерського обліку окремих господарських операцій:

Оцінку запасів (купованих товарів для роздрібної та оптової торгівлі) здійснювати за цінами продажу;

Вважати матеріальні активи з терміном корисного використання (експлуатації) понад один рік малоцінними необоротними матеріальними активами; нарахування амортизацій по таких активах здійснювати методом зменшення залишку за нормою амортизації 100% у розрахунку на календарний рік; незалежно від терміну експлуатації та вартості включати до складу оборотних малоцінних та швидкозношуваних предметів і відображати на рахунках класу 2 «Запаси» інструменти, господарський Інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг;

Оцінку ступеня завершеності операцій з надання послуг здійснювати шляхом вивчення виконаної роботи; при цьому в бухгалтерському обліку доходи відображати у звітному періоді підписанням акта про надані послуги;

Резервування коштів на забезпечення оплати відпусток, додаткове пенсійне забезпечення, забезпечення гарантійних зобов'язань, інших витрат і платежів не проводити.

Забезпечити організацію бухгалтерського обліку:

- Бухгалтерський облік вести на основі плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій та інструкції про

застосування плану рахунків, затвердженою наказом Міністерства України від 30.11.99 № 291 за журнально-одерною формою з елементами комп'ютерної обробки за допомогою прикладної програми «1-С Підприємство».

подавати до бухгалтерії первинні та зведені облікові документи складені на паперових або машинних носіях згідно з графіком документообігу. Облікові документи повинні мати такі обов'язкові реквізити: назву документа (форми); дату і місце складання; назву підприємства від імені якого складено документ; зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Головний бухгалтер, згідно з наказом про облікову політику повинен:

забезпечити застосування в бухгалтерському обліку єдиних форм первинних документів як уніфікованих, затверджених нормативно-правовими актами України, так і документів створених підприємством самостійно;

забезпечити зберігання первинних документів та облікових регістрів, які були підставою для складання звітності, а також бухгалтерських звітів, їх оформлення та передача до архіву відповідно до вимог чинного законодавства;

забезпечити складання та подання фінансової та інших видів звітності підприємства органам, до сфери управління яких належить підприємство, у обсязі та в строки, встановлені чинним законодавством;

з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансових звітів перед складанням річної фінансової звітності та в інших випадках, передбачених законодавством, постійно діючою інвентаризаційною комісією проводити інвентаризацію активів і зобов'язань згідно з Інструкцією по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів і розрахунків.

Перелік посадових осіб, які мають право надавати дозвіл на виконання господарських операцій

№ пор.	Посада
1.	Директор
2.	Головний бухгалтер

Склад: заступник головного бухгалтера _____
підпис

Погоджено: головний бухгалтер _____
підпис

Робочий план рахунків

Код	Наименование	Э.	А.
01	Основной счет	А.	А.
1	Необоротные активы	А.	А.
10	Основные средства	А.	А.
100	Инвестиционная недвижимость	А.	А.
101	Земельные участки	А.	А.
1010	Другие основные средства	А.	А.
102	Капитальные затраты по улучшению земель	А.	А.
103	Доля в союзе	А.	А.
104	Машины и оборудование	А.	А.
105	Транспортные средства	А.	А.
106	Инструменты, приборы и инвентарь	А.	А.
107	Животные	А.	А.
108	Многолетние насаждения	А.	А.
109	Другие основные средства	А.	А.
1091	Другие основные средства	А.	А.
1092	Основные средства, предназначенные для продажи	А.	А.
11	Другие нематериальные активы	А.	А.
111	Бюджетные фонды	А.	А.
1110	Другие нематериальные активы	А.	А.
1111	Бюджетные фонды (по каждому объекту)	А.	А.
1112	Бюджетные фонды (количественно)	А.	А.
112	Малоценные нематериальные активы	А.	А.
1121	Малоценные нематериальные активы (по каждому объекту)	А.	А.
1122	Малоценные нематериальные активы (количественно)	А.	А.
113	Временные (нетитульные) сооружения	А.	А.
114	Природные ресурсы	А.	А.
115	Интеллектуальная собственность	А.	А.
116	Предметы проката	А.	А.
117	Другие нематериальные активы	А.	А.
1171	Другие нематериальные активы	А.	А.
1172	Необоротные нематериальные активы, предназначенные для продажи	А.	А.
12	Нематериальные активы	А.	А.
121	Права на использование природных ресурсов	А.	А.
1210	Другие нематериальные активы	А.	А.
122	Права на использование интеллекта	А.	А.

Типові форми документів з обліку особового складу

№	Типова форма	Назва документу
1	П-1	«Наказ про прийом на роботу»
2	П-2	«Особова картка»
3	П-3	«Алфавітна картка»
4	П-5	«Наказ про переведення на іншу роботу»
5	П-6	«Наказ про надання відпустки»
6	П-7	«Список № про надання відпустки»
7	П-8	«Наказ про припинення трудового договору»
8	П-9	«Книга обліку бланків трудових книжок та вкладишів до них»
9	П-10	«Книга обліку руху трудових книжок та вкладишів до них»
10	П-11	«Акт на списання бланків трудових книжок та вкладишів до них»

Форми документів з оплати праці, що використовуються на підприємстві ТОВ «Програма регіони»

Номер типової форми	Назва типової форми
П-13	Табель обліку використання робочого часу
П-50	Розрахункова відомість
П-53	Платіжна відомість
П-54	Особовий рахунок
П-56	Накопичувальна картка обліку заробітної плати

Оборотно-сальдова відомість ТОВ «Програма регіони»

Рахунок		Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
Код	Назва	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
10	Основні засоби	56 370,84		97 810,80	65 889,92	88 291,72	
104	Машини та обладнання	43 600,04		66 032,61	48 420,95	61 211,70	
106	Інструменти, прилади та інвентар			26 825,17	17 468,97	9 356,20	
109	Інші основні засоби	12 770,80		4 953,02		17 723,82	
11	Інші необоротні матеріальні активи	36 932,64		289 341,75	72 612,01	253 662,38	
112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	13 483,47		160 729,35	2 264,50	171 948,32	
113	Тимчасові (нетитульні) споруди	23 449,17		128 612,40	70 347,51	81 714,06	
12	Нематеріальні активи	941,00		1 218,00	941,00	1 218,00	
127	Інші нематеріальні активи	941,00		1 218,00	941,00	1 218,00	
13	Знос (амортизація) необоротних активів		26 416,58	18 932,19	243 243,88		250 728,27
131	Знос основних засобів		11 698,27	16 697,19	58 082,41		53 083,49
132	Знос інших необоротних матеріальних активів		14 169,37	1 294,00	183 855,91		196 731,28
133	Накопичена амортизація нематеріальних активів		548,94	941,00	1 305,56		913,50
15	Капітальні інвестиції	1 941,00		360 282,43	349 508,28	12 715,15	
152	Придбання (виготовлення) основних засобів			97 810,80	97 810,80		
1521	Придбання основних засобів			96 582,47	96 582,47		
1522	Виготовлення і модернізація основних засобів			1 228,33	1 228,33		
153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	1 941,00		261 253,63	250 479,48	12 715,15	
1531	Придбання інших необоротних матеріальних активів	1 941,00		261 253,63	250 479,48	12 715,15	
154	Придбання (створення) нематеріальних активів			1 218,00	1 218,00		
1541	Придбання нематеріальних активів			1 218,00	1 218,00		
20	Виробничі запаси	1 278,97		223 870,50	211 016,84	14 132,63	
201	Сировина й матеріали			31 723,22	23 518,09	8 205,13	
202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби			5 657,50	5 657,50		
209	Інші матеріали	1 278,97		186 489,78	181 841,25	5 927,50	
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети	31,50		58 688,91	56 327,91	2 392,50	
23	Виробництво	234 421,63		36 896 730,46	36 797 868,54	333 283,55	

Методика аналізу зобов'язань в ТОВ «Програма регіони»

Робочий план контролю підприємства ТОВ «Програма регіони»

Організація, що перевіряється ТОВ «Програма регіони»

Період перевірки 01.09.2018-30.09.18;

Кількість людино-годин на перевірку – 600;

№ з/п	Перелік робіт	Обсяг контролю та особи, що залучаються	Термін виконання, днів	
			за планом	фактично
1	Складання програми контролю	Голова комісії,	1	1
2	Перевірка операцій з поточної кредиторської заборгованості	Гол. бухгалтер, Голова комісії, контролер	3	2
3	Групування аналітичних робочих документів	Голова комісії, контролер	2	2
4	Складання висновку	Голова комісії, контролер	2	2

Програма контролю операцій з обліку поточної кредиторської заборгованості в ТОВ «Програма регіони»

Організація, що перевіряється ТОВ «Програма регіони»;

Період перевірки 01.09.2018-30.09.18;

Кількість людино-годин на перевірку – 600;

№ з/п	Об'єкт перевірки	Метод перевірки	Час перевірки	
			початок	закінчення
1	Перевірка залишку заборгованості за даними Головної книги з залишками в облікових регістрах	документальна перевірка, порівняння, співставлення	1 вересня	1 вересня
3	Перевірка наявності актів звірення і відповідності їх даним аналітичного і синтетичного обліків	документальна перевірка, порівняння, співставлення	1 вересня	1 вересня
4	Визначення великих кредиторів і складання їхнього переліку.	документальна перевірка, порівняння, аналітичні розрахунки	2 вересня	3 вересня
5	Перевірка правильності оформлення документів на одержання і своєчасне надання їх у бухгалтерію	документальна перевірка, порівняння, аналітичні розрахунки	3 вересня	4 вересня
6	Перевірка повноти і своєчасності оплати рахунків на основі регістрів обліку	документальна перевірка, порівняння, аналітичні розрахунки	5 вересня	5 вересня
7	Перевірка розрахунків по товарообмінних операціях	документальна перевірка, порівняння, аналітичні розрахунки	6 вересня	6 вересня
	Перевірка правильності відображення кредиторської заборгованості у балансі	документальна перевірка	7 вересня	7 вересня
8	Складання акту перевірки		8 вересня	8 вересня